

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1929.

Första kammaren.

Nr 9.

Lördagen den 16 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Malmberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 84, angående beräkning av tjänstetid i lönehänseende för ryttmästaren O. Ribbing och kaptenen N. E. Jönnick;

nr 94, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 95, angående ny institutionsbyggnad vid statens centrala frökontrollanstalt;

nr 96, angående inredande av familjebostäder åt ytterligare två laboratorer vid veterinärhögskolan; samt

nr 97, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Wijkström* för tiden till och med den 19 innevarande månad på grund av ett så lydande läkarintyg:

Att godsägare *Uno Wijkström*, ännu under minst 2—3 dagar är i behov av lasarettsvård intygas härmed

Oskarshamns lasarett den 15 februari 1929.

Göran Holm,
las. läkare.

Herr statsrådet *Bismark* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 99, med förslag till lag om trafikförsäkring å motorfordon m. m.

Företogs val av dels sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ock sex suppleanter för dessa revisorer; och befunnos efter valförrättningens slut följande ledamöter av riksdagens första kammare hava blivit utsedda till

revisorer:

herr Andersson, Karl E.,	med 82 röster,
» Björnsson, J. E.,	» 82 »
» Carlsson, Carl A.,	» 82 »
» Lindgren, A.,	» 82 »
» Strömberg, G. A.,	» 82 »
» Svensson, N. J. Martin,	» 82 »

suppleant för herr *Andersson, Karl E.:*

herr *Johansson, J.*, i Friggeråker med 82 röster,

<i>suppleant för herr Björnsson, J. E.:</i>	
herr Vennerström, I. T.,	med 82 röster,
<i>suppleant för herr Carlsson, Carl A.:</i>	
herr Johansson, Johan Peter,	med 82 röster,
<i>suppleant för herr Lindgren, A.:</i>	
herr Sundberg, A. L.,	med 82 röster,
<i>suppleant för herr Strömberg, G. A.:</i>	
herr Hansson, Gustav W.,	med 82 röster,
<i>suppleant för herr Svensson, N. J. Martin:</i>	
herr Anderson, S. Erik,	med 82 röster.

Anställdes val av tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisors-suppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmän:

herr Abrahamsson	med 65 röster,
» Anderson, S. Erik,	» 65 »
» Johansson i Friggeråker	» 65 »
» Nilsson i Kristianstad	» 65 »
» Pettersson, O.,	» 65 »
» Pålsson	» 65 »
» Walles	» 65 »
» Andersson, Elof B.,	» 61 »
» Andersson, Per, i Arbrå	» 61 »
» Bergqvist	» 61 »
» Bergström, P. Albert,	» 61 »
» Björnsson	» 61 »
» Bodin	» 61 »
» Boman	» 61 »
» Clemedtson	» 61 »
» Enhörning	» 61 »
» Eriksson, Valfrid,	» 61 »
» Johansson, Johan Peter,	» 61 »
» Larsén	» 61 »
» Nilsson i Malmö	» 61 »
» Norling	» 61 »
» Stenberg	» 61 »
» Strömberg	» 61 »
» Östergren	» 61 »

Företogs val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmanssuppleanter:

herr Berglund	med 41 röster,
» Wijkström	» 41 »
» Granström	» 41 »
» Nilsson, Alexander,	» 41 »
» Ernfors	» 41 »
» Hansson, Gustav W.,	» 41 »

sedan ordningen mellan dem blivit genom lottning bestämd.

Anställdes val av tjugufyra valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till valmän utsedda:

herr Abrahamsson	med 34 röster,
» Anderson, S. Erik,	» 34 »
» Johansson, Johan, i Friggeråker	» 34 »
» Nilsson i Kristianstad	» 34 »
» Pettersson, Olaus,	» 34 »
» Pålsson	» 34 »
» Walles	» 34 »
» Boberg	» 32 »
» Bärg	» 32 »
» Frändén	» 32 »
» Hansson, Sigfrid,	» 32 »
» Julin, J. H. T.,	» 32 »
» Kvarnzelius	» 32 »
» Leander	» 32 »
» Lindgren	» 32 »
» Möller	» 32 »
» Nilsson, Petrus,	» 32 »
» Olsson, Oscar,	» 32 »
» Sandler	» 32 »
» Sederholm	» 32 »
» Stendahl	» 32 »
» Svensson, C. E.,	» 32 »
» Svensson, N. J. Martin,	» 32 »
» Thulin	» 32 »

Företogs val av tio suppleanter för kammarens valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till suppleanter för kammarens ifrågasvarande valmän utsedda:

herr Sundberg	med 21 röster,
» Bodin	» 21 »
» Hansén	» 21 »
» Berglund	» 21 »
» Ström	» 21 »
» Clemedtson	» 21 »
» Larson, V. Edward,	» 21 »
» Andersson, Jonas,	» 21 »
» Eriksson, Carl E.,	» 21 »
» Sandén	» 21 »

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtande nr 2, statsutskottets utlåtanden nr 15—18 samt första lagutskottets utlåtande nr 6.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift; och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölles.

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.*

Föredrogs ånyo sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 9 januari 1929 dagtecknad proposition, nr 7, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta, att för socker, hänförligt till rubrikerna 158 och 159 i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, skulle under tiden från och med den 1 mars 1929 eller den tidigare dag Kungl. Maj:t bestämde till och med den 31 januari 1930 utgå tull med 13 öre för kilogram samt att bestämmelse härom skulle såsom en anmärkning under nämnda taxerubriker intagas i tulltaxan.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehåft följande sex inom riksdagen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 86, av herr *Leander*, däri hemställdt, att riksdagen måtte anslå 4,300,000 kronor att användas för sockerbetsodlingens säkerställande under år 1929 i enlighet med i motiveringen till motionen angivna förutsättningar; och

nr 92, av *densamme*, däri hemställdt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 7 rörande ökat tullskydd för socker; samt

inom andra kammaren:

nr 32, av herr *Herou* m. fl., däri hemställdt, att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 7;

nr 73, av herr *Bengtsson* i Norup, lika lydande med motionen i första kammaren nr 86;

nr 100, av *densamme*, lika lydande med motionen i första kammaren nr 92; och

nr 289, av herr *Sköld* m. fl., däri hemställdt, att riksdagen ville

dels under riksstatens nionde huvudtitel anvisa till understödande under år 1929 av viss sockerbetsodling i riket och att utgå i överensstämmelse med vad i motivering till motionen anförts ett extra förslagsanslag av 3,000,000 kronor,

dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande skyndsammast av utredning rörande ej mindre sockerproduktionens allmänna läge särskilt med hänsyn till förhållandena här i riket än även av möjligheterna för den svenska sockerproduktionens rationalisering.

Av motionerna hade nr I: 92, II: 32 och II: 100 för behandling hänvisats till bevillningsutskottet; de övriga motionerna, nr I: 86, II: 73 och II: 289, hade hänvisats till jordbruksutskottet.

Enligt överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet hade ifrågavarande proposition och motioner hänskjutits till behandling av sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott, vilket utskott i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt,

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

I) att riksdagen måtte — med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 7 och med anledning av motionerna I: 86, II: 73 och II: 289 — för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra förslagsanslag av 3,500,000 kronor att användas för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet föreslagna grunder, av visst tillägg till priset för 1929 års sockerbetsodling;

II) att riksdagen måtte — i anledning av motionerna I: 86, II: 73 och II: 289 — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande skyndsammast av utredning, under beaktande av vad utskottet härom anfört, rörande ej mindre sockerproduktionens allmänna läge och förutsättningarna för dess på betodling grundade fortbestånd här i riket än även av möjligheterna för den svenska sockerproduktionens rationalisering; ävensom

III) att motionerna I: 92, II: 32 och II: 100 måtte anses besvarade genom vad utskottet hemställt under I).

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Bengtsson* i Kullen, *Lithander*, *Pettersson* i Bjälbo, *Fritiof Gustafson* och *Månsson* i Erlandsro, vilka på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 7 och med avslag å de i ämnet väckta motionerna — besluta, att för socker, hänförligt till rubrikerna 158 och 159 i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, skulle under tiden från och med den 1 mars 1929 eller den tidigare dag Kungl. Maj:t bestämde till och med den 31 januari 1930 utgå tull med 13 öre för kilogram samt att bestämmelse härom skulle såsom en anmärkning under nämnda taxerubriker intagas i tulltaxan;

2) av herrar *Tjällgren* och *Olsson* i Golvvasta, som av angivna orsaker likaledes hemställt, att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 7 och med avslag å de i ämnet väckta motionerna — besluta, att för socker, hänförligt till rubrikerna 158 och 159 i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, skulle under tiden från och med den 1 mars 1929 eller den tidigare dag Kungl. Maj:t bestämde till och med den 31 januari 1930 utgå tull med 13 öre för kilogram samt att bestämmelse härom skulle såsom en anmärkning under nämnda taxerubriker intagas i tulltaxan;

3) av herr *Kristensson*, som hemställt, att riksdagen måtte

1:o) avslå ej mindre Kungl. Maj:ts proposition nr 7 än även de i motionerna I: 86, II: 73 och II: 289 väckta förslagen om uppförande av anslag å riksstaten till sockerbetsodlingens uppehållande samt

2:o) förklara, att motionerna I: 86, I: 92, II: 32, II: 73, II: 100 och II: 289, i den mån de ej vore besvarade i punkten 1, icke föranledde någon riksdagens åtgärd.

Herr **Nilsson, Johan**, i Kristianstad: Herr talman! Såsom kammarens ledamöter behagade finna, är till det nu föredragna utskottsutlåtandet i sockerfrågan fogad en reservation av utskottets samtliga högermän. Denna reservation utmynnar i en hemställan om bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 7 framställda förslag om sockertullens höjning med 3 öre under viss tid i syfte att för 1929 säkerställa den svenska sockerbetsodlingen. Jag vill nu ytterligare motivera reservanternas ståndpunkt och ange de skäl, som varit

Ang. åtgärder för sockerbetsodlingens uppehållande. (Forts.)

avgörande för oss, då vi funnit Kungl. Maj:ts förslag vara av beskaffenhet att böra antagas av riksdagen i oförändrat skick.

Vi ha här i Sverige efter årslånga strävanden lyckats få en omfattande sockerbetsodling och en inhemsk sockerindustri, som till mycket stor del nu fyller vårt behov av socker. Det är riktigt, såsom utskottsmajoriteten antyder, att detta till mycket stor del har skett tack vare att staten hittills understött denna viktiga näringsgren. Sockerbetsodlingen och sockerindustrien hava sålunda uppvuxit och utvecklats under statsmakternas hägn och tack vare det tullskydd, näringen åtnjutit. Men det är säkerligen icke utan grundad anledning, som staten sålunda medverkat till skapandet av vår inhemska socker-näring. Sockerbetsodlingen är nämligen av mycket stor betydelse icke blott för vårt jordbruks utveckling mot ökad intensitet utan även ur många andra synpunkter. För jordbruksnäringen ligger sockerbetsodlingens betydelse kanske främst däri, att denna odling ställer så höga krav på jordens dränering, på ändamålsenlig växtföljd och jordens brukning, att hela jordbrukskulturen har stor nytta av denna odling. Ur social synpunkt ligger betodlingens stora samhällseliga betydelse huvudsakligen däri, att odlingen är så arbetskrävande, att den bereder sysselsättning och utkomst åt ett mycket större antal arbetare, än som vore fallet, om man på betarealen odlade andra grödor. För alla dem, som närmare känna till förhållandena inom de betodlande provinserna, torde det säkerligen stå klart, vilken utomordentligt stor roll sockerbetsodlingen och sockerindustrien haft för dessa trakters hela ekonomiska och sociala liv och utveckling. Det är därför helt naturligt, att man särskilt från detta håll med stort bekymmer ser, att denna närings uppehållande nu hotas genom det rådande låga prisläget.

Men sockernäringen har icke betydelse endast för de betodlande provinserna. Vad den betytt för landet i dess helhet märkte vi nog under kristiden. Tack vare vår inhemska betodling och sockerindustri kunde vi nöjaktigt förse konsumtionen med detta viktiga livsmedel, och om så icke hade varit fallet, hade vi antagligen lidit stor brist på denna vara eller i bästa fall fått söka importera socker till mycket förhöjda pris.

Ja, även utskottsmajoriteten tillmåter ju den svenska sockernäringens uppehållande så stor vikt, att man också från det hållet är beredd att i nu rådande kritiska situation medverka till åtgärder i syfte att förebygga betodlingens befarade minskning 1929. Jag vill med tillfredsställelse här fastslå, att alltså även utskottsmajoriteten ansett läget vara sådant, att särskilda åtgärder från statens sida nu böra vidtagas i det syfte, som angives i den föreliggande propositionen. I detta hänseende, nämligen att något omedelbart bör göras för att säkerställa den svenska sockerbetsodlingen 1929, råder alltså enighet mellan icke mindre än nitton av utskottets tjugo ledamöter. Det är därför beklagligt, att man icke kunnat ena sig om den form, varunder stödet bör lämnas. Det är på denna punkt, som utskottsmajoriteten och reservanterna huvudsakligen skilja sig.

Vi reservanter hava funnit Kungl. Maj:ts förslag vara det ur alla synpunkter lämpligaste. Det innebär en praktisk, enkel och naturlig lösning av frågan. De skäl, som utskottsmajoriteten anfört mot Kungl. Maj:ts förslag, synas mig icke böra vara avgörande.

Jag skall nu försöka att närmare bemöta vissa av de skäl, som utskottet anfört till stöd för sitt avslagsyrkande på Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet påpekar, att tullförhöjningen verkar så, att förbrukarna av socker tvingas att betala ett merpris av 3 öre per kilogram socker, samt anser, att detta icke är en rättvis och lämplig form för frågans lösning. Men man kan ju å andra sidan se saken så, att det här gäller att bereda existens-möjligheter åt en betydelsefull näring, som råkat i svårigheter genom att pri-

set på den färdiga varan på grund av utomsvenska förhållanden blivit alltför lågt. Då är det väl den mest naturliga och närmast till hands liggande åtgärden, att man söker få salupriset så jämkat, att detta täcker näringens produktionskostnader. Detta kan i föreliggande fall icke medföra några egentliga olägenheter för sockerkonsumenterna. Sockerpriset blir i alla fall ytterst lågt, lägre än före världskriget, och, såsom påvisats i herrar Tjällgrens och Olssons i Golvvasta reservation, 10 öre lägre än t. ex. för två år sedan, då priset ändock ansågs lågt. Så skall man icke heller glömma, att Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen att från den 1 juli i år helt borttaga sockerskatten. Ser man dessa båda åtgärder i ett sammanhang — och det bör man göra, ty såväl frågan om sockertullen som frågan om sockerskatten beröra ur nu angivna synpunkt just samma spörsmål, nämligen konsumtionsbeskattningen av socker — ser man båda dessa frågor i ett sammanhang, säger jag, måste man väl medge, att Kungl. Maj:ts förslag innebär en förbättring ur konsumenternas synpunkt i förhållande till den nu gällande anordningen med 10 öres tull och 4 öres sockerskatt.

Så talar utskottet om, att en anordning med förhöjd tull har en viss förmåga att bli bestående. Kungl. Maj:ts förslag innebär ju dock endast, att tullen å socker skall höjas under tiden till den 1 februari 1930. På samma gång riksdagen skulle besluta en höjning av tullen från den 1 mars 1929, beslutar ju också riksdagen, om Kungl. Maj:ts förslag följes, att denna mertull skall upphöra den 1 februari 1930. Det beror alltså helt och hållet på ny prövning nästa år, om man behöver och önskar höja tullen ånyo; och jag för min del har icke gjort den erfarenheten, att riksdagen prövar dylika förslag lättvindigt, tvärtom torde man kunna säga, att en anordning, som kräver riksdagens beslut om tullhöjning, är svår att genomföra.

Utskottet har vidare ansett, att Kungl. Maj:ts förslag ur rent praktiska synpunkter icke vore lämpligt. Man har därvid först vänt sig mot, att Kungl. Maj:ts förslag automatiskt höjer betpriset med 19 öre även beträffande den första hälften av betodlarnas areal. Beträffande denna anmärkning skulle jag vilja fråga: Huru skulle man beträffande ett statsunderstöd för uppehållande av betodlingen ha ställt sig, om inga betodlingskontrakt gällt för 1929? Jo, hade man liksom utskottsmajoriteten ansett det vara ett allmänt intresse att få odlingen uppehållen i ungefär samma utsträckning som i fjol, så hade man väl fått garantera ett någorlunda tillfredsställande betpris för *hela* betarealen. Så tänkte man sig väl frågans lösning också 1926, då den dåvarande socialdemokratiska jordbruksministern i ett interpellationssvar förklarade sig betänkt och beredd på att, under den förutsättning att betodlarna accepterade medlingskommissionens förslag, tillstyrka Kungl. Maj:t att understödja betodlingen. Då var det fråga om ett garanterat betpris av 2 kronor 70 öre för odlarnas *hela* areal. Det skulle nu alltså vara den omständigheten, att odlarna bundit sig vid ett kontrakt och att de i alla fall *måste* odla på de första femtio procenten av arealen, som gör, att man icke vill giva någon förbättring i priset för betor från denna arealdel. Även om denna synpunkt kan tillmätas viss räckvidd, måste det dock särskilt ur odlarnas egen synpunkt framstå såsom rätt svår fattligt, att den hjälp, de skola erhålla, i så hög grad försämras på grund av att de nu äro bundna vid ett kontrakt.

Utskottets nästa anmärkning, att tullhöjningen skulle medföra en automatisk höjning av betpriset med 19 öre, även om prisläget skulle bliva så gynnsamt, att betpriset med vilket belopp som helst överstege 2 kronor 80 öre, synes vara av mera teoretisk natur. För att betpriset enligt kontraktet skulle överstiga 2 kronor 80 öre, skulle erfordras, att sockerpriset under det löpande regleringsåret bleve i medeltal 10 öre högre än nu, och sannolikheten av en så hastig och mycket kraftig stegring av världsmarknadspriset är väl ytterst liten.

Ang. åtgärder
för sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Till sist framhåller utskottet såsom olägenheter av tullhöjningen, att vissa partier socker skulle strax före tullhöjningen liksom efter densamma undan- dragas den högre tullens verkningar och bli föremål för spekulation. Ja, detta är visserligen en konsekvens, som man måste räkna med, men likadant är ju förhållandet vid varje tullhöjning och för övrigt även vid ändringarna av sockerskatten. Precis samma företeelse har man att vänta, då sockerskatten den 1 juli 1929 eventuellt borttages, men icke vill väl utskottet åberopa detta såsom ett skäl mot borttagande av sockerskatten.

Jag anser därför, att de skäl, utskottsmajoriteten anfört mot Kungl. Maj:ts förslag, icke äro av den art, att de bort föranleda utskottet att avstyrka detta förslag.

Nu har utskottet i stället förordad uppförande på riksstaten av ett särskilt utgiftsanslag för betodlingens stödande 1929. Reservanterna ha funnit denna lösning ur principiella och praktiska synpunkter vara avgjort sämre än Kungl. Maj:ts förslag. Någon anledning finnes därför icke att i stället för Kungl. Maj:ts enkla och praktiska förslag tillgripa subventionslinjen.

Herr talman! Med anledning av vad jag nu anfört ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr Kristensson: Herr talman! Då jag utan egen förskyllan råkat hamna mitt i den pågående synnerligen intensiva bet- och sockerkampanjen, och jag därvid varken kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag om höjd sockertull eller utskottsmajoritetens förslag om direkt statssubvention, torde det icke förvåna denna kammars ärade ledamöter, om jag med några ord söker motivera, varför det efter mina utgångspunkter såväl för landet i dess helhet som för de södra landsändarna torde vara bäst, om riksdagen innevarande år ginge in för den rena avslagslinjen.

Jag skall försöka att följa den ärade utskottsordförandens exempel och fatta mig så kort som möjligt, och detta av ett par skäl. I olikhet mot många andra av denna kammars ärade ledamöter kan jag inte göra anspråk på någon speciell sakkunskap eller fackkunskap i den här berörda frågan. Jag har bedömt den som lekman. Men å andra sidan vågar jag hävda, att jag med uppmärksamhet tagit del såväl av Kungl. Maj:ts proposition som av alla de sakförståndiga anföranden och inlägg till förmån för ett statsingripande i en eller annan form, som framförts inom utskottet, där som bekant den södra landsändan haft en lika talrik som talför representation.

Det andra skälet, som jag anser böra omnämnas, till att jag fattar mig kort är det, att det redan och långt innan denna debatt påbörjades framlagts så mycket siffermaterial, fällts så många omdömen, anbringats så många skäl och motskäl, att det verkligen är hart när omöjligt att här komma med något nytt. Men då jag gör detta påstående, tänker jag mindre på den prestation, som åstadkommits genom departementschefens — eller jag kanske rättare borde säga departementschefernas — åtgöranden, än på vad den tredje statsmakten härvid åstadkommit.

Att så många sockerartiklar sett dagens ljus, beror nog inte bara på sockrets och betodlingsintressets inneboende förmåga att låta tala om sig, utan fastmer och framför allt på det sätt, varpå regeringen upplagt detta ärende från början samt sedan i fortsättningen lett detsamma. På första sidan i propositionen står det: »Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och socialdepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet» o. s. v. Man finner sålunda, att inte mindre än tre departementschefer medverkat vid ärendets beredning. Jag vet inte, men jag tror nästan, att det är första gången som även socialministern på detta sätt står särskilt anmäld för en sockerproposition.

Man har antagligen velat därmed markera, att man har att göra med, inte blott en jordbruksfråga eller med en finanspolitisk fråga, utan även med en arbetslöshetsfråga, och ett närmare studium av propositionen jävar icke, utan snarare bekräftar detta omdöme. Ja, jag skulle vilja tillägga, att man nästan kan skynta en benägenhet att i möjligaste mån skjuta arbetarintresset framför såväl betodlarintresset som intresset överhuvud taget för uppehållande av en svensk sockerproduktion av mera allmänt nationalekonomiska skäl.

Men om det nu är så, varför har då regeringen så ensidigt förberett hela ärendet? Varför har den bundit händerna på den av Kungl. Maj:t den 12 december förra året tillsatta sockerkommissionen? Om jag icke läst fel i Kungl. Maj:ts proposition — och det tror jag knappast, att jag har gjort — så lydte direktiven, att kommissionen skulle inkomma med förslag till frågans lösning endera genom tull eller genom glidull. Inga andra vägar eller åtgärder finge ens undersökas, om de vore möjliga och lämpliga. Och kommissionens utlåtande är inte att betrakta som uttryck för kommissionens ledamöters personliga uppfattning i frågan. De ha åtllytt en order som ämbetsmän. Inom parentes vill jag ha anmärkt, att oppositionen mot regeringens förslag enligt mitt förmenande icke är beroende på det sätt, varmed dessa högt förtjänta och dugliga män skilts från nämnda uppdrag. Oppositionen har betydligt djupare rötter än så. Dess kraft och styrka beror ej heller på — åtminstone har inte jag kunnat uppfatta saken så — att man önskar särskilt komma den sittande regeringen till livs, som det har påståtts. Nej, den beror därpå, att ett bifall till regeringens tullförslag innebär en protektionistisk framstöt, ett avsteg från den ekonomiska politik, som majoriteten i riksdagen ansett vara den för landet i sin helhet tjänligaste och som också nästan undantagslöst följts. Och undantagen? Ja, om någonsin torde de verkligen här bekräfta regeln. Ha vi haft någon glädje av glastullen? Och vår gamla hederliga järnhantering, som ansågs dödsdömd, om den inte fick sin eftertraktade tull — håller den inte på att efter genomgången och genomliden rationalisering och modernisering på nytt träda fram på världsarenan och föra de svenska runorna med den äran? Sverige har det för närvarande bättre ställt än någon vågade drömma om, då efterkrigsårens svåra förhållanden voro över oss och då majoriteten i riksdagen tog den ståndpunkt, som den tog. Är det underligt, om den, som motsatte sig tull på järn och på allt det andra, som det då föreslogs tull på, icke i dag vill och kan vara med på en förhöjd sockertull?

Jag delar, herr talman, därvid den uppfattning och instämmer i de uttalanden, som på ett förträffligt sätt framställes i utskottsutlåtandet, och jag skall inte trötta kammaren med ett uppräknande av desamma. Jag skall i stället återgå till vad jag nyss yttrade om regeringens något ensidiga sätt att upplägga det här ärendet.

Det borde icke varit regeringen obekant, att inom riksdagen och även ute i landet dess tullaktion kunde förväntas möta ett förbittrat motstånd. Men måhända har den trots, att de finurligheter, som den givit sig in på genom sockeraccisens borttagande och tullens föreslagna giltighet i första stöten till allenast 1 nästkommande februari, skulle åstadkomma den önskade effekten. I så fall borde den ganska tidigt under utskottsbehandlingen kunnat förvissa sig om, att så inte var fallet. Och härmed är jag inne på den andra akten i dramat. Varför förhöll sig regeringen så passiv under utskottsbehandlingen? Jag förutsätter nämligen, att den nuvarande regeringen i likhet med föregående regeringar håller sig i kontakt med det parti, den har äran tillhöra, om vad som händer och sker i viktiga ting. Det var icke blott omöjligt att från regeringspartiets sida erhålla något besked om hur regeringen ställde sig till de motionsledes framförda förslagen om hjälp åt betodlarna och de berörda arbetargrupperna, utan jämväl och därtill omöjligt att erhålla säker visshet om, huruvida rege-

Ang. åtgärder
för sockerbes-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

ringen överhuvud taget hyste något intresse för en positiv lösning alls, därest den nu inte kunde få sitt tullförslag igenom. Vi hade en generaldebatt, som varade i tre dagar, och sedan uppsköts avgörandet och voteringen gång på gång. För min ringa del interPELLERADE jag i saken. Jag leddes därvid av det motivet, som jag alltid hyst, att det är bättre med en regerande regering än med en regerande riksdag, och jag förklarade i slutet av denna långa tredagarsdebatt, att även jag, under förutsättning att medverkan vunnes från representativa män inom regeringens eget läger, skulle kunna vara villig att undersöka möjligheterna till att på subventionslinjen komma fram till en samlande linje. Det bör antecknas i kammarens protokoll, att inviter icke saknades från den längst gående oppositionens sida och att stora möjligheter funnits för ett ganska enhälligt utskottsutlåtande om en kompromisslinje, där regeringen kunna få betodlingsintresset pekuniärt tillgodosett i ungefär den omfattning, som skulle äga rum vid bifall till den kungl. propositionen, men där formen blivit en annan. Regeringen satte tydligen formen framför saken, gesten framför handlingen. Det var emellertid omöjligt att erhålla något som helst svar. Den lät sockerskutan driva vart den ville, och då alltså, herr talman, den förutsättning, som åtminstone jag för min del ansåg vara ofrånkomlig, icke förefanns, så röstade jag för rent avslag å såväl tull som subvention. Och allt vad som sedan inträffat har endast ytterligare befast mig i min övertygelse om att rent bord i nuvarande situation, »vid beaktande av alla på frågan inverkan omständigheter», som den gamla riksdagsfrasen lyder, torde vara den bästa lösningen.

Om den lösning, som regeringen föreslagit, har jag redan yttrat mig. Återstår då den lösning, som utskottsförslaget innebär. Jag vill inte undandölja, att detta uppslag varit i ytterlig mätto lärorikt. Var och en, som har ögon att se med, har därvid icke kunnat undgå att se, att *tull* på socker liksom på andra varor är rätt och slätt ett understöd, precis lika väl som en i budgeten uppförd post för samma ändamål. Den omständigheten, att tullen går vid sidan om budgeten, borde icke längre kunna förvilla någon i fråga om åtgärdens art. Men nu vill man på en del håll inte se. Jag skall icke gå in i någon polemik mot vad som skrivits i pressen. Jag skall bara taga ett enda exempel. Typiskt är det ganska egendomliga påståendet i en av huvudstadens aftontidningar, att 3.5 miljoners understöd i enlighet med utskottsförslaget är dyrare än 4.5 miljoner i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. I senare fallet få skattedragarna betala en miljon mera än i det förra fallet. Nog är logiken underbar, om man nu ens kan tala om logik i detta sammanhang. Kanske man rätteligen skulle använda ett annat uttryck.

Subventionen har naturligtvis även andra betydande företräden framför tullvägen. Jag skall icke dröja vid dem. Från utskottsmajoritetens sida komma de säkerligen att samvetsgrant ventileras. Jag vill endast, herr talman, förutskicka, att därest jag i det slutliga avgörandet ställes i valet mellan utskottets förslag och den kungl. propositionen, så väljer jag utskottsförslaget som det minst onda. Men jag tror, som jag förut sagt, inte, att detta förslag är det bästa. Antingen blir konkurrensen från den rationaliserade rösockerproduktionens sida i fortsättningen lika mördande som för närvarande, eller också stiger världsmarknadspriset på socker. Antingen ha vi en permanent sockerkras här eller en övergående. Där om vet föredragande departementschefen som helt naturligt är ingenting bestämt. Det är så obestämt som det gärna kan vara med uttalandena i propositionen. I förra fallet, under förutsättning av ett permanent tillstånd som för närvarande, så är det knappast tänkbart, enligt mitt förmenande, att den svenska nationen skulle kunna förmas till ytterligare så stora permanenta uppoffringar, att en inhemsk sockerproduktion är tänkbar. I senare fallet ställer sig saken annorlunda. Om

det bleve så, att betodlingen måste nedläggas, kanske för all framtid, så vore det icke mer än billigt, att staten, då den på konstlad väg uppammat denna näring, trädde in med visst understöd för mildrande av den ekonomiska kris, som med stor sannolikhet kan befaras inträda i de betodlande provinserna. Till att göra en sådan övergång så mjuk som möjligt skulle jag för min del icke kunna vägra min medverkan. Men, mina herrar, en sådan subventions- eller understödslinje måste utformas på ett helt annat sätt och efter andra grunder än det föreliggande utskottsförslaget, där t. o. m. en utökning av betarealen är medgiven. Understödet måste få avvecklingskaraktär och icke som här föreslagits, bära mottot: näringens uppehållande i hela dess vidd.

Om åter den nuvarande krisen för sockerbetsodlingen är av övergående art eller, låt oss hellre säga, av beskaffenhet att om någon tid tendera i en mera godartad riktning — och den uppfattningen hyste inom utskottet samtliga närvarande målmän för betodlingen — då finnes det icke längre lika starka skäl att redan i år träda fram med ett understöd. Så mycket vet man nämligen redan av de rätt så ofullständiga och föga uttömmande upplysningarna i propositionen om sockerproduktionen på Kuba och Java, att en absolut nödvändig förutsättning för betsockerproduktionen i Sverige att bestå i konkurrensen är ett insläende på samma väg, som man redan beträtt i fråga om rörsockret — nämligen rationalisering av industri och odling. Och denna rationalisering får nog gå till grunden, liksom den fått göra beträffande järnindustrien, varvsindustrien o. s. v. Man kan dock icke få förglömma, att skattebetalarna redan nu bekosta större delen av den arbetskraft, som åtgår på betfälten, och lite till.

Enligt en av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets sekreterare på begäran uppställd kalkyl förhåller det sig så, att vid en sockerförbrukning under ett år av 220,000 ton med ett tullskydd, som för närvarande går till 10 öre per kilogram, återstår, sedan man tagit bort vad som inflyter i tullavgifter till statskassan, 16,650,000 kronor åt sockernäringen. Arbetslönerna inom sockerindustrien ställa sig enligt kalkylen på följande sätt: för betodlingen, ackordsarbete efter 250 kronor per har — det är i regel alltså samma belopp, som har betalats under de senare åren; in natura 20 kronor per har; annat arbete (för jordens bearbetning, körslor m. m.) 114 kronor per har, eller sammanlagt 384 kronor per hektar. Detta gör för 40,000 har 15,360,000 kronor. Man finner alltså, att det nuvarande tullskyddet bekostar allt ackordsarbete på betfälten, allt annat arbete för jordens bearbetning, körslor m. m. och ändå blir det en liten slant över för själva sockerindustrien och de arbetslöner, som den kräver.

Inom utskottet fälldes det ett yttrande av en mycket aktad ledamot av denna kammare, som är insatt i betodlingsförhållandena, som tillhör betodlarorganisationen och som, såvitt jag kunde förstå, visste vad han talade om. Han yttrade: »Det lönar sig bättre att odla betor på den sämre jorden.» Och då vi begärde någon närmare förklaring, så fingo vi veta, att den goda jorden där nere var så dyr. Jag har tillåtit mig sätta upp ett litet räkneexempel här. Jag antar, att det gäller ett jordbruk med 60 tunnland av den bästa svenska betjorden. Där skulle man med cirkulation möjligen kunna komma till en så hög betodling som 15 tunnland om året. Jag har hört sägas, att man i genomsnitt inte nått den siffran, men jag vill hålla mig på den säkra sidan och räknar därför till odlarnas favör. Om jag så vidare antager, att jordvärdet på grund av det nuvarande tullskyddet har ett övervärde av låt oss säga 500 kronor per tunnland, så gör det, att denne man har betalat 30,000 kronor mer för sin gård, än han skulle ha gjort, om vi icke haft ett tullskydd. Jag räknar vidare med endast 5 % ränta på detta kapital, som representerar det för höga jordvärdet. Jag tror nu, att han nog får betala något högre ränta på det där,

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

som ligger i toppen, men jag tar blott 5 % för att fortfarande och alltjämt räkna till betodlarnas favör. Merräntan gör 1,500 kronor, d. v. s. det för höga jordvärdet tynger lantbruket med 100 kronor per tunnland odlade betor. Vad ger då Kungl. Maj:t denne odlare med sitt förslag? Jo, Kungl. Maj:t ger honom — vid medelskörd och medelsockerhalt — inte fullt 60 kronor per tunnland. Utskottet ger honom under nämnda förutsättning cirka 45 kronor per tunnland. Han har en merränta på 1,500 kronor på sin gård. Regeringen vill i extra understöd ge honom c:a 900 kronor, utskottet c:a 675 kronor.

Herr talman! Dessa siffror synas mig vara åtskilligt belysande för den nuvarande situationen. Man kan icke heller förglömma, att en gång i tiden bildades dock den s. k. sockertrusten med omkring 100 miljoner vatten i sitt aktiekapital. Jag medger, att tiderna förändrats, men jag finner det icke rimligt, att en industri och en odling, som redan åtnjuter ett så högt skydd från statsmakternas sida, vid första inträdande kris skall ha företräde framför alla andra industrier och näringar på ett högre tullskydd, på större hjälp. Jag tror, att denna industri och denna näring få gå samma väg som exempelvis järnindustrien. Och jag är övertygad om, att ju förr sockerbolaget och betodlarna få klart för sig, att andra åtgärder äro nödvändiga än att bara ropa på ökad statshjälp, desto fortare kommer arbetet i gång med att sätta näringen på fötter igen. Detta kan måhända sägas vara hårt tal, men det är kanske ändå den medicin, som i längden är den hälsosammaste såväl för hela landet som för de närmast intresserade. I varje fall har den svenska riksdagen i år enligt mitt förmenande för litet säkra fakta för ett positivt beslut. Halva odlingen är dock säkerställd, och det måste väcka de största betänkligheter att med så ovissa faktorer beträffande näringens framtidsmöjligheter gå in för att öka understödet.

Jag skall icke vara elak här och draga fram de uttalanden, som av de svenska betodlarna gjorts på vissa möten. Jag skall inte omnämna, vad man yttrade nere i Blekinge. Jag vill bara citera några ord av ordföranden i Hallands läns betodlarförening. Jag finner dock, herr talman, att jag icke har texten tillhands, men innehållet gick ut på, att han för sin del betackade sig för såväl Kungl. Maj:ts förslag som ock för utskottets förslag, och han ansåg det vara bäst, att man i år fick rent bord i saken.

Nu skall jag yttra bara ett par ord till mot subventionslinjen. Jag tror ändå, att vi ha en viss lärdom att hämta från vårt stora grannland England, där man handlade på enahanda sätt som här föreslagits, då en av landets förnämsta näringar, kolindustrien, befann sig i en betänklig vända. Alla äro nog eniga därom, att den engelska subventionen egentligen inte hade någon annan effekt, än att den fördröjde den rationalisering och modernisering av arbetsmetoder, maskiner och produktionen överhuvud, som var och en, som objektivt betraktar förhållandena i England, måste säga sig äro nödvändiga för att Englands kolindustri skall kunna bestå i kampen mot sina konkurrenter. Man kan befara, att om vi nu här i Sverige gå in för ett tillfälligt understöd i år, så blir egentligen den enda effekten den, att vi något år framåt fördröjer detta nödvändiga arbete, som måste till för att göra den svenska betodlingen räntabel igen.

Herr talman! Som frågan nu ligger ber jag att få yrka bifall till min vid betänkandet fogade reservation.

Överläggningen angående det föreliggande utlåtandet blev nu för en stund avbruten, för att begärt tillfälle skulle lämnas hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Trygger* att avlämna en kungl. proposition.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Trygger* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 82, angående anslutning till ett i Paris den 27 augusti 1928 avslutat internationellt fördrag rörande fördömande av krig.

Fortsattes överläggningen angående sammansatta bevilnings- och jordbruks- *Ang. åtgärder för sockerbetsodlingens uppehållande.* utskottets utlåtande nr 1.

Herr Björnsson: Herr talman! Då vi nu i år gå att här i riksdagen behandla sockerfrågan, är det nödvändigt att helt och hållet utelämna den stora, grundläggande frågan om behövligheten av en inhemsk sockerindustri. Frågan gäller här icke huruvida vi till varje pris, för att uppehålla vår folkförsörjning i händelse av handelsavspärrning, måste hålla oss med en betodling av större eller mindre omfattning. Vad det gäller är att taga ståndpunkt till frågan om tillfällig hjälp under den kris, som har inträffat på sockermarknaden och som kommit ganska plötsligt. Men det är klart, att även när det gäller att taga ståndpunkt i en sådan tillfällig situation, måste man försöka bilda sig en viss uppfattning om den inhemska sockernärings framtidsutsikter i ekonomiskt avseende: å ena sidan, vilka utsikterna äro till ändring i världsmarknadspriset, å andra sidan, i vilken mån den inhemska odlingen vid olika tillfällen kan ha utsikt att reda sig.

Det föreligger i denna fråga högst divergerande meningar. Den siste ärade talaren ansåg ju, att vår inhemska sockernäring inte kan bestå i konkurrens utan en mycket grundlig nedskrivning av jordvärdet, en grundlig avdunstning av vatten i industriens aktiekapital. Han nämnde inte något om vad han trodde kunde bli kvar, sedan en sådan rationalisering hade ägt rum. De reservanter i utskottet, som förordat bifall till Kungl. Maj:ts förslag, ha däremot en mycket mera optimistisk uppfattning. De tyckas närmast hysa en trygg tilltro till, att det råder en mild försyn, som alltid har ett gott öga till Skåne och övriga betodlande provinser. De resonera ungefär så här: Tack vare det billiga priset måste världskonsumtionen ökas, och då kommer automatiskt en bättre balans mellan produktion och konsumtion till stånd, ett bättre pris blir följden. Och så säger man: Skulle inte detta inträffa, kan man vara säker på att det kommer att göras försök till monopolistisk produktionsbegränsning med ty åtföljande prisförhöjning. Kungl. Maj:ts regering åter har intagit en ställning, som är några grader mindre optimistisk. Den är nätt och jämnt så optimistisk som behövs för att motivera en tull.

Som bekant är det konkurrensen från den tropiska sockernärings, som vållat det betydande prisfall, varunder den inhemska odlingen nu lider, och det resonemang, som synes ligga till grund för regeringens ståndpunktstagande i detta avseende, skall jag tillåta mig försöka referera med ledning av den utredning, som är bilagd Kungl. Maj:ts proposition, på ungefär följande sätt. Den rorsockerproduktion, som finnes på Java, är visserligen lönande, men utsikten till en utsträckt odling där är ingen. Den andra stora sockerproducenten i tropikerna, Kuba, arbetar för närvarande utan vinst, tvärtom sannolikt till stor omfattning med förlust, i sin sockernäring. Man sluter därav, att då konsumtionen, särskilt i österns folkrika länder, ökas aldrig så litet, så skall Javas produktionsöverskott kunna absorberas. Det är ju möjligt, att detta resonemang är riktigt, men såvitt jag förstår, lider det i varje fall av minst två osäkra moment. För det första förhåller det sig inte så, att sockerproduktionen på Java är begränsad på grund av brist på naturliga förutsättningar. Av en rapport, som avlämnades i december månad till engelska parlamentet, kan man sluta, att det finnes jord för rorsockerodling, som till arealen är åtminstone fyra gånger så stor som den nu för ändamålet använda. Att den hittills inte använts lär, efter upplysningar, som vårt sekretariat i utskottet inhämtat, bero

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

därpå, att den holländska regeringen av olika skäl vill skydda de infödda jordbrukarnas risodling för att trygga folkförsörjningen. Det är uppenbart, att en sådan politik mycket snabbt och oväntat kan ändras genom att man upphäver befintliga koncessionsbestämmelser e. d. Å andra sidan måste man räkna med, att sockerproduktionen på Kuba är en exportindustri, som, efter vad det uppgivits, i stor utsträckning inte är rationellt organiserad. Det föreligger, såvitt jag förstår, en mycket stor sannolikhet för att Kubas sockerindustri verkligen blir rationaliserad. Vi ha ju en erfarenhet från vårt eget land, hursom exportindustriens anpassningsförmåga är mycket stor. Jag tror således, att man i närvarande stund inte kan yttra sig med någon som helst visshet om utsikterna för världsmarknadspriset förändring i den ena eller andra riktningen.

Men det finnes en annan sida av problemet, som helt och hållet förbigåtts i den kungl. propositionen. Det är frågan om vad som kan göras vid den inhemska odlingen. Såvitt jag förstår, finnes det mycket stor skillnad i de naturliga förutsättningarna för en lönande betodling inom de olika distrikt, där betor nu hos oss odlas. Jag skall söka att använda så litet siffror som möjligt, men jag skall tillåta mig anföra ett par siffror från ett av de bästa skånska sockerodlingsdistrikten och från ett av de sämre, som ligger strax norr om Skåne. Det rör sig om två sockerfabriksområden, ett i Halland, ett annat vid Hököpinge råsockerfabrik. Betskörden har i medeltal under de sista fem odlingsåren varit: i Halland 213 deciton, i Hököpinge 305 deciton; i Hököpinge således 50 % större än i Halland. Sockerhalten i betorna var i Halland 16.3 % under en lång följd av år, vid Hököpingsfabriken 17.6 % under samma årsföljd. Vidare kan det förtjäna att observeras att den odling, som kommit i gång omkring Hallandsfabriken, omfattar ungefär 850 hektar, under det att odlingen omkring fabriken i Hököpinge omfattar 1,800 hektar. Det är uppenbart, att sockerindustrien kan vid stora sockerfabriker betala högre grundpris oberoende av sockerhalten, än vad den kan göra vid sockerfabriker, som arbeta med liten areal, och det torde vara tämligen självklart, att odlare på jord, som giver 300 deciton sockerrika betor i medeltal, kunna finna odlingen lönande för lägre pris än vad som gäller för Hallandsdistriktet. Det förefaller mig därför vara goda skäl för det förslag utskottsmajoriteten förordat, nämligen att man skall försöka utreda frågan om den inhemska sockerbetsodlingens framtida utsikter. Det synes i varje fall kunna vinnas vissa hållpunkter för bedömning av frågan vid dess behandling i riksdagen i fortsättningen, även om man går ut från den uppfattningen, att man icke överhuvud taget finner det värt att göra några nationalekonomiska uppoffringar för att bibehålla betodlingen, som dock såvitt jag vet, per ytenhet giver mellan två och tre gånger mer näringsmedel för människor och djur än någon annan av det svenska jordbrukets kulturväxter.

Den föregående ärade talaren har icke velat vara med om ens detta krav och jag har litet svårt att förstå, att man skall anse, att en utredning skulle vara ägnad att fördröja den saneringsprocess, som han anser vara önskvärd och som har goda skäl för sig. En så platonisk hjälpåtgärd, som att man sätter i gång en grundlig och allsidig utredning, bör väl icke nämnvärt kunna fördröja den av honom önskade nedsättningen i jordvärdet och nedsättningen av aktiekapitalet. Det finnes naturligtvis möjlighet för den svenska sockerindustriens rationalisering, för att nu använda en på senare tid modern term. Jag har nu ingen anledning att här gå in på den frågan; jag vill endast i förbigående erinra om, hursom den svenska sockerindustrien ännu har att dragas med några visserligen relativt små ekonomiska bekymmer på grund av riksdagens fumlighet vid ett föregående tillfälle. Som bekant bestämde riksdagen 1921 ett så högt garantipris för betor, att vi fingo en rekordareal för odlingen, en rekordareal som tack vare god skörd gav socker för två års konsum-

tion. Det sydsvenska sockerbolaget tvingades på grund av denna ovisa anordning från riksdagen att lägga upp ett stort obligationslån till 7 procents ränta — eller ansågo sig åtminstone tvungna att göra det — och det finnes ännu en del av det obligationslånet obetald, som skall förräntas till denna höga räntesats, vilket gör att sockerfabrikerna under de sista åren icke kunnat betala så mycket, som de eljest skulle ha kunnat göra. Jag har endast velat omnämna detta för att visa, att en för stor välvilja kan vara en lika stor förbannelse som en för liten.

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

När herr Kristensson menar, att man i fråga om sockernäringen bör följa den tradition, som svenska riksdagen under de sista åren följt, då det gällt att stödja näringar, som kommit i nödläge, kan jag icke neka till, att jag vill giva honom rätt så till vida, att det säkerligen icke finnes något mera effektivt medel än det ekonomiska nödtvånget att framtvinga rationalisering, och det är naturligtvis också den omständigheten, som gjort, att jag endast med stor tvekan anslutit mig till den kompromiss mellan olika motioner, som förelåg i det sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet. Men jag vill erinra herr Kristensson om, att läget är i någon mån ett annat nu, än det var då denna politik knäsattes. Det är icke riktigt detsamma att, då det gäller en enda näring, giva ett handtag från statsmakternas sida, som då snart sagt alla näringar komma och pocka på hjälp. Det är icke riktigt detsamma att bli anmodad om hjälp, då man inte kan med rätt påstå att Sverige nu befinner sig i vare sig ett nationalekonomiskt eller statsfinansiellt nödläge, såsom fallet var, då vi i regel sade nej till alla krav på understöd.

Herr Kristensson karakteriserade nog sitt avslagsyrkande riktigt, då han sade, att det var en kraftig medicin, en hästkur. Jag vet icke vad han då tänkte på, om han hade hopp om att patienten skulle på grund av egen inneboende livskraft klara sitt liv, eller om han tänkte, att sjukdomen vore till döds och att det därför ingenting vore att göra. Det är tämligen likgiltigt. I båda fallen finner jag en mildare behandling önskvärd, om man ser sig i stånd till en sådan.

Då jag bestämde mig för subventionslinjen, skedde det ingalunda av det skälet, att sockernäringen, om den ligger i tråde ett eller annat år, skulle vara definitivt raserad. Vi ha nyligen fått goda bevis för att sockernäringen har kommit upp sig mycket raskt igen, då den legat nere ett år. Det erfarenhetsbeviset ha betodlarna genom strejken 1926 givit oss, och det var en värdefull lärdom för såväl riksdagen som de direkt intresserade parterna inom sockerindustrien.

Jag har icke heller gått in för subventionslinjen därför, att pengarna då stanna inom landet och bidra till att öka cirkulationen, eller att vår handelsbalans förbättras, och vad det är för många vackra argument, som man brukar anföra, när det gäller att skydda inhemska näringar. Jag har gått ut ifrån, att det är det allmännas plikt att sörja för att skydda sina medborgare så mycket som möjligt för ekonomiska bekymmer och svårigheter, om det överhuvud taget finnes möjlighet därtill, och det är således i första hand de arbetare vid råsockerfabrikerna och å betfälten, som skulle bli utan arbetsförtjänst kommande sommar, som jag velat hjälpa. Det är de många hantverkarna och handlandena i bygderna där nere, som ha högsäsong under betodlingskampanjen, som jag har tänkt på, och vidgar jag kretsen till kommunikationsföretagen och kommunerna, är det icke så få människor, som äro beroende av sockernäringen i dessa bygder. Jag menar, att det kan vara statens plikt, om det är möjligt ekonomiskt att gå i land därmed, att förekomma onödiga lidanden, och nu har efter vår mening vårt land råd att göra ett offer, som vi förutsätta såsom en extra hjälp och som vi beräkna till 3.500.000 kronor.

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

En expert i en större Stockholmstidning har nyligen beräknat efter gjorda undersökningar på tre olika vägar, att det i vårt land äger rum en kapitalbildning på 900 miljoner kronor varje år. Detta är naturligtvis icke en kapitalbildning, som användes för produktiva ändamål, riktigare kanske en välståndsökning, men då vi ha en så stor kapitalbildning synes det vara väl försvarligt, om staten kan hjälpa en stor mängd människor, att den verkligen gör den uppoffring, som representeras av ett med hänsyn till förhållandena så pass obetydligt belopp som 3,500,000 kronor.

Om subventionslinjens motståndare vilja göra den räkningen, att ifall ingenting här göres, skulle staten få en ökad tullinkomst av $7\frac{1}{2}$ miljoner kronor och statskassan genom subventionen sålunda inalles vållas en belastning på i själva verket inalles 11 miljoner kronor, så väjer jag icke för den saken, ty dessa 7,500,000 kronor ha statsmakterna en gång förr givit sockernärings skatterätt till. Jag gillar icke de grunder, varefter detta skedde vare sig kvalitativt eller kvantitativt, men man måste taga konsekvenserna av vad statsmakterna i den delen tidigare beslutat.

Man kan naturligtvis också säga, att denna statssubvention, om man fattar den, som jag här gör, framför allt såsom ett arbetslöshetsanslag, är proportionsvis stor i förhållande till de anslag, som beviljas för den ordinarie arbetslöshetspolitiken, men för mig är detta intet bindande skäl. Jag skulle med glädje rösta för ett större anslag och humanare villkor i vår arbetslöshetspolitik, och jag har även gjort det men tyvärr utan resultat. Det kan icke för mig vara motbudande att förorda ett offer, som är proportionsvis större än det som statsmakterna på annat område gjort för liknande ändamål.

Att jag till slut gått med på utskottsmajoritetens förslag beror framför allt därpå, att jag icke velat acceptera Kungl. Maj:ts lösning, som av den förste ärade talaren karakteriserades såsom praktisk, enkel och naturlig, således en utomordentlig treenighet av vackra attribut. Enligt min mening är det förslaget opraktiskt, krångligt och onaturligt; det är så tillkrånglat, som någonting kan vara. Först höjer man tullen vid en viss tidpunkt, sedan tre månader därefter sänker man skatten, och man tager eventuellt bort tullen den 1 februari nästa år. Jag nämner detta nu endast i förbigående; jag skall återkomma till det senare.

Det första villkoret, för att jag skulle vilja vara med om ett statsunderstöd, är, att det kunde givas en sådan form, att denna i och för sig innebure en garanti för, att subventionen endast är tillfällig. Jag skulle vilja karakterisera subventionens företrädare med ett citat av Hans Järta, som jag lånat från en Västkusttidning. Hans Järta sade en gång ironiskt följande: »Nu kunna understöd givas på flerahanda sätt. Minst tjänliga äro de som i penningar utgå ifrån kronans kassor, ty de bliva kännbarare, falla mer i ögonen och giva den gynnade näringens belackare bättre tillfällen till lömska insinuationer än andra.» Dessa av Hans Järta ironiskt framhållna fel hos statsanslag, direkt statssubvention, äro enligt min mening lika många förtjänster. Det visar sig, att man behöver skaffa sig åskådningsmaterial i fråga om statsunderstödet beskaffenhet, när man hör, att tidningar, som anses måna om sitt anseende för intellektuell klarhet, kunna påstå, att ett statsunderstöd på 3,500,000 kronor är större och mycket kännbarare än ett statsunderstöd å 4,500,000 kronor. Jag tror, att om man väljer den direkta subventionsvägen, skapar man den bästa möjliga garanti för, att detta anslag icke skall komma att utgå under längre tid eller med större belopp, än som efter en noggrann prövning kan befinnas lämpligt och ur statsnyttans synpunkt är försvarligt.

Jag skall litet mera i detalj tillåta mig belysa innebörden av Kungl. Maj:ts förslag att genom en tillfällig tullförhöjning skaffa det understöd, som man

vill giva betodlingen och sockernäringen — en metod, som enligt min mening är både dålig och dyr.

För det första är den dålig därför, att en tull minst av alla näringspolitiska hjälpmedel passar för tillfälliga åtgärder just på grund av de spekulationsaffärer och övriga rubbningar i handeln, som äro förknippade därmed. Den är också dålig därför att man genom den råkar in i det underliga läget, att riksdagen före den 1 februari nästa år tvingas att fatta beslut, att antingen låta frågan falla eller låta tullen bestå eller hitta på något annat. Är det någon av herrarna, som tror, att riksdagen skulle bli i tillfälle att ägna frågan om fortsatt understöd åt sockernäringen en allsidig och grundlig prövning, om vi tvingas att fatta beslut före den 1 februari, när vi i dag, då utskottsbehandlingen påskyndats så mycket som möjligt, hunnit till den 16 februari. Jag vill erinra om, att i samma ögonblick som man låter tullprovisoriet stå kvar för att skaffa sig rådrum, i samma ögonblick har man också i själva verket låtit det få inverkan på nästa skörds betpris.

Tullinjen är också dålig därför, att den sammanknyter två frågor, som man i statsfinansiellt hänseende vill hålla åtskilda, nämligen å ena sidan frågan om behövligheten av anslag, dess storlek och grunden för dess utgående och å andra sidan frågan om anskaffande av medel till detsamma. Här skall man taga ut det genom konsumtionsskatt på socker. Jag erinrar om, att därest Kungl. Maj:t velat välja den enklaste, den naturligaste och mest praktiska vägen för att taga ut samma summa genom konsumtionsskatt, hade Kungl. Maj:t haft möjlighet att föreslå, att skatten icke skulle sänkas förrän senare under budgetåret. Således skulle vi, om vi beslutade statsbidrag, bli i tillfälle att senare taga ståndpunkt till frågan, huruvida medlen skola betalas på det ena eller på det andra sättet, huruvida de skola betalas genom direkt skatt eller genom konsumtionsskatt, och det går mycket bra, eftersom vi alljämt ha en billig organisation för att taga ut konsumtionsskatt på socker. Jag passar på att säga, att jag icke hade kommit att stödja ett förslag i den riktningen, men möjligt är, att det hade kunnat bildas majoritet för den saken.

Slutligen är tullinjen dålig och olämplig därför, att den griper in i en civilrättslig överenskommelse mellan två enskilda parter, sockerbolagen å ena sidan och betodlarna å den andra sidan. Så snart priset på grund av tullen ändras, följer automatiskt en ändring av betpriset. Det är klart, att betodlarna anse, detta vara en fördel, därför att betpriset då höjes, men från min synpunkt är detta ett fel.

Slutligen måste jag säga, att om det är riktigt, som det står och framhäves i regeringspropositionen, att det varit hänsyn till arbetslösheten, som här varit det främsta motivet, så är förslaget grundligt felkonstruerat. Om man tänker sig, att betodlarna nöja sig med att odla minimiarealen, 50 procent av vad de kontrakterat, få de ett anslag genom tullen av i runt tal 1 miljon kronor. Men denna minimiareal giver icke arbetstillfällen åt alla dessa tillfälliga arbetare, vars intressen i denna fråga ligger mig varmast om hjärtat.

Utskottsmajoriteten har velat koncentrera understödet just på den odling, som ligger över minimiodlingen, därför att det är denna odling, som giver arbetstillfällen åt annan personal än odlarnas fasta arbetare. Att det är dyrare än utskottsmajoritetens förslag är naturligtvis från sparsamhetsvännernas sida i detta fallet ett fel. Men det är även ett fel från min synpunkt sett, att sparsamhetsvännerna i riksdagen, d. v. s. de partier, som främst vilja göra anspråk på att företräda sparsamhetens talan, i detta fall vilja rösta för ett tillfälligt statsunderstöd i en dålig form, som är ungefär 1 miljon kronor dyrare än den vi föreslagit.

Herr Kristensson anförde, att han under utskottsbehandlingen förklarar, att

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

han, om det bleve en enhetslinje, skulle rösta för statsanslag, men när det visade sig, att någon kompromisslinje icke vunne stöd från representativt högerhåll, från regeringshåll, förklarade han sig icke kunna vara med därom, och jag kan förstå, att han av känslökäl låtit förleda sig att intaga denna ståndpunkt. Det är naturligtvis icke trevligt att försvara ett anslag om stöd åt en näring, när de partier, som i regel göra anspråk på att främst tänka på att skydda våra näringar, förklara sig icke vilja vara med därom. Jag har emellertid resonerat som så, att för mig har det ingen saklig betydelse, huruvida högern inom utskottet röstar mot subventionslinjen och huruvida högern inom riksdagen kommer att fälla anslaget genom att rösta på rent avslag, ifall den ställes emellan subventionslinjen och avslag. Följden av högerns ståndpunktstagande inom utskottet bleve bara den, att högern berövade sig all möjlighet att öva inflytande på subventionsförslaget utformande, och följden av att högern eventuellt här, om voteringsläget blir sådant, faller subventionsförslaget, blir den, att högern får taga ansvaret för, att Sveriges betodlare icke få ett statsunderstöd på 3 miljoner kronor, därför att de begärt 4 miljoner. Vill högern taga det ansvaret så gärna för mig.

Jag kan icke neka till, att sedan utskottets behandling av detta ärende var avslutad, har det bland mina politiska umgängesvänner givit sig till känna en bestämd omsvängning i sympati för det tillfälliga understödet. Och det beror såvitt jag kan bedöma saken på uttalanden, som gjorts från betodlarkåll, främst från Blekinge, där man talat om, att man icke är belåten med subvention och nådegåvor. Vad då först själva begreppet nådegåva beträffar, är efter min mening en höjd tull eller ett statsunderstöd lika mycket eller lika litet en nådegåva, det ena som det andra. Staten gör såväl i det ena som i det andra fallet en uppoffring för att nå ett visst näringspolitiskt syftemål. Behagar man sedan rubricera pengarna som en nådegåva, när sockerbolagen fått dem direkt från statskassan, men icke såsom en nådegåva, då det är ett 33 procent större belopp, som sockerbolagen få från sina grossister, så må blekingeborna ha den meningen, den visar bara, att de icke resonera ekonomiskt. Jag fick det intrycket av formuleringen, att resolutionen var författad rätt långt norr om sockerbetans odlingsgräns. Jag vill säga, att skulle betodlarna i Blekinge vägra att taga emot statssubvention är därmed ingen stor olycka skedd. Den fabrik, som det här gäller, har ett område ungefär lika stort som den i Halland eller hälften av ett av de stora betodlingsområdena i Skåne. Betskörden i Skåne är, såsom jag tidigare med siffror belyst, 25 procent högre och sockerhalten är också där högre än i Blekinge. Om blekingsodlarna anse, att det är oekonomiskt att odla betor, tycker jag att de böra låta bli. Jag kan tänka mig, att när man kommer upp till gränsen för ekonomisk odling, det är mindre uppoffring att avstå från betodling, därför att denna giver så klent resultat, att odling av andra kulturväxter är lika lönande. Jag tror, att det skulle vara rentav nyttigt, ifall blekingeborna gäve oss ett praktiskt exempel på, huru det går, om betodlingen ligger nere, icke blott ett år, ty det ha vi haft exempel på från Skåne, utan ett par eller tre år. Jag går ut ifrån, att om blekingeborna finna hinder föreligga för att taga emot en nådegåva i form av statssubvention, de också äro karlar nog att säga: vi avstå också från tullskyddet, vi vilja icke mottaga vare sig det ena eller det andra, och alltså kommer betodlingen att bli nedlagd i Blekinge, till dess det kommer en annan generation odlare. För statskassan blir det ingen uppoffring, om odlarna i Blekinge lägga ned odlingen. Jag har räknat ut, att om odlarna där lägga ned odlingen detta år, skulle statskassan på affären vinna ungefär 340,000 kronor; den direkta besparingen uppgår till ungefär 60,000 kronor och ökningen i tullinkomsterna på grund av den kompenserande importen skulle giva resten.

Slutligen tror jag, att man kan påstå, att från arbetslöshetssynpunkt betyder det icke mycket, om blekingeborna nedlägga odlingen, även om jag anser det beklagligt, därför att det huvudsakligen är små odlare, odlare som i genomsnitt ha en areal av något över 1 hektar. Det är c:a 700 odlare å 850 hektar. Det är sådan odling, som naturligtvis i främsta rummet ger arbete åt den fasta arbetskraften. Värre hade det varit, om skåneodlarna varit lika ömtåliga i fråga om bedömande av penningarna med hänsyn till deras ursprung. Skåneodlarna ha gjort ett uttalande, där det, såvitt jag förstår, framhäves följande: först säga de, att Kungl. Maj:ts förslag är bättre än utskottets, och det är obestriddligen riktigt, det är 33 procent bättre. För det andra säga de, att utskottets förslag bör förbättras, och det kan jag också förstå. Den, som vill ha pengar av staten, vill ha så mycket som möjligt. För det tredje säga de, att de förbehålla sig rätt att bestämma, hur de skola göra. då riksdagen fattat sitt beslut. Jag kan icke finna annat, än att detta också är en resonlig mening.

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
upphållande.
(Forts.)

Skulle man nu anse, att en viss stockholmstidning fått fullmakt att tolka uttalandet i fråga, så skulle detta få en helt annan innebörd, än jag här velat inlägga däri. Men jag skulle först från den, som i denna tidning är den bestämmande, vilja se svart på vitt på, att han verkligen fått fullmakt att tolka skåningarnas mening. Jag tror, att fastän det finnes djupa och goda förbindelser mellan Skåne och tidningen i fråga, är jag lika lyhörd för vad skåningarna mena med sina ord, som han kan vara. Och skulle det gå så, att skåningarna icke taga emot den erbjudna subventionen, är därav icke att vänta någon värre påföljd, än att staten har anslaget å 3.5 miljoner kronor kvar, och då behöver säkert icke herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vara bekymrad över, att hans vackra budget skall bli fördärvad, därför att man skulle bli tvungen att skaffa pengar. Det är ju möjligt, att det blir nödvändigt att täcka detta anslag, även om det inte användes, men det kan ske genom att taga det från kassafonden. Men det kan ju vid riksdagens slut visa sig, att det inte behövs. Kassafonden får ju i alla fall tillbaka beloppet budgetvägen.

Herr talman! Med vad jag nu anfört har jag velat motivera, varför jag för min del yrkar bifall till utskottets förslag. Jag vill tillägga, att även om utskottets förslag bifalles av riksdagen är därmed naturligtvis inte betodlingen och ej heller en hygglig arbetslöshetshjälp åt dem, utskottsmajoriteten velat stödja, säkerställd. Det beror mycket både på värvädret och det politiska vädret inne i möteslokalerna. Blir det en så besvärlig vår, som det nu artar sig till, och kommer att drivas en politisk agitation emot odlingen, eller inträffa båda dessa eventualiteter, då blir det ingen betodling av. Men det har inte hindrat mig från att här vidhålla den mening, jag gick in för i utskottet.

Jag vill till slut säga, att om jag här blir ställd i valet mellan tull eller avslag, kommer jag utan tvekan att rösta för avslag på grund av de skäl, jag anfört mot tullvägens lämplighet.

Enär herr statsrådet *Lübeck* anmält sig vilja avlämna kungl. propositioner, avbröts nu ånyo behandlingen av det förevarande utlåtandet.

Herr statsrådet *Lübeck* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 87, med förslag till sinnessjuklag m. m.;

nr 89, angående vissa med förslag till sinnessjuklag m. m. sammanhängande frågor; samt

nr 90, med förslag till lag om ändrad lydelse av 38, 62 och 63 §§ i lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.

Ang. åtgärder för sockerbetsodlingens uppehållande. Fortsattes överläggningen angående sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1.

(Forts.)

Herr **Tjällgren**: Herr talman, mina herrar! Jag hoppas, att det icke skall förvåna vare sig herr talmannen eller någon av kammarens ledamöter i övrigt, om jag skulle erkänna, att det för en norrlänning känns mindre angenämt att taga till orda i en fråga sådan som den förevarande. Det säges, och kanske icke alldeles utan skäl, att föreliggande fråga är ett spörsmål, som åtminstone i första hand rör Skåne och skåningarna. Då jag emellertid på grund av omständigheternas makt kommit att deltaga i denna frågas behandling inom vederbörande utskott, har jag också ansett mig skyldig att här begära ordet för att i allra största korthet angiva de skäl, som för mig varit avgörande, då det gällt att taga ställning till frågan.

Det har såväl inom tidningspressen som eljest gjorts gällande, att förevarande fråga blivit, vad man kallar, en politisk fråga. Riktigheten av detta påstående skall jag för min del icke försöka att bestrida, men jag kan med gott samvete deklarerat, att några politiska spekulationer för min del icke alls varit avgörande, då jag sökt att på bästa sätt taga ställning till densamma. Jag har i stället sökt att så långt i min förmåga stått, och i den mån jag sysslat med frågan, låta endast sakliga synpunkter vara avgörande. Därvid har jag kommit till den bestämda uppfattningen, att sockerbetsodlingen inom vårt land för närvarande har vissa svårigheter att kämpa med. Som ett medel att afhjälpa dessa svårigheter har Kungl. Maj:t nu framkommit med ett förslag till ändring i den för inkommande varor gällande tulltaxan, vilket innefattas i prop. nr 7 till årets riksdag. Emellertid har herr Kristensson yrkat rent avslag å såväl den kungl. propositionen som de i anledning därav väckta motionerna. Han har därvid, bland annat, sagt sig bestrida, att denna fråga skulle vara av någon större social betydelse. Vidare har han kritiserat regeringen för det sätt, varpå propositionen tillkommit. Nu har jag naturligtvis ingen anledning att här uppträda som någon försvarare för den nu sittande regeringen, men jag vill i alla händelser säga, att för mig står det klart, att den föreliggande frågan trots herr Kristenssons påstående om motsatsen har en viss social betydelse. Det är ju också betecknande, att en partikamrat till herr Kristensson i sin motion, nr 289, i andra kammaren anför åtskilliga skäl, på grund av vilka han finner att denna fråga är av ofantligt stor social betydelse. Jag skall tillåta mig här citera några rader ur herr Skölds nyssnämnda motion. Han säger däri bland annat:

»Även stora arbetargrupper bliva berörda. För den fast anställda personalen vid sockerfabrikerna torde den tillfälliga odlingsminskningen visserligen medföra svårigheter, men än värre bleve det för dem, om produktionen helt inställdes, enär dessa arbetare ofta äga små bostadslägenheter, vilka genom ett nedläggande av sockerindustrien måhända skulle komma att bli helt värdelösa. Den betydligt mycket större arbetargruppen vid sockerproduktionen utgöres som bekant av säsongarbetare, dels anställda vid sockerfabrikerna och vägstationerna under kampanjen och dels sysselsatta med betskötsel. Dessa arbetargrupper tillhöra i stor utsträckning de sämst ställda i samhället. De utgöras av landsbygdens diversearbetare, vilka få söka sin utkomst än här och än där till en mycket låg avlöning. De utgöras vidare av backstugusittare och småbrukare i de karga bygderna, som bildas av norra Skåne, södra Småland och västra Blekinge. Det är befolkningslager, för vilka ett par hundra kronors inkomst vid betskötsel eller i sockerfabriker utgöra den huvudsakliga kontanta årsinkomsten. Dessa arbetargrupper skulle drabbas hårdast av den tillfälliga odlingsminskningen.»

Jag menar, att detta är ett bevis så gott som något annat för att frågan är av betydelse i socialt avseende. Därför anser jag också, att då herr Kristens-

son här yrkat avslag å såväl den kungl. propositionen som de i ämnet väckta motionerna och alltså vill göra »rent bord», tager herr Kristensson på sig ett ganska drygt ansvar, och det göra även de, som möjligen komma att ställa sig på samma linje som han.

Då det för närvarande torde vara så gott som omöjligt att förutse den framtida utvecklingen av prisförhållandena på sockermarknaden, har det förefallit mig, som om det skulle vara en lämplig åtgärd att genom tillfälligt stöd söka uppehålla sockerproduktionen och om möjligt söka få en överblick över, hur det i framtiden kommer att ställa sig med näringen i dess helhet. Det är givet, att om sockerproduktionen i vårt land skulle komma att nedläggas, även om detta blott vore för en kortare tid, skulle därmed uppstå stora svårigheter, och det skulle bliva förenat med stora kostnader att på nytt upptaga densamma. Herr Björnsson ville ju bestrida detta. Han yttrade nämligen bland annat, att även om sockerbruksnäringen skulle komma att nedläggas för ett eller annat år, skulle den nog komma i gång igen. Jag är icke så säker på att så skulle komma att ske. För min del är jag — det vill jag här ha sagt — av den bestämda uppfattningen, att det naturligtvis icke är lämpligt att under någon längre tid försöka att med så att säga konstlade medel uppehålla en näring, som icke har förutsättningar att själv bära sig. Men då Kungl. Maj:ts föreliggande förslag avser att bereda hjälp av endast tillfällig art, har jag i stort sett ingenting att invända emot detsamma, helst som den tilläggstull av 3 öre per kilogram socker, som föreslagits och vilken skulle utgå under kortare tid än ett år, enligt min mening icke spelar någon avsevärd roll ur konsumentsynpunkt. Men jag vill då också hava sagt, att om jag denna gång går med på Kungl. Maj:ts förslag om denna tillfälliga tullförhöjning, innebär detta icke, att jag därför på något som helst sätt skulle anse mig bunden för framtiden, utan jag förbehåller mig rätt att i varje eventuellt förekommande fall ha fria händer.

Orsaken till att jag nu icke kunnat ansluta mig till utskottsmajoritetens förslag framgår av den reservation, som jag jämte herr Olsson i Golvasta tillätit mig avge och som återfinnes på sid. 40 i utskottets föreliggande utlåtande. Vi hava där bland annat yttrat:

»Vad beträffar de motionsvis framförda förslagen att genom statssubvention uppehålla betodlingen, synes en sådan åtgärd icke vara ägnad att i någon som helst mån motverka osund utländsk konkurrens. Såvitt vi ha oss bekant, har heller intet land, som funnit sig i nuvarande situation bära stödja sin sockerbetsodling, mött denna utländska konkurrens med annat än tullåtgärder, vilket förefaller egendomligt, i fall statssubventionen verkligen vore ett effektivt medel för uppnående av här åsyftade mål. Vi hysa även farhågor, att ett accepterande av subventionssystemet kunde få ekonomiskt svåröverskådliga konsekvenser för vårt land. Då den i kungl. propositionen föreslagna tullhöjningen endast avser tiden till och med januari månads utgång 1930, torde invändningen att subvention bär tillfällighetens prägel i högre grad än tullhöjningen sakna varje reellt underlag. Överhuvud läser det vid en så temporär åtgärd som den av Kungl. Maj:t föreslagna icke föreligga skäl att ingå på närmare diskussion angående permanenta tullar eller tullfrågan i sin helhet.»

Detta utgör i huvudsak de skäl, som bestämt oss för att icke gå med på den så kallade subventionslinjen.

Herr talman! Jag nämnde i början av mitt anförande, att jag skulle fatta mig mycket kort. Därför skall jag nu inskränka mig till att yrka bifall till den av mig och herr Olsson i Golvasta avgivna vid utskottets utlåtande fogade reservationen, vilken innebär en hemställan om bifall till Kungl. Maj:ts proposition och som, vad klämman beträffar, sammanfaller med den av herr Johan Nilsson i Kristianstad med flera avgivna reservationen.

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Herr förste vice talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Herr **Winberg**: Herr talman! Det är ju dess bättre något ovanligt, att riksdagen befinner sig i en sådan situation, som för närvarande är fallet i den föreliggande frågan, då ett av riksdagens utskott föreslår, att staten skall bevilja subvention åt en viss näring på 3.5 miljoner kronor per år, under det att framtående talesmän för ifrågavarande näring hava förklarat, att de över huvud inte alls vilja veta av detta anslag. I och med dylika uttalanden från dem det närmast vederbör, borde väl saken egentligen vara klar och inte behöva föranleda vidare vare sig debatt eller beslut från riksdagens sida. Och även om jag förstår, att det kanske skulle fordras alltför stark självövertvinnelse från ett utskotts sida, att frångå sitt eget förslag, synes det mig dock, som om det, efter vad som förekommit, sedan utskottet tog ståndpunkt i frågan, hade varit riktigast, att utskottsrepresentanten här i dag hade förklarat, att utskottet fränföle sitt förslag och ginge på avslagslinjen. Det var väl kanske detta som något undermedvetet föranledde den ärade utskottsrepresentanten, som här hade ordet, att först förklara, att han i valet mellan avslag och subvention skulle komma att rösta för avslag. Emellertid föreligger saken här i alla fall, och det gäller att taga ståndpunkt till densamma.

För min del har jag nu den uppfattningen, att alldeles oavsett vad som på senare tid förekommit från de speciella betodlarrepresentanternas sida, synes tiden nu vara inne för den svenska riksdagen att taga avgörande ståndpunkt till frågan om den ställning, betodlingen skall och kan intaga här i landet och de krav, som rimligtvis i längden kunna ställas på statsmakterna, då det gäller att uppehålla denna industri. Det är inte först i dag, som vi hava den frågan före, utan den är ständigt återkommande, och även om man kan tycka, att det är litet för primitivt att jämnt tala om, att den övriga delen av svenska folket har ofantligt svårt att förstå, att det skall vara nödvändigt att för varje år mer eller mindre tungt beskatta just denna övriga del av svenska folket för att hjälpa innehavarna av Sveriges bästa jord att klara sig med sitt jordbruk, så må man anse, att detta är en något primitiv synpunkt, men det är ganska naturligt, att denna övriga del av svenska folket för sin del anlägger den synpunkten. Denna näring har fått så pass kraftiga subsidier, att tullen under perioden 1907—1927 betungat konsumenterna med omkring 400 miljoner kronor — av vilken summa omkring tre fjärdedelar gått till understöd åt sockerproduktionen d. v. s. till betodlarna och fabrikerne, medan det övriga kommit statskassan till godo. Denna belastning på den konsumerande allmänheten av 400 miljoner under denna tidsperiod har fått äga rum bara för att sockerindustrien skulle kunna hålla sig uppe, det vill säga för att innehavarna av Sveriges bästa och mest bärande jord skulle kunna bruka denna jord och odla betor på den. Det synes mig, att belastningen varit alldeles tillräckligt kraftig redan förut och att det inte kan bli fråga om att ytterligare öka densamma. För övrigt bör kanske, ifall man nu tycker, att tullen inte är så hög, erinras om, att den dock utgör 40 procent av världsmarknadspriset på socker för närvarande. Och det synes mig, som om man — i fall det är allvarligt menat och är ett faktum, att det under nuvarande förhållanden inte går att med vinst odla betor i vårt land — inte skulle hålla på och laborera vare sig med frågan om höjd tull eller om särskild statssubvention, utan då borde man vara så pass konsekvent, att man på allvar till avgörande behandling upptog frågan: böra vi verkligen sysselsätta oss med betodling här i landet för framtiden, då detta inte kan ske med mindre än att så ofantliga uppoffringar skola göras av folket i övrigt, för att denna industri överhuvud skall kunna äga bestånd? Den frågan anser jag, att man långt före detta hade hort upptaga till en allvarligare prövning än som

skett. Detta beträffande frågan, huruvida vi skola gå vidare på tullförhöjningens väg för att möjliggöra betodlingens upprätthållande här i landet.

Nu har ju utskottsmajoriteten gått in på en annan linje, och jag får uttrycka som min mening, att, om man kan säga, att i och med de uttalanden som från betodlarhåll kommit till uttryck, föreliggande spörsmål blivit inte en fråga om understöd åt betodlarna och betindustrien utan en tullpolitisk fråga — och som sådan måste den då av riksdagen behandlas — om man, det understryker jag, kan säga detta om uttalandena från betodlarhåll, kan man i lika hög grad om utskottsmajoritetens här föreliggande förslag säga, att det visserligen avser att lämna hjälp åt betodlingen, men jag tror inte, att man behöver vara alltför initierad i fråga om vad som sker bakom de partipolitiska kulisserna för att förstå, att när det gäller dessa båda förslag är det nog det partipolitiska momentet, som är det mest avgörande eller skiljande. Man har här ifrån den så kallade vänsterns sida funderat över, hur man skulle kunna komma på en linje, där man inte skulle behöva gå med på vad Kungl. Maj:t föreslagit. Och så har man kommit på denna, som man väl själv anser, genialiska idé, att visserligen lämna hjälp åt betodlarna men i en annan form än den föreslagna. Nu har, som jag nämnde, den malören inträffat, att betodlarna eller åtminstone deras talesmän, förklarat, att de inte vilja ha den hjälpen. Det är nu alltid litet förargligt, när man vill hjälpa och de, som skulle ha hjälpen, förklara, att de inte vilja ta emot den. Men jag måste också säga, att den väg man här slagit in på, är en ganska farlig väg, särskilt om man slår in på den i ett hastigt ögonblick, och utan att man haft tillfälle att undersöka vilka konsekvenser och verkningar på andra områden, som kunna bli en följd av detta ens handlings-sätt, och det är i och för sig en ganska farlig sak. Och nog måste det väl ändå erkännas, att har man en gång slagit in på den vägen att ge direkt penning-subvention åt södra Sveriges betodlare, så ligger det ganska nära till hands för en hel del andra industrier i vårt land att säga: »Nu är fältet öppet, sedan svenska staten slagit in på subventionslinjen för att understödja vissa näringar i vårt land.» Nog lär det väl kunna letas upp åtskilliga näringar, som i verkligheten finna sig i minst lika betryckt läge som någonsin betodlingen i landet. Och hur skall riksdagen då ställa sig, om den nu beviljar subventionen, och krav från dessa håll sedan resas? Skall den fastslå, att den inte kan ge subvention åt andra än åt innehavarna av vår bästa jord i södra Sverige, endast därför att dessa odla betor, eller skall man fortsätta på den väg man här håller på att slå in? Det förefaller mig vara en till sina verkningar och konsekvenser synnerligen farlig metod, man här söker förmå riksdagen att acceptera.

Men alldeles oavsett detta förefaller det mig, som om det inte föreläge några skäl att på detta särskilda sätt subventionera den industri, det här är fråga om. Under vissa förhållanden skulle jag också kunna tänka mig, att staten lämnade understöd åt en viss näring eller industri, när det visar sig, att den trots rationell ledning och fastän man vidtagit allt vad som är nödvändigt för att stärka dess ekonomiska ställning, i alla fall inte kan upprätthålla driften. Men här har, såsom jag påpekat, under den gångna tiden redan lämnats så starkt understöd från den konsumerande allmänhetens sida i vårt land åt denna sockerindustri, att man inte bör fortsätta vidare.

Härtill kommer, att man i de industriföretag, som närmast äro engagerade i denna industri, nämligen sockerfabriksaktiebolagen, har typiska exempel på modern kapitalistisk drift. Dessa företag äro alldeles överkapitaliserade och utdela visserligen nominellt endast 6 procent på kapitalet, men märk väl på ett kapital, som är så »urvattnat», att dessa 6 procent motsvara 20 procent på det verkliga kapitalet, det vill säga det kapital, som skulle vara nödvändigt för att driva rörelsen i fråga. Att under sådana förhållanden och utan att man vidtager några åtgärder för att avhjälpa dessa missförhållanden komma och

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

föreslå, att staten utan vidare skall ge bort 3.5 miljoner, synes mig innebära ett alltför lättsinnigt användande av statens medel, vartill komma de konsekvenser i övrigt, jag förut tillåtit mig att här omnämna.

Enligt min mening kan man inte komma ifrån frågan på annat sätt än att man till allvarlig undersökning och behandling upptager spørsmålet: lönar det sig överhuvud att bedriva betodling i vårt land? Det är självklart, att de nuvarande svårigheterna för betodlingen icke kunna anses vara av tillfällig natur utan på grund av utvecklingen av rörsockerproduktionen komma utan tvivel dessa svårigheter alltjämt att finnas. Men då svarar man: »Vi måste bära dessa svårigheter, därför att det är inte möjligt att utan vidare ställa vårt folk i den svåra belägenhet, det skulle komma i, därest ett avbrott i den internationella samfärdseln skulle komma att uppstå. Det är därför vi måste försäkra oss om att hava denna rörelse kvar.» Det förefaller mig emellertid, som om detta i längden skulle bli en alltför dyrbar säkerhet, och att det finns andra vägar att gå för att säkerställa landet i ett sådant avseende. En av vägarna är, att svenska staten går med på att upplägga ungefär ett så pass stort lager av socker som den svenska industriens årsproduktion. Den utvägen kommer för vårt lands vidkommande enligt min uppfattning att bli betydligt billigare än den dryga beskattning av svenska folket, som nu årligen äger rum för att uppehålla betodlingen, ehuru denna i längden inte lär kunna uppehållas. Det är bland annat dylika synpunkter, som göra, att man här måste ställa sig absolut avvisande mot att längre fortgå på denna understödsväg vare sig detta understöd får formen av höjd tull eller av subvention åt den industri eller de jordbrukare, varom här är fråga.

Nu har man emellertid i detta sammanhang från visst håll framfört arbetarfrågan eller den sociala frågan och menat, att om betodlingen skulle komma att inställas, skulle detta komma att medföra synnerligen farliga konsekvenser i fråga om ökad arbetslöshet och vad därmed sammanhänger. Det gläder mig särskilt att höra, att man beaktar den frågan, men vederbörande skola inte tro, att de därmed lura någon att inbilla sig, att det motivet varit avgörande för betodlarnas nu framförda krav. Det är andra och mäktigare krafter, som här ligga bakom och diktera ståndpunktstagandet, och om man efter grundlig utredning kommer till det resultatet, att man måste taga detta steg och i stort sett avveckla vår betodling och sockerindustrien här i landet, är det självklart, att staten har förpliktelse att vidtaga åtgärder för att denna övergång må bli så mjuk och så litet tryckande som möjligt för de arbetare, som man ställt i förgrunden, och vilkas väl och ve man tillmäter sådan betydelse för frågans lösning.

I varje fall synes det mig i längden inte kunna gå att på detta sätt belasta den övriga delen av svenska folket, därför att vederbörande jordägare genom uppdrivna spekulationsvärden på jorden i södra Sverige kommit i en brydsam belägenhet, eller därför att sockeraktiernas ägare överkapitaliserat sin rörelse och sålunda kräva ut oskäligen vinst i förhållande till det verkliga inbetalda kapitalet. Det går verkligen inte att på detta sätt bibehålla alla dessa olägenheter och blott kräva, att staten skall lägga till för att det hela skall gå ihop. Om man därvid väljer högre tull eller subvention, lär vara fullkomligt likgiltigt. Utgången blir i båda fallen alldeles densamma, och lika omöjligt som det är att gå med på en tullförhöjning, lika olämpligt synes det mig vara att här utan vidare bevilja ett särskilt anslag ur statskassan. Skillnaden är formellt endast den att om man bifaller regeringsförslaget om en förhöjd tull, blir det en utgift, som det konsumerande svenska folket får bära i framtiden, allt eftersom tullinkomsterna komma att inflyta, under det att, om subventionen går igenom, man nu genast tager pengarna ur statskassan. Men då statskassans inkomster genom skatter till två tredjedelar bestå av inkomster, vunnna

genom indirekt beskattning, är det självklart, att dessa båda vägar i grunden innebära alldeles detsamma. Vid sådant förhållande synes det mig inte finnas någon annan naturlig ståndpunkt för den, som inte kan vara med längre att på detta sätt genom »konstlade medel», som herr Tjällgren sade, upprätthålla en industri, som inte bär sig själv. Här har det visat sig, att vi under årtionden med konstlade medel upprätthållit till exempel betproduktionen i vårt land, och nu vill man, att vi skola gå ännu längre på denna väg. Då synes mig det enda riktiga vara, att vi säga ifrån att vi icke kunna gå längre, och sedan må riksdag och regering tvingas att uppta till utredning och avgörande frågan, huruvida det icke vore lämpligast och riktigast för hela vårt land att avveckla hela denna betproduktion och vidtaga de åtgärder för att trygga vår folkförsörjning, som kunna stå oss till buds på annat sätt än på den väg vi hittills följt.

Herr talman! Med denna motivering hemställer jag om avslag på såväl utskottets förslag som Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Leander: Herr talman! Det både skriftligen och muntligen till leda omtuggade påståendet, att vi, som framfört subventionslinjen, endast åsyftat att komma regeringen till livs eller gjort det, som det heter, av hämndlystnad, hat och ovilja mot regeringen, finner jag nu inte mödan värt att bemöta. Vi äro dock redlige svenske män, som känna vårt ansvar och som i främsta rummet tänka på folkets och landets bästa. Regeringen har följt sin övertygelse och har föreslagit tullförhöjning såsom det bästa medlet att komma den för tillfället betryckta sockernäringsen till hjälp, och ingen har dragit i tvivelsmål de ärliga avsikterna hos dem, som i detta avseende ställa sig på Kungl. Maj:ts ståndpunkt, utan vi tro, att de mena det allra bästa. Men skulle då inte redliga motiv kunna tillerkännas även oss, som anse, att subventionslinjen är att föredra, eller som i varje fall tro oss ha funnit, att den är den enda, som kan genomföras här i riksdagen? I motsats till herrar Winberg och Kristensson anse vi verkligen, att hjälp är önskvärd och rent av nödvändig härvidlag. Vi ha därvid inte i främsta rummet tänkt på sockerbolagen, som herr Winberg ville göra gällande, utan bland annat verkligen tänkt på arbetarna och av omtanke om dem kommit fram med detta vårt förslag. Men i fråga om formen kan ju ingen begära, att vi vänstermän skola springa ifrån våra sedan gammalt hysta åsikter, därför att vi nu ha en högerregering, och jag är viss om att regeringen själv, med den fördomsfrihet och vidsynthet, varav den är besjälad, inte ställer sådana anspråk på oss.

Regeringen tillkommer i allt fall äran av att ha tagit initiativet till åtgärders vidtagande för betodlingens säkerställande, och om riksdagen nu skulle gå en annan väg för att nå det mål, vartill vi alla, som vilja främja saken, syfta, så tycker jag för min del, att regeringen kan ta detta med ro. Jag vet inte, om det någonsin förekommit ett riksmöte, då inte riksdagen tagit sig för att ändra flera eller färre av de förslag, som regeringen framlagt. Man invänder, att det är ju skillnad på frågor: en del äro stora och andra äro små, och det må ju vara riktigt, men det beror väl ofta på tycke och smak, huruvida en fråga skall föras till den ena eller den andra kategorien. Vi få längre fram andra tullfrågor att behandla, till exempel frågan om frukttullen, och jag vill redan nu begagna tillfället att tillkännage, att jag då det gäller den frågan, med allra största nöje skall bidra till att föra Kungl. Maj:ts förslag i hamn gentemot de försök, som eventuellt komma att göras att borra det i sank. Det kan ju inte vara tal om, att man godtar eller förkastar ett förslag, därför att det kommer från den ena eller den andra regeringen, utan det avgörande för ståndpunkts-tagandet måste vara förslaget's innebörd.

Då det här nu gäller en principfråga, är det väl inte lönt att nämnvärt för-

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

länga diskussionen, ty genom densamma lär ingen låta påverka sig att ändra ståndpunkt, utan var och en behåller nog den ståndpunkt han har. Jag vill nu blott erinra om att år 1926 var det egentligen inte fråga om något annat än subvention, men då hörde man inte någon av dem, som nu skarpast utdöma denna understödsform, resa något häftigare motstånd däremot. I det svar, som dåvarande jordbruksministern Linders gav på nuvarande finansministern Wohlins interpellation, nämnde han bland annat, att han varit betänkt på att föreslå riksdagen att bevilja subvention för betodlingens upprätthållande. Han angav också skälen, varför inte detta kommit att ske, och kanske kommer han i dag, då han är närvarande i kammaren, att ytterligare redogöra därför. Emellertid avvisade man inte då denna form av understöd eller förklarade, att man inte ville ta emot några nådegåvor, utan man bara beklagade, att tanken inte omsatts i handling.

Man har nu talat om Blekinge och uttalandet av Blekinge betodlare. Jag vill då erinra om, att herr Clemedtson, som ju är ordförande i betodlarförbundet i Blekinge, 1926 uttalade sin glädje över att herr statsrådet hyste sådana tankar, nämligen att subventionera betodlingen, men han var rädd för att, även om statsrådet kommit fram med ett sådant förslag, han kanske inte kunnat få med sig sitt parti eller ens sina kolleger i regeringen. Men jag vill ytterligare understryka, att ingen år 1926 gjorde gällande, att subventionsformen under alla omständigheter var förkastlig utan tvärtom. Det är svårt att inse, att det, som man trodde sig kunna godta 1926, inte nu, tre år efteråt, också skall kunna accepteras utan att det i stället förklaras vara alldeles förkastligt. För betodlarna måste det väl inte betyda något, om en del av betalningen för deras betor tages ur konsumenternas fickor eller om den tages direkt ur statskassan. Det är ju pengar som pengar och, som förut är framhållet, måste man ju räkna även en tullförhöjning som ett slags subvention eller, om man så vill, nådegåva.

När man nu citerar ett yttrande nere från Blekinge, så undrar jag, om det verkligen är uttryck för åsikterna bland betodlarna där nere. Herr Björns-son trodde, att förslaget till detta uttalande var författat norr om Blekinge. Därmed må nu förhålla sig hur som helst, men jag tror ändå förvisso, att blekingarna erkänna sig vara fattiga stackare, som gärna ta emot vad de kunna få, och ifall nu riksdagen, som jag vill hoppas, bifaller utskottsförslaget, så komma nog också blekingarna utan protest att ta emot vad som kommer på deras del.

Nu har man ju också sagt, att genom det kungl. förslaget skulle en mera konstant hjälp lämnas betodlingen. Ja, där har man det! I propositionen föreslås dock, att tullförhöjningen skall räcka endast till den 1 februari nästa år, men av de uttalanden, som förekommit dels i högerpressen och dels från betodlarnas sida får man det intrycket, att det visst inte varit meningen, att denna tullförhöjning skulle vara tillfällig utan att den i stället skulle bli permanent. Jag tror dock, att jordbruksministern verkligen menar vad han skrivit i propositionen, och när man nu säger, att utskottet bjuder bara en tillfällig hjälp, så är det precis samma fel med Kungl. Maj:ts förslag.

I bondeförbundets reservation, som vi nyss hörde, säges, att den föreslagna hjälpen ligger så i underkant, att reservanterna inte kunnat vara med om något förslag, som går lägre, och högerreservanterna framhålla, att tullförhöjningen skulle ha medfört en höjning av betpriset även för den hälft av den tecknade arealen, som betodlarna äro skyldiga att odla, vilket ju också utskottets ärade ordförande förut framhållit. Detta är riktigt, men det skall också sägas ifrån, att hade inom utskottet en mera allmän uppslutning kring de frisinnade motionerna skett, så hade i dag förelegat ett förslag, som givit betodlarna ackurat detsamma som den kungl. propositionen. Men erbjudandet

försmåddes. och det är redan här antytt, både av herr Kristensson och herr Björnsson, att de frisinnade då, för att komma till ett resultat, måste låta jämka med sig. Men när man nu påstår, att vi alldeles fallit till föga och kapitulerat för socialdemokraterna, som man sett vissa tidningar påstå, och alltså helt och hållet godtagit deras förslag, så är detta ett förvillande begrepp för att använda ett uttryck, som förekommit under de senare dagarna i en av våra aftontidningar. Det är ändå en ganska väsentlig skillnad mellan herr Skölds motion och utskottets förslag, och det behöver jag kanske inte här redogöra för. Emellertid vill jag nämna, att herr Sköld endast begärt 3 miljoner, medan utskottsförslaget bjuder 3,5 miljoner såsom hjälp åt betodlarna. Herr Sköld vill sätta priset till 2 kronor 70 öre per deciton, utskottet sätter i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag priset till 2 kronor 80 öre. Vidare har herr Sköld velat uppställa såsom ett villkor, att den, som vill odla betor med statssubvention, skall förbinda sig att inte betala lägre lön för betskötseln än 250 kronor per hektar. I anledning härav yttrar utskottet så där ganska vagt och försiktigt, att utskottet förväntar, »att betodlare, som för betornas sommarskötsel eller upptagning använder lejd arbetskraft, icke för denna arbetskraft försämrar de villkor, som under senaste år varit i orten allmänt gängse». Utskottet dekreterar alltså ingenting och sätter inte ut någon bestämd siffra, men när nu i alla fall utskottet bjuder betodlarna ett rätt avsevärt högre pris än vad de äro tillförsäkrade enligt de ingångna kontrakten, så tycker man, att det inte bör vara så rysligt himmelskriande, om utskottet låt mig säga fällt en bön för arbetarna att de måtte bibehållas vid sina nuvarande villkor. Utskottet begär ju inte, att deras löner skola höjas, men däremot tycker utskottet, att det kan vara önskligt, att icke deras arbetsvillkor försämrats, och då man nu reagerar mot detta försiktiga uttalande, så har man väl i alla fall försökt koka soppa på en spik.

Man kan unna betodlarna allt vad de kunna få, men det kanske ändå kan vara skäl att erinra om att staten inte brukar träda emellan för att täcka förluster, som någon drabbats av vid fullgörande av ett frivilligt ingånget kontrakt. Vi ha ibland haft motioner här i riksdagen, vari begärts ersättning till personer, som på grund av prisfluktuationer eller av andra anledningar gjort stora förluster vid leveranser till staten eller vid uppförande av någon statens byggnad, men riksdagen har ju i allmänhet sagt nej till dessa framställningar. Av arbetarna kräver man, att de skola hålla ingångna avtal, även om dessa visa sig mindre förmånliga för dem, och dess bättre behöver man väl inte ifrågasätta annat beträffande dem, som odla betor.

Att sockerindustrin har stor nationalekonomisk betydelse, därom äro vi väl alla ense, även de, som här yrkat avslag både på Kungl. Maj:ts förslag och utskottets hemställan. Men den frågan behöva vi väl inte diskutera i dag. Att betodlingen är både ett jordbruksintresse och ett arbetarintresse, det erkännes väl också allmänt. Huruvida nu det ena intresset överväger det andra, därom kunna meningarna förstås vara delade. Men det förstär var och en, som är något förtrogen med denna hantering, att den i eminent grad är ett arbetarintresse; detta vidgår ju också utskottet och betonar det ganska kraftigt. Men gäller det att motarbeta arbetslösheten, så måste väl subventionslinjen vara lämpligare än tullförhöjningslinjen, ty det är väl ändå att beträda en något underlig väg, om man höjer tullen på en nödvändighetsvara för att därmed tillgodose arbetarnas intressen.

Det har även gjorts gällande, att utskottets motivering och utskottets kläm stå i motsatsförhållande till varandra. Det tillåter jag mig bestrida. Utskottet har visserligen inte vågat sig på någon profetia om att betodlingens nuvarande bekymmer och svårigheter skulle vara av övergående art, men utskottet har inte heller förnekat, att så *kan* vara förhållandet. Utskottet vill

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

bida och se och låta utredningen lämna svaret. Under tiden bör enligt utskottets åsikt betodlingen bibehållas ungefär vid sin nuvarande omfattning, och när detta icke kan ske utan understöd från statens sida, så har utskottet velat lämna ett dylikt understöd. Om frågan här i dag mot förmodan faller, så komma naturligtvis som vanligt de olika partierna att skjuta skulden på varandra för en sådan utgång. Såvitt man nu kan bedöma läget, blir det väl högern och bondeförbundet, som ha avgörandet i sin hand. De, som komma att rösta för avslag på utskottsförslaget, som ändå bjuder 3.5 miljoner kronor till hjälp åt betodlingen, måste väl, såvitt jag förstår, om de lyckas segra i dag, påtaga sig ansvaret för att betodlingen blir lämnad utan understöd. Att både högern och bondeförbundet i viss mån anse subventionslinjen vara ett ont ha de ju inte stuckit under stol med. Frågan är endast om inte en utbliven hjälp åt betodlingen skulle bli ett ännu värre ont. Om nu nämnda partier ville följa den gamla regeln att av två onda ting välja det minst onda, så tycker jag för min del, att de inte skulle behöva utstå alltför stora själskval, innan de träffat sitt val i dag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Örne: Herr talman, mina herrar! Såsom jag hade anledning att i största korthet framhålla under remissdebatten, lider det av regeringen framlagda förslaget till sockerbetodlingens understödjande av en betänkelig teknisk bristfällighet. Enligt förslaget skulle en tullförhöjning å raffinerat socker träda i tillämpning den 1 mars innevarande år. Detta betyder en höjning av sockerpriset från nämnda dag med 3 öre per kg. Då sedermera sockerskatten borttogs den 1 juli, kommer en prissänkning med 4 öre att inträda, och när tullen enligt planen skall upphöra den 31 januari 1930, så måste åter en prissänkning med ytterligare 3 öre företagas. Dylika lång tid i förväg annonserade prisändringar ge enligt sakens natur anledning till osund spekulation och svårigheter för marknaden. I all synnerhet gäller detta naturligtvis prisförhöjningen den 1 mars. Det av utskottet förordade subventionsförfarandet är i detta hänseende bättre än regeringens förslag. Enligt min uppfattning är subventionen även från andra synpunkter att föredraga, om man nu skall nödgas, såsom den föregående talaren antydde, välja mellan två nästan lika onda ting. Jag skall ej upprepa vad som av andra talare framhållits för att visa riktigheten av denna min uppfattning. Enligt min mening kan vad som redan sagts härom i debatten icke jävas.

Den av regeringen framlagda propositionen lider av en märklig brist på fullständighet i utredningen. Såsom av nationalekonomer i pressen framhållits, lämnas av regeringen ingen redogörelse för verkningarna i fråga om arbetslösheten av den stora betodlingsstrejken 1926. Nämnda år odlades betor å icke fullt en niondedel av betarealen 1925 och 1927. Hur inverkade då denna oerhörda inskränkning på arbetsmarknaden 1926? Den frågan har regeringen försummat att besvara i sin proposition, ehuru ett objektivt svar skulle varit utomordentligt upplysande. Varför har regeringen icke låtit socialstyrelsen undersöka denna sida av saken? Det finnes icke heller i propositionen något försök att utreda innebörden av det offentliga understöd, som redan utgår i form av 10 öres tull å raffinad. Även på den punkten har i pressen lämnats en komplettering till propositionen. Det har sålunda framhållits, att konsumenterna redan nu måste betala större delen av arbetslönerna i sockertillverkningen i form av genom tullen framkallad förhöjning av priset på varan utöver världsmarknadspriset. Detta ha vi fått bekräftat av föregående talare här i debatten. Jag skall tillägga en ytterligare upplysning. I Malmöhus län, där den mesta betarealen finnes, motsvarar redan den nu utgående tullen, i vad den bästa jorden angår, omkring 500 kronor per hektar under normala år. Med

ytterligare 3 öres tull skulle man komma upp till omkring 650 kronor per hektar. På en jord med genomsnittsavkastning uppgår det av konsumenterna utkrävda understödet för sockerhanteringen till bortåt 400 kronor per hektar. Vid 3 öres förhöjning av tullen skulle detta understöd stegras till 520 kronor per hektar. Härmed bör jämföras det offentliga understödet för veteodling i samma län. I genomsnitt stannar det vid 96 kronor per hektar i hela länet och torde endast i mycket sällsynta undantagsfall nå så högt som till 200 kronor. Nu förhåller det sig emellertid så, att understödet åt veteodlingen utgår endast i den mån åkerns avkastning säljes. För de små jordbrukarna betyder tullskyddet som bekant ingenting eller har en negativ betydelse. I den mån de små jordbrukarna icke frambringa säd till avsalu gör det ju dem absolut desamma, om ett tullskydd existerar på säden eller icke, och i den mån de måste köpa spannmål exempelvis till foder, så betyder det en negativ faktor. När det gäller betodlarna däremot, så förbruka de icke för jordbrukets behov vad som av betan växer under jorden, utan det säljes, som det är, och därför kan man räkna med det understödsbelopp, som jag här angivit, för jordbrukarna av alla storleksklasser.

Vad kan man då draga för slutsats av dessa fakta? Jo, att sockerodlingen i nationens hushållning utgör blott en tärande, icke en närande produktionsgren. Den har, eftersom den städe åtnjutit ett minst lika högt tullunderstöd som nu och utnyttjat det till fullo, alltid hört till denna grupp av underskottsnäringar. Vi ha en gång, under kriget, haft stort gagn av den inhemska sockerproduktionen. Det erkänner jag gärna. Men är det icke ett bra högt pris vi ha betalat för förmånen att få 1 kilo socker per månad och individ under de svåra åren. Då vi under alla år fått betala ett så oerhört understöd? Vart tredje eller vart sjätte år — beroende på vad man räknar för värde per hektar — ha vi alltifrån 90-talet fått betala betjordens taxeringsvärde till odlarna och industrien. Vi få nu i en del av pressen höra att vi böra känna en djup tacksamhet mot de män, som på dessa lindriga villkor försett oss med inhemskt socker! Vi fingo senast i torsdags på ledarplats i en stor huvudstadstidning förebräelser för att vi glömt de tjänster sockerodlingen gjort landet. I samma ledande artikel, för vars riktighet väl åtminstone en ärad ledamot av denna kammare torde vilja stå som garant — till min förvåning hörde jag nyss utskottets ärade ordförande framhålla samma synpunkt — få vi också klart och tydligt besked om att vi även böra vara mycket tacksamma för att betodlingen indirekt har höjt betjordens avkastning.

»Det har nämligen visat sig», heter det i artikeln, »att överallt där sockerbetsoodlingen målmedvetet fått ingå i växtföljden, där har också en stark stegring av andra efterföljande gröders skördar ägt rum.» Betorna påverka jorden så gynnsamt, att sockerbetan kan sägas vara en faktor av stor betydelse även för spannmålsproduktionen.

Utom de 400—500 kronor i sockertullssubvention, som innehavarna av betjorden få per hektar, ha de sålunda den fördelen, att de erhålla enormt ökade skördar av spannmål och andra växtslag såsom en indirekt verkan av betodlingen. Och, mina herrar, likväl äro de så nödlidande, att det år efter år här i riksdagen har gjorts framställning om ökat understöd åt denna näring. Betodlingen har sålunda inte bara ätit upp denna stora tullsubvention, utan den har också slukat den enormt ökade avkastningen av andra växter, som ha odlats på jorden och som naturligtvis ha krävt arbete för att bli odlade.

I sanning, herr vice talman, böra vi känna oss tacksamma mot dem, som ha dragit på det svenska folkhushållet en sådan gökunge, som den inhemska sockerindustrien tydligen är, om man får döma efter vad dess målsmän anföra till försvar för tull och subvention! Dessa herrar ha att välja emellan att antingen godkänna den ena eller den andra uppfattningen här. I vilket fall

Ang. åtgärder
för sockerbetso-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder för sockerbetsodlingens uppehållande. som helst torde de få rätt svårt att på förnufts väg komma till något fast underlag för sin ståndpunkt.

(Forts.) Den nuvarande regeringen, som jag knappast hade tilltrött en sådan sentimentalitet, vill, att vi skola öka på portionerna åt det värdeslukande vidunder, som denna gökunge utgör uti svenskt näringsliv. Man kan emellertid vara tämligen säker på att har man en gång gått in på den linje, som regeringen och utskottsmajoriteten nu ansluta sig till, så kommer det ingalunda att stanna därvid. Vi ha vissa erfarenheter utifrån. De tjeckoslovakiska bönderna, som gynnas av nära på 38 öres tull på socker, upphäva höga nödrop och begära direkt subvention eller tullförhöjning för att kunna driva sin för landet så gagneliga näring. Och så kommer det ju att ske med alla näringar, där man vänjer sig att lita uteslutande till stöd ifrån andra i stället för till näringens egen livskraft.

Utskottets majoritet är, såvitt jag kunnat se, i stort sett av samma mening som Kungl. Maj:t, fast den har valt en annan och något smakligare väg att tillföra den ökade födan till denna näringsgren. För min del ser jag den här saken så, att innehavarna av den enda procent av landets jord, på vilken betor odlas — det är, mina herrar, i runt tal bara en enda procent — göra landet den största tjänsten genom att följa sina privatekonomiska intressen. Finna dessa innehavare av betjorden, att det med nuvarande priser bär sig sämre att odla betor än att begagna jorden på annat sätt, så böra de inte alls genera sig; de böra inte alls tveka utan bara inskränka den förlustbringande odlingen. Brukarna av de 99 procent av Sveriges jord, på vilka betor inte växa, kunna inte rättvisligen fordra, att betodlarna skola underkasta sig några uppoffringar för deras skull.

Det är ju så, herr talman, att jordbrukarna i hela det övriga Sverige ha det nog så bekymmersamt. Det har jag flera gånger haft tillfälle att säga från denna plats, men inte från något håll ha under de tio år, jag nu har suttit i riksdagen, höjts så höga klagorop som från innehavarna av rikets bästa jord. De större brukarna av denna jord säga sig alltid ha för litet understöd av staten för allt vad de frambringa. Och dock är det i huvudsak de större jordägarna bland innehavarna av Sveriges bästa jord, som hittills haft några fördelar av jordbrukstullar. Knappast någonting kan enligt min mening ge en klarare belysning av hela tull- och statssubventionsväsendets felaktighet än detta förhållande.

Jag kan gilla utskottsmajoritetens åsikt, att en undersökning bör företagas genom regeringens försorg, men denna undersökning bör enligt min mening i första rummet avse att i grund och botten pejla detta problem: varför klaga och jämra sig alltid tullunderstödstagarna, och hur kunna de människor, som inte själva få något sådant understöd utan tvärtom få vara med att betala åt de andra, överhuvud taget draga sig fram? Hur kan exempelvis hela småbrukarklassen på de magra jordarna uppe i övre Norrland hålla livet uppe, då storbrukarna i Skåne hotas av undergång trots flera hundra kronors offentligt understöd per hektar åt betodlingen? Att det beror på brist på duglighet hos skåningarna, torde väl ingen människa vilja påstå — och fastän jag är född västgöte, så skall jag gärna erkänna, att skåningarna säkerligen äro Sveriges dugligaste invånare i vissa hänseenden, vilket ju också har tagit sig uttryck, däri, att somliga regeringar till nästan hälften ha bestått av skåningar. Det måste således vara hela understödssystemet, som är galet. Man borde också undersöka, hur det kan komma sig, att de tullskyddade näringarna betala lägre löner i genomsnitt än de icke tullskyddade, som arbeta för den inhemska marknaden. Man borde taga reda på varför de länder, som antingen från början eller också genom glidningen av guldvärdet och genom höjningen av tullarna i åtskilliga andra länder ha kommit ibland frihandelsländerna — och dit

hör ju Sverige — kommit att få högre arbetslöner — såsom t. ex. fallet är här, i Holland, Danmark och Schweiz o. s. v. — i jämförelse med länder, där man har trissat upp tullarna till en alldeles orimlig höjd.

En nationalekonom har i dag framhållit att numera skola tullar endast tjäna till att förbättra arbetslönen. Det måste nog om detta sägas, att vederbörande har en ovanlig förmåga att anpassa sig efter de krav, som man för tillfället kan ställa på honom. Inför det faktum, som jag här har anfört, torde man nog böra säga sig, att om man vill ha höga arbetslöner i ett land, skall man noga akta sig för tullar.

För min del vill jag, herr talman, bestämt avråda riksdagen från att besluta åtgärder, varigenom betodlarna uppfordras att fortsätta med en produktion, som, trots ett så betydande offentligt understöd, enligt deras egen mening nu är förlustbringande för dem och som under hela sin tillvaro i Sverige har måst leva på övriga ur folkhushållets synpunkt mer lönande näringsgrenars bekostnad. För min del ber jag att få instämma i det yrkande, som herr Kristensson här har framställt.

Häri instämde herr *Holmgren*.

Herr Gustafson, Fritiof: Herr talman, mina herrar! Jag vågar för min del tro, att flertalet av kammarens ledamöter i motsats till den föregående ärade talaren har klart för sig, att den svenska betodlingen betyder ganska mycket för landets näringsliv. Herr Nilsson påvisade, hurusom betodlingen i det landskap, där densamma är mest utbredd, medfört högst avsevärt ökat välstånd. Inte minst den fördel, som består däri, att ökade arbetsförtjänster tillförts jordbrukets befolkning, är ett skäl, som talar för betodlingen. Som exempel härå vill jag nämna, att på gårdar i Västergötland — i vilket landskap betodlingen visserligen icke ännu fått någon större utbredning, men dock sakta och säkert gått framåt — föreligga fullt tillförlitliga uppgifter, som visa, att efter det betodling införts såsom led i cirkulationsbruket, arbetslönerna mer än fördubblats; vid denna jämförelse ha beaktats penningvärdets förändring och lönenivåns stegring. Från samma gårdar lämnade redogörelser visa även att skördemängden av alla växtslag stegrats i betydande mån efter betodlingens upptagande. Det bör bemärkas, att ifrågavarande gårdar voro väl skötta även före det betodlingen påbörjats.

Jag vill påstå, att betodlingen för jordbrukets vidare utveckling är en så god hävstång, att den inte utan de allra mest tvingande skäl bör uppgivas. När nu läget för denna betydelsefulla näring är synnerligen kritiskt, så torde förutnämnda förhållanden motivera en kraftig hjälp för att hålla den vid liv. Därvidlag håller jag också före, att det av reservanterna förordade regeringsförslaget leder till det bästa resultatet, när man vill åstadkomma hjälp. Utan att belasta budgeten säkras det betodlingen, och förhöjningen av tullen sätter en spärr emot inflöde av utländskt billigt socker, vilket å andra sidan subventionslinjen icke gör. Tullförhöjningen innebär ett skydd mot dumping. Det gör inte subventionslinjen. Och dumping torde man väl få anse föreligga, när exempelvis Tjeckoslovakien säljer socker hit för ett betydligt lägre pris än det, som uppehålls inom det egna landet. Även tyder det på dumping, när vid import ersättningsmedlet sirap betingar ett betydligt högre pris än det bästa sockret.

Jag vill också påstå, att en något förhöjd tull icke oskäligt betungar konsumenterna, ty dels är sockret, jämförligt med andra livsmedel, just nu särdeles billigt, och dels måste konsumenterna ha ett visst intresse av att odlingen uppehålls. En mindre belastning för konsumenterna för tryggande av sockerbetodlingens bestånd torde vara motiverad inte minst ur den synpunkten, att det i längden är fördelaktigt just för dem själva.

*Ang. åtgärder
för sockerbetodlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

När det nu genom den hårda konkurrens, som råder dels mellan de rörsockerproducerande länderna och betsockerländerna, dels mellan de olika rörsockerproducerande länderna Java och Kuba, har uppkommit ett abnormt lågt prisläge, som inte kan tänkas få något längre bestånd, då anser jag, att även konsumenterna borde förstå, att det bara är en tillfällighet, som det gäller att övervinna, varför de borde vara villiga att i eget intresse avstå från utnyttjande av den ytterligare prissänkning, som nu tycks skola inträda såsom följd av denna världskamp på sockermarknaden och sannolikt kommer att giva dödsstöten åt svensk betodling, om ej utsträckt skydd beredes densamma. Det kan väl näppeligen vara så, som herr Leander säger i sin motion, att det för konsumenterna är likgiltigt vad slags socker de äta. Det är inte den paroll, som i vanliga fall går ut ifrån Sveriges män, att det är likgiltigt, om de hålla sig till landets tillverkning eller till en utländsk sådan.

Det har förfäktats, exempelvis av professor Heckscher i Dagens Nyheter, att subventionslinjen skulle verka ytterligare prissänkande å socker. Att staten nu, när sockret oavsett den förändrade prisnivån är billigare än före kriget, skulle medelst direkt statssubvention medverka till ännu billigare pris, synes ganska opåkallat. Ytterligare prisfall skulle även komma exempelvis sockerbagerier och dylika företag till godo, sannolikt utan att konsumenterna skulle få åtnjuta lägre pris för varor därifrån. Jag hemställer till herrarna att överväga, huruvida karamellfabrikanter, sockerbagare och andra dylika ha något större behov av statshjälp, för att deras näringar skola kunna bli räntabla. Verkar subventionen prissänkande, medför den för betodlarna ytterligare en försämring därutinnan, att priset för betor från den s. k. kontraktsdelen blir än lägre.

Därtill kommer en annan sak, som kanske icke i tillräcklig grad beaktas, och det är, att subventionslinjen belastar budgeten genom en direkt utgift på tre och en halv miljoner kronor. Nu har man sannolikt mycket liten säkerhet för att subventionen kommer att stanna vid tre och en halv miljoner kronor, ty jag håller för min del för troligt, att prissänkningen på socker kommer att fortsätta. Vad blir då följderna? Jo, då räcka ingalunda dessa tre och en halv miljoner kronor, utan staten får ytterligare träda emellan.

Subventionslinjen innebär vidare den nackdelen, att den i högre grad än Kungl. Maj:ts förslag låter staten gripa in, om prissänkning inträffar, och på det sättet i viss mån håller sockerbolaget skadeslöst för den förlustrisk, som det enligt det kungl. förslaget åtagit sig att svara för. Det är ganska egendomligt, att utskottets majoritet så gärna biträder ett förslag, som synes mig innebära en ytterligare fördel för sockerbolaget, ty det kan väl inte anses vara annat än en fördel för detta att slippa taga en ganska stor risk i anledning av fallande sockerpris och att i stället blott få svara för den ersättning, som bolaget får giva under den formen, att det får betala en tiondel av subventionen. Ty detta belopp torde sannolikt inte bli på långt när så stort som det belopp, som staten möjligen får utgiva om sockerpriset skulle falla i ej förutsedd grad. Detta uttalande ej gjort av den orsaken, att jag anser bolaget gjort för litet medgivande för sin del, när det gäller uppehålla betodlingen, utan avseende allenast en jämförelse emellan tull- och subventionslinjen.

Om subventionslinjen genomföres och propositionen om borttagandet av sockeraccisen bifalles, så innebär hela denna aktion, som riksdagen förutsättes vidtaga till betodlingens fromma, en kostnad för statskassan på sannolikt mellan 11 och 12 miljoner kronor. Jag hemställer till herrarna, om det inte vore betydligt fördelaktigare att gå den andra vägen, som inte med-

för något som helst betungande för statskassan och inte heller oskäligt betungar konsumenterna.

Tullförhöjningen innebär en ringa utgift för varje hushåll, och därtill kommer, att konsumenterna förut åtnjutit sådana fördelar av sockerbetsodlingen, att de med ganska stort jämnmod borde kunna finna sig i en sådan liten utgift. Borttages så accisen å sockret, blir ju sockerpriset lägre än nu är fallet. Konsumenternas utgift för socker blir, med rådande sockerpris och om accisen borttages, årligen ungefär 80 miljoner kronor mindre. än om sockret skulle stått i samma pris som före kriget och man tager hänsyn till prisnivåns förändring. Godkännes den föreslagna tullhöjningen, innebär detta, att konsumenterna skulle till betodlingens uppehållande få av nämnda utgiftsminskning å 80 miljoner avstå c:a 5 procent.

Det är ju påtagligt, att man inte vet, varthän subventionslinjen leder, när anslaget är av förslagsanslags natur och man inte heller på något sätt kan säga, hur sockermarknaden kommer att ställa sig. Det är ju just detta skäl att man ej vet något bestämt om blivande pris, som utskottsmajoriteten bygger på, när det gäller att riva ned Kungl. Maj:ts förslag. Den kungliga propositionen förutsätter, att detta prisläge så småningom kommer att bli mera stabilt, men utskottet utgår inte från denna förutsättning. I det ena stycket säger utskottet således, att man inte kan förutse, hur prisutvecklingen kommer att bli, och i ett annat säger det, att förutsättningen för att man överhuvud taget skall biträda förslaget om hjälp till betodlarna är, att man är övertygad om att hjälpen endast tillfälligtvis behöves. Jag tycker mig finna, att utskottets motivering i stort sett pekar i den riktningen, att utskottet haft för avsikt att yrka avslag på varje förslag om hjälp åt sockerbetsodlingen. Men i stället gör det den slutledningen, att vi i alla fall böra bringa hjälp.

icke heller bör förbises nackdelen av att subventionsförslaget innebär ett prejudikat för subventioner åt andra näringar. Däri ger jag herr Winberg fullständigt rätt, att man ju knappast vet, var det slutar, när man på det sättet börjar att direkt giva subvention åt en näring.

Vidare talar utskottsmajoriteten om riksdagsprinciper: det överensstämmer icke med senare tidens riksdagsprincip, menar man, att gå in för ytterligare tullförhöjning. Men då frågar jag utskottsmajoriteten: när fastslogs den principen, att man bör gå in för subvention åt en näring som är tullskyddad? Jag kan inte finna, att riksdagen på något sätt förut hyllat den grundsatsen.

Således har man, om man överhuvud taget önskar hjälpa betodlingen, att välja mellan en enkel, beprövad åtgärd, nämligen att i enlighet med den kungliga propositionen införa tullförhöjning, eller att vidtaga en relativt oprövad, äventyrlig åtgärd, om vilken man inte vet, vart den kommer att leda.

Herr Björnsson nämnde, att en svaghet i den kungliga propositionen var, att detta förslag ingriper i det civilrättsliga förhållandet till tredje man. Men utskottets majoritet känner sig ingalunda förhindrad att ävenledes ingripa i förhållandet till tredje man, ty uttalandet, att utskottet förväntar, att arbetslönerna för betfolket inte komma att sänkas, innebär inte någonting annat än ett ingripande i tredje mans rätt. Ty detta uttalande kommer troligen att fastläsa avlöningen för betskötseln även å kontraktsdelen, trots att odlingen därå är förlustbringande och skulle motivera en nedsättning av arbetslönen till exempelvis samma nivå som den i Danmark rådande.

Herr Winberg talade om att det sannerligen är tid att upphöra att bringa hjälp åt skåningarna, ty de ha redan förut fått 300 miljoner i tullhjälp till sockerbetsodlingen, och det vore en synnerligen dålig affär för landet att ge ut 300 miljoner och inte få något igen. Då vågar jag gentemot detta invända, att under kristiden förtjänade det svenska folket på betodlingen mer än detta belopp av 300 miljoner kronor. Om man förutsätter, att sockret — om inhemsk

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

produktion ej förekommit — skulle ha stigit i pris i samma proportion som andra livsmedel, att alltså index för socker skulle ha satts lika högt som för medeltalet andra livsmedel, skulle konsumenterna under kristiden fått betala betydligt större belopp i merutgift för sockret än det av herr Winberg nämnda beloppet. Och så den fördelen att vi tack vare vår betodling hade, fast i begränsad omfattning, tillgång till socker. Härtill kommer, att det säkerligen icke saknat betydelse, om vår redan förut under kristiden hårt betungade handelsbalans skulle belastats med många 100 miljoner kronor för sockerimport. Någon dålig affär har landet hittills ej gjort genom att uppehålla sin sockerproduktion.

Herr Örne talade om att arbetsmarknadens läge, när betodlingen sista gången inställdes, inte skulle ha blivit tillbörligt undersökt och beaktat. Det är ju, som det från annat håll har framhållits, mycket svårt att konstatera, i vad mån den arbetslöshet, som blev följden av den inställda betodlingen, inverkat på arbetsmarknaden, då man tar i betraktande, att de arbetare, som sysselsätts på betfälten, så gott som uteslutande komma ifrån skogsbygderna och ha betskötseln som en biförtjänst. De hade ingen annan möjlighet att söka sig någon biinkomst det året, men inte gingo de till arbetsförmedlingsanstalterna i städerna i Skåne för den skull, ty de kommo aldrig åt det hållet, utan de fingo helt enkelt nöja sig med en mindre inkomst.

Även om det skulle förhålla sig så som herr Örne förutsätter, att subventionsutgifterna till betodlingen uppgå till lika mycket som arbetslönerna — varigenom ett ingripande i någon av de föreslagna riktningarna alltså skulle bli en dålig affär — vill jag genmäla, att det dock utföres ett produktivt arbete för dessa medel i högre grad än vad som är fallet, om understödet utgår till nödhjälpsarbeten och mindre produktiva ändamål. Ty det är inte bara genom frambringandet av själva produkten socker, som betodlingen är produktiv, utan den är det även därigenom, att den dock medför förbättringar i jordbruksdriften och till den animaliska produktionen lämnar biprodukter i form av betmassa och blast, således indirekta fördelar.

Dessutom har det väl en viss inverkan på handelsbalansen, att en förbrukningsvara, låt oss säga med ringa omkostnad för landet, produceras där. Det är väl något värt att motverka en sådan belastning av handelsbalansen, som skulle uppstå, om vi måste importera allt socker.

Jag tror knappast, att man kan ha befogenhet att såsom herr Örne tala om att betodlingen är en gökunge i vårt samhällsbo. Jag tror, att det s. k. stugornas folk, som herr Örne så ofta vill göra sig till talesman för, betackar sig för den hjälp, som skulle bestå i att betodlingen nedlades, även om de därigenom skulle få sitt socker för tillfället något billigare. De slantar, som dessa människor tjäna på betodlingen, behöva de sannerligen väl, och denna inkomst har för dem större betydelse än en inhiberad sockertull på tre öre eller en sänkt kaffeskatt. Och är det så, som jag tyckte mig förstå, att herr Örne ville göra gällande, att våra låga tullar äro orsaken till de höga arbetslöner, vi ha här i landet, så vill jag fråga herr Örne: äro våra arbetslöner inom jordbruket höga och tillfredsställande? Om jag ej missförstod herr Örne, måste jag nämligen draga den slutsatsen av herr Örnes anförande, att det är höjden på jordbrukets tullar, som bestämmer lönerna inom jordbruket, och arbetslönerna för jordbruksarbetarna kan jag för min del inte anse tillfredsställande.

Jag vill, herr talman, instämma i det av herr Johan Nilsson framställda yrkandet om bifall till reservationen.

Hans excellens herr statsministern **Lindman**: Det kan ju vara lämpligt, att några ord i denna fråga nu sägas ifrån regeringsbanken, och jag skall be att i största korthet få motivera regeringens ståndpunkt. Jag skall därvid inte alls

gå in på den stora frågan, vilken betydelse ett skydd för uppehållande av betodlingen överhuvud taget har, vad det betyder, att man kan upprätthålla denna odling, både för betodlarna och för de arbetare, som äro sysselsatta i denna näring, och de övriga frågor, som därmed stå i samband, t. ex. järnvägarnas frakter o. s. v. Därom har säkerligen blivit så mycket ordad i dag i denna kammare och för övrigt i den allmänna debatten om denna fråga, att jag skall förbigå detta.

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Jag skulle därför i stället vilja med några ord ingå på anledningen till att regeringen framlagt sitt förslag. Detta beror just därpå, att vi ha ansett, att det är ett viktigt intresse att upprätthålla denna odling. Nittontusen betodlare, ett stort antal arbetare o. s. v. utgöra skäl nog att inte slå dövrat till för de framställningar, som gjorts från olika håll, att man skulle företaga någon åtgärd för att denna odling inte skulle i ganska stor omfattning bli nedlagd.

Men då kommer man till frågan om vad som skall göras. Jag hörde nyss herr Örne's anförande. Han sade, att denna odling är tärande och inte närande. Och det är ju alldeles klart, att han då kommer till den slutsats, som han kommer till, nämligen att vi böra giva intet stöd alls. Herr Örne avrådde riksdagen från att göra någonting, och det betyder med andra ord, att han ställer sig likgiltig för de synpunkter, som framhållits om upprätthållandet av odlingen. Han säger: »Låt den gå ned!» Jag förmodar, att han tänker sig, att arealen nu skall minskas med hälften av vad betodlarna på grund av kontrakt äro ålagda att odla, och sedermera får väl hela denna näringsgren så småningom avvecklas. Det står åtminstone i full överensstämmelse med herr Örne's allmänna åskådning i dessa frågor. Men om man tar upp frågan, huru man skall handla, ifall man vill göra något — och då vänder jag mig ju ej mot herr Örne, som ej vill göra någonting, utan mot deras ståndpunkt, som förmena, att man *skall* göra någonting men göra det på det sättet, att man inför subvention, och *inte* på det sättet, som regeringen föreslagit — så finner man av det betänkande, som här föreligger, och för övrigt av motionerna, att det här gäller den gamla stridsfrågan mellan frihandlare och protektionister. nämligen frågan om det är konsumenterna, som skola betala, eller om den hjälp, som lämnas, skall tagas av skattemedel. Man får ej betunga konsumenterna, utan vad som erfordras skall tagas av skattemedel, anse nu de, som gå på subventionslinjen. Jag skulle vilja göra åtskilliga gensagor häremot. Man kan naturligtvis säga, att det är överhuvud taget en angelägenhet av stor vikt för statsmakterna att se till, att man kommer till en riktig avvägning mellan direkta och indirekta skatter, att man ej låter de ena rusa upp i höjden och de andra gå ned för mycket, utan att man håller, om jag så får säga, en viss balans mellan dessa båda slag av skatter. Detta har riksdagen också iakttagit under de senare åren i mycket hög grad, och om jag skulle göra en liten undersökning av förhållandet mellan direkta och indirekta skatter, så kommer jag fram till det resultatet, att man ingalunda kan säga, att de indirekta skatterna intaga så överväldigande stort utrymme. Jag bortser härvid från sådana skatter, som röra sprit och tobak och sådant, som väl ingen kan betrakta såsom någonting för folknäringen nödvändigt. Men om jag räknar med de nödvändiga varor, som konsumeras av folket, spannmål, kaffe — det kan man säkerligen också föra dit — socker och en del andra saker, så bli ej, mina herrar, de indirekta skatterna så överväldigande i vårt land. Om man summerar ihop de olika posterna, så skall man finna, att så är förhållandet. Man måste emellertid söka upprätthålla en balans mellan de två slagen av skatter i detta fall, och så har regeringen gjort i sin statsverksproposition i år, som förvisso handlar om sänkning av både direkta och indirekta skatter. Det är detta förhållande, som man förbiser, då man här går in för subventionslinjen, d. v. s. ett understöd med skattemedel. Man får ej glömma vad det betyder

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

ej blott för närvarande utan ock för kommande statsbudgeter, om man börjar driva en understödspolitik i den riktningen. Säkerligen kan det komma att medföra en del konsekvenser, ganska oöverskådliga för närvarande, om man alltför hårt går in på den direkta skattelinjen. Det kan hitta på att hända, herr talman, att vi komma fram dithän, att vi, i stället för att som nu ha en förhoppning om att kunna sänka den direkta inkomst- och förmögenhetsskatten, kanske en vacker dag stå inför nödvändigheten att börja åter arbeta upp denna skatt. Detta, menar jag, är en omständighet, som man måste fästa stort avseende vid, ty vad vi behöva i våra dagar, det är att verkligen komma fram till skattelättnader för att åt vårt näringsliv bereda de största möjliga utsikterna att kunna ej bara bestå, sådant som det är, utan att även kunna förkovras. På den vägen allena är det, som vi skola söka en sista möjlighet att avhjälpa den arbetslöshet, under vilken vi lida och som vi alla känna så betungande och så besvärande.

Nu vill jag till förmån för det kungl. förslaget framhålla den omständigheten, att sockerproduktionen i vårt land bl. a. lider av den dumping, som förekommer från främmande länders sida, särskilt från Kuba, men kanske också från Tjeckoslovakien, där man, som vi alla veta, exporterar sitt överflöd av socker till ett lägre pris än det man låter folket inom det egna landet betala. Nu invänder utskottet mot detta, att de 3 örenas tullförhöjning, som det här är fråga om, ej skulle utgöra något så avsevärt hinder för en dylik export till Sverige av socker, men det är ju alldeles uppenbart, att en tullförhöjning dock reser en barriär, över vilken den måste hoppa, som skall föra in socker i vårt land. Dumpingen försvaras för honom. Då är det ju en omödessak, om man menar, att de 3 örena äro så litet, att de ej göra någonting, men de 3 örena göra alltid något, och om man fäster sig vid det härskri, som här riktats mot förhöjningen av de 3 örena, så skulle de betyda ganska mycket. Utan tvivel gör denna förhöjning åtskilligt, även om man ej får överdriva dess betydelse, under det att subventionslinjen i det fallet icke gör någonting alls. Man måste väl i alla fall giva dem rätt, som förmena, att om dumping pågår och man vill söka hindra den, så gör man det säkrast och bäst genom att höja tullen med dessa 3 ören.

Vad nu beträffar sockerfrågan i allmänhet, har den ju under årens lopp reglerats genom tull och skatt på socker. Vi ha haft tull på socker i långa tider, och tullen har varit tvistefröet vid olika tillfällen, då frågan varit före. Jag erinrar mig det stora sockerkriget 1913. Då var det fråga om med vilket belopp man skulle sänka tullen, men aldrig var det fråga om att införa subvention i stället för tull, utan frågan gällde, om tullen skulle vara av den ena storleken eller av den andra. På samma sätt har det varit vid senare tillfällen. Vi ha ej förut haft någon subvention för att stödja sockerhanteringen, utan vi ha reglerat saken genom tullar. Och regeringen har för sin del ansett, att man borde fortsätta att gå den vägen, och därför har regeringen framlagt sitt förslag, sådant som det ligger på riksdagens bord. Det förslaget, förmenar jag sålunda, har den fördelen, att det verkligen ger skydd mot en nation, som vill dumpa in socker här i landet.

För övrigt kan jag ej underlåta att framhålla, att det väl är en rätt egendomlig sak — åtminstone förefaller den mig egendomlig — att när man har en tull på 10 öre, som enligt utskottets förslag skulle förbli oförändrad, man sedan uppe på denna tull sätter en subvention, d. v. s. man inför ett blandat system med först en tull och sedan en subvention ovanpå denna. Nog är det väl mera enkelt och raklinjigt, om man säger: antingen subvention eller tull. Jag vet ej, om herr Örne är beredd att taga bort den gällande tullen av 10 öre helt och hållet, och huruvida de, som yrka på subvention, kunna vara färdiga att taga bort tullen och ersätta den med subvention. Säkerligen ej! Men i alla hän-

delser kan man ej principiellt ställa sig som en absolut motståndare till rege- *Ang. åtgärder*
ringsförslaget om ökad tull, när man i alla fall är med om att hava en tull, *för sockerbets-*
och tämligen underligt är det med detta så att säga blandade system. *odlingens*
uppehållande.

Jag hörde en del av herr Leanders anförande. Jag har ju läst hans motion och alltså sett vad han där talar om. Han klandrar, att man ej hade försökt att få till stånd kontakt mellan dem, som äro anhängare av regeringens förslag, och anhängarna av hans egen motion, varför han och hans meningsfränder ha blivit tvungna att gå över på den linje, som blivit utskottets. Jag får verkligen säga, att jag hade litet svårt att följa den ärade talaren. Jag begriper egentligen ej, varför han ej kunde gå på sin egen linje, men det kanske inte är så lätt att följa sin egen linje, när man är van vid att gå antingen åt ena hållet eller åt det andra. I alla fall hade den utvägen stått öppen att i utskottsbetänkandet lägga fram denna egna mening såsom den är framställd i herr Leanders motion, i stället för att allt mer låta sig dragas över på den linje, som det från början fanns ett utkast till i motion av herr Sköld. I denna herr Leanders och herr Bengtssons i Norup motion säges det, att det är väl likgiltigt, om man äter socker från det ena landet eller från det andra — om man äter rörsocker framställt av infödingar på Java eller Kuba, eller om man äter socker, producerat i ens eget land. Man säger sålunda, att det gör det samma! Jag skulle vilja opponera mig mot detta. Det är ej, herr talman, för konsumenterna likgiltigt och kommer i längden alls icke att vara dem likgiltigt. För min del tror jag, att, om Sverige skulle lägga ned sin betodling, helt och hållet upphöra därmed, så skulle Sverige nog kunna reda sig i alla fall: det producerades då något annat i stället för socker. Men de, som säkerligen skulle bli gladast över ett sådant förfarande från de svenska statsmakternas sida, skulle vara de länder, som exportera socker till vårt land, ty för de exporterande länderna, både de rörsockerproducerande och de betodlande, är det otvivelaktigt av det allra största intresse, att ett land lägger ned sin sockerproduktion. Därigenom blir ju utrymmet för deras egen produktion så mycket större, allra helst ifall det ena landet efter det andra följer Sveriges exempel. Vi berömma oss ju av att vara givare av exempel på olika områden och tro, att andra skola följa efter. Om nu, säger jag, det ena landet efter det andra skulle följa det exemplet, så är det ganska säkert, att det skulle lätta överskottet på sockerproduktionen och att man på det viset i de starkt exporterande länderna skulle ha en fördel därav. Men hur skulle det gå sedan, när jämvikten blivit upphävd? En tredjedel av allt socker är betsocker, två tredjedelar av världssockerproduktionen äro rörsocker. Hur går det sedan, om de betsockerproducerande länderna hava följt Sveriges exempel och upphört med odlingen? Då först, mina herrar, vore det färdigt. Då finge konsumenterna börja skörda frukterna av den sådd, som man nu vill utså. Då skulle det säkerligen ej dröja länge, innan priserna skulle gå i höjden, ty då funnes det möjlighet att kunna reglera priset, och vi erinra oss, att sådana regleringar skett förut, i Brysselkonventionen. Det skulle säkerligen ej dröja länge, innan man genom trustbildning finge priset förhållanden, som vore sådana, att vi finge dyrt betala att betodlingen nedlades i vårt land. Vi skola komma ihåg, att största delen av sockerproduktionen i världen för närvarande icke är lönande. Det mesta går med förlust, och jag skulle till vad jag förut har sagt ytterligare vilja tillägga, att, även om det skulle gå så, som jag nyss antydde, att land efter land lade ned sin sockerbetsodling — det tror jag nu ingalunda, att man kommer att göra, det är endast ett tankeexperiment, ty de olika länderna komma nog att uppehålla den och skydda sig med tullar och göra det i en mycket hög utsträckning — så komma dock säkerligen de rörsockerproducerande länderna oberoende av detta att låta sin odling fortgå och låta tillverkningen gå med förlust, låta produktionen vara så stor, som den nu är, större än konsumtionen.

(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

låta priserna vara förlustbringande och alltså sitta där och driva en sådan hantering. Överenskommelserna komma och komma kanske fortare än vad vi tro. De, som äro intresserade i denna sak, nämligen företrädesvis amerikanare från Förenta staterna, vad Kuba beträffar, holländare och andra beträffande Java, ha nog möjligheter att kunna finna varandra, såsom vi ha sett har ägt rum på andra stora områden, då det gäller internationella tillverkningar, som bedrivs i olika delar av världen. Jag menar alltså med detta, att man ingalunda kan säga, att det ej är ett konsumentintresse att bibehålla betodlingen i vårt land.

Jag skall ej gå närmare in på en sak, som åtminstone berörts i andra kammaren — jag vet ej, om den har varit på tal även här i kammaren. I andra kammaren sade man, att för kris- och krigstider är det angeläget, att sockerbetsodlingen bedrivs inom landet. Jag hörde t. ex. den förnämste talaren för subventionslinjen därinne i andra kammaren, herr Hamrin, säga, att den tid, då Sverige förde alla sina stora krig, hade man här intet socker. Därför menade han, att det ej heller nu skulle vålla så stora svårigheter, om Sverige någon gång finge leva utan socker. Ja, men världen är litet annorlunda nu, sedan socker börjat konsumeras i så hög grad, att det övergått till att vara ett folknäringsmedel av så ytterst stor vikt och betydelse; jag skulle vilja se, hur landet skulle se ut, om det försökte reda sig utan socker. Det är emellertid en synpunkt, som ej bör förbises, nämligen att det förr fanns någonting, som man kallade självhushållning. Den var ej så galen, den där gamla självhushållningen. I varje fall hade det en mycket stor betydelse, att man kunde producera det man själv hade att konsumera, även på det lilla begränsade området av hemmanet eller egendomen. Det var på det sättet ännu i min barndom, och det var ingen dum väg att själv producera det, som man skulle konsumera.

För övrigt till sist en annan sak. När man nu talar om konsumenternas betungande, så skulle jag vilja framhålla något, som dock säkerligen är framhållet förut här i dag, nämligen hur olika det är nu och vid tidigare tillfällen och vad denna höjning av de 3 örena i själva verket betyder. När vi diskuterade sockerfrågan förr i riksdagen, sista gången tror jag det var 1926, då var man uppe i ett prisläge, vilket, om jag ej missminner mig, var 54 öre. Det är nu 3 år sedan. Nu är man nere i 36 öre, alltså en skillnad av 18 öre, vilken är att jämföra med de 3 örena, som det nu är fråga om att höja tullen med. Och i början av 1927, ja, då var priset 49 öre. Det pris, som vi ha i denna stund, är lägre än det någonsin varit på 20 år. Vi ha dessutom, vilket utskottet ej har talat om, i en regeringsproposition till riksdagen — visserligen icke i denna, men i statsverkspropositionen — föreslagit ett borttagande av skatten. Och då menar man, att införandet av tullen träder i kraft nu genast, och det betyder sålunda en ökning för konsumenterna, under det att skattesänkningen ej träder i kraft förrän den 1 juli. Detta sista har föreslagits därför, att man ej ville rubba förhållandena under det löpande budgetåret, sålunda av budgettekniska skäl. Men ser jag frågan i stort, så blir det visserligen en ökning nu av priset till följd av den ökade tullen, men man tar tillbaka en stor del av prisökningen efter den 1 juli, då sockerskatten drages in. Denna skattesänkning bör läggas bredvid förslaget om tullförhöjning, och det är otvivelaktigt ett fel i resonemanget att ej sätta dem vid sidan av varandra. Gör man det ena, höjer tullen, samtidigt som man gör det andra, reducerar skatten, så har man ju lättat för konsumenterna på ena sättet på samma gång som man nu försvårar för dem på den andra vägen. Och dessutom: låt oss ej glömma, att vi ha varit uppe i samma skatt plus tull för ej så länge sedan. Vi ha varit uppe i 30 öre, skatt och tull sammanlagda. Nu äro vi enligt det kungl. förslaget fortfarande nere i 13 öre ensamt i tull, och skatten kommer att bortta-

gas. Jag menar sålunda med detta, herr talman, att det finnes många skäl, som tala för den kungl. propositionen, och jag finner, att regeringen har haft alla skäl i världen att framlägga förslaget på det sätt, som just är överensstämmande med traditionen beträffande de åtgärder, som tidigare äro vidtagna beträffande sockret, vidare med hänsyn till den dumping, som vi äro utsatta för från främmande länder, och slutligen med hänsyn till, att priset på socker för närvarande är så lågt, att en konsument ej bör kunna rimligtvis klaga över den åtgärd, som här i det kungl. förslaget är förordad.

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Herr Clemetson: Herr talman! Det kan ej falla mig in att här söka djupare gå in på spørsmålet om vilket som kan vara det lämpligaste, riktigaste eller bästa, Kungl. Maj:ts proposition om tull eller den andra vägen, statssubvention. Jag skall dock be att få giva uttryck åt några synpunkter, som göra sig gällande i den landsända, som jag tillhör.

I höstas, när vi kunde, som vi trodde, bilda oss ett omdöme om hur det skulle gestalta sig på sockermarknadens område, så blevo vi betodlare tämligen bekymrade, och vi vände oss i våra bekymmer till regeringen, vi som så många andra, och anhöllo, att regeringen ville försöka göra någonting åt saken. Men dock ber jag att få säga, att den oro, som alltid synes göra sig gällande i kungl. huvudstaden, då sådana här söta saker komma före, är inte på långt när så stor där nere. Vi taga det betydligt lugnare. Därmed vill jag dock ej hava sagt annat än att vi i grund och botten äro bekymrade. Det gäller en odling, som vi efter årtionden av möda och med stora förluster så småningom lärt oss. Vi ha hållit på ett fyrtiotal år och odlat sockerbeter, vilket visst ej är någon lätt sak att lära sig, och då vi nu äntligen tro oss kunna det lika bra som andra, så tycka vi naturligtvis, att det är tråkigt, om förutsättningarna för denna odlings bestånd i framtiden ej längre skulle vara för handen. Det är odlarnas ideella synpunkter, som därvid i viss mån göra sig gällande vid sidan av de rent ekonomiska, och alldeles tydligt är vidare att representanterna för en hel del ekonomiska inrättningar, järnvägar etc., äro nedstämda över det läge, som skulle bli rådande, ifall sockerbetsodlingen upphörde, och det är ju för övrigt ej endast tjänstemän och arbetare, som skulle bli lidande, utan svårigheter skulle göra sig gällande även på många andra områden. Vi blevo därför tacksamma, när vi fingo se, att regeringen intresserade sig för saken, och att, som vi hoppades, denna fråga, när riksdagen sammanträdde i år, skulle vara så utredd, att det inte skulle vara någonting, som hindrade, att riksdagen efter kort tid kunde fatta sitt beslut, så att betodlaren finge veta, hur han skulle lägga sitt bruk för året. Visserligen tyckte vi, när vi fingo se Kungl. Maj:ts proposition, att det var mycket svårt för oss att odla på de villkor, som Kungl. Maj:t föreslagit. Vi hade nämligen på hösten, efter undersökningar av vad odlarna ansågo vara möjligt ur ekonomisk synpunkt, kommit till det resultatet, att det knappast skulle gå för sig att odla, om vi ej fingo 3 kronor per 100 kg. sockerbeter av normal sockerhalt. Med vad regeringen föreslagit skulle vi emellertid till nöds kunna reda oss. Somliga anse ju, att regeringen varit alltför njugg och att den gärna kunde ha framlagt ett för oss gynnsammare förslag, men vi förstå, att det har sina svårigheter. Det är ej bara fråga om vad man vill, utan om vad som skall vara rimligt och möjligt att få igenom. Efter resonemang, som har förts mellan betodlarna där nere i Blekinge, säga vi, att vi ej kunna odla på villkor, som äro sämre än vad regeringen föreslagit. Vi ha haft sammanträde, och det är ju rätt egendomligt, att vi, som enligt somligas av herrarna utsago äro så obetydliga för denna sockerbetsodling i dess stora helhet, dock ha lyckats eller kanske rättare sagt haft den olyckan, att med vårt uttalande reta somliga av herrarna. För den goda sakens skull borde vi kanske försökt vara något snällare enligt herrarnas mening, men det är en sak för sig. Emel-

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

lertid tror jag, att det kan vara nyttigt, att herrarna få höra vad de blekingska betodlarna verkligen ha sagt i berörda hänseende. Vi hava i en skrivelse till våra riksdagsmän relaterat saken och utrett den så gott vi ha kunnat i korta ord. Vi ha bland annat i här ifrågavarande hänseende sagt, att »mången betodlare uppställer inför detta frågan, om sockerbetsodlingen, bedriven av tusentals bönder, enligt riksdagens mening är av så ringa betydelse för riket, att den, under sin nuvarande kamp mot mäktiga utländska intressen, av Sveriges riksdag bör avfärdas med den nådegåva, som skulle ligga i den föreslagna statssubventionen. Icke minst genom erfarenheter från krigstiden, då svenska folket besparades från merutgifter på ett par hundra miljoner kronor, synes det oss uppenbart, att så icke bör ske.» Alltså: vi ha sagt, att mången betodlare säger så där nere, och jag försäkrar herrarna så uppriktigt och så allvarligt som möjligt, att det ej endast är en, utan det är många betodlare, som resonera på detta sätt, och det anse vi också vara rimligt och riktigt att bringa till de höga herrarnas i Stockholm och annorstädes kännedom.

Vi ha i det fallet i sak ingenting att förebrå oss. Jag tycker, att detta ordval icke har så stor betydelse för själva saken, att herrarna behövt fästa så stor uppmärksamhet vid det.

Herr Björnsson har här särskilt sysslat med Blekinge och även med min ringhet. Det gör det nödvändigt för mig att med några ord bemöta honom.

Herr Björnsson sade — med hänsyn till vad som skedde för några år sedan — att för stor välvilja kan bli till en lika stor förbannelse. Det var nämligen så, enligt herr Björnssons förmenande, att betodlarna ett år hade fått alldeles för mycket betalt. Vår Herre hade varit så hygglig emot dem, att han ett år givit dem en alldeles för stor skörd och att det stackars sockerbolaget fått lov att taga ett stort obligationslån för att klara upp den saken. Jag tror icke, herr talman, att vare sig priset eller den stora skörden voro till någon förbannelse.

Vidare talades om något, som betodlarna och jordbrukarna i allmänhet ha att vänta från det hållet, nämligen att riksdagen måste inrikta sig på en nedpressning av jordvärdena. Ja, herr Björnsson, jag undrar, om det är så nyttigt för oss att försöka komma till en nedpressning av jordvärdena med tanke på den stora skuldsättning, i vilken lantbrukarna råkat under de senare åren. Jag tror, att såväl herr Björnsson som jag, och vi alla förresten, ha anledning att önska, att tiderna för lantbruket icke må bli sämre än de för närvarande äro. ty vad är det, som skulle kunna nedpressa jordvärdet? Jo, det skulle naturligtvis vara, att det blev allt sämre och sämre tider för jordbrukarna. Om det är detta, som herr Björnsson och hans parti eftersträva, böra vi vara tacksamma för att det så tydligt och klart uttalats, så att vi få veta, vad vi ha att vänta från det hållet.

Jag ber vidare få vända mig emot att herr Björnsson inför kammaren lämnade en fullständigt oriktig uppgift med avseende på förhållandet i Skåne. jämfört med förhållandet i Blekinge, beträffande sockerbetsodlingen. Herr Björnsson sade, att betskörden i Blekinge är mindre än i Skåne och att sockerhalten hos betorna var lägre i Blekinge än i Skåne. Jag har privatim, efter det herr Björnsson hållit sitt anförande, bett honom, att jag skulle få se hans uppgifter i berörda hänseende. De uppgifter, som jag själv har, visa emellertid, att medelsiffran för betskörden i Blekinge icke ligger under motsvarande siffra för Skåne och att sockerhalten hos de blekingska sockerbetorna icke heller ligger under medelsockerhalten hos sockerbetorna i Skåne. Herr Björnsson sade emellertid till mig, att han närmast tänkt på Hököpinge. Det må vara hänt! Men förhållandet är, att han fullständigt skulle kunna vilseleda kammaren, om kammaren skulle tro på hans ord, då han säger så. Det kan väl icke heller vara rimligt, ifall man skall jämföra ett län, som har en enda sockerfabrik, med ett län, som har ett flertal sockerfabriker och odlingsområden, att

man där endast plockar fram de allra bästa resultaten för att jämföra med resultatet från det andra länets enda fabrik.

Herr Björnsson sade vidare, att det icke vore till skada, ifall sockerbetsodlingen i Blekinge fick ligga nere icke endast i ett år utan under många år, och han nämnde därvid några siffror, som han trodde skulle verka mycket imponerande. Han nämnde siffror, som skulle visa, hur stor förtjänst det skulle vara för staten, i det att man skulle bespara staten en utgift på 340,000 kronor per år, om man upphörde att odla sockerbeter i Blekinge. Ja, herr Björnsson, hur mycket skulle vi icke bespara staten genom att inte odla några sockerbeter alls i detta land? Tänk, hur många miljoner kronors förtjänst det skulle bli för detta land, enligt herr Björnssons bevisföring, om nu också skåningarna upphörde med betodlingen!

Herr Björnsson omnämnde dessutom — fastän jag icke tyckte det var vidare lämpligt att i denna debatt draga fram detta — det stackars fattiga blekingska uttalandet från några sockerbetsodlare därstädes, vilket, som jag här sagt, skickats till en del riksdagsmän, och han ville insinuera, att det uttalandet egentligen icke skulle vara något uttryck för de blekingska betodlarnas känslor och synpunkter utan att författaren till denna resolution, såsom han sade, fanns norr om betodlingsgränsen. Jag ber få säga, att de blekingska betodlarna, som satt sitt namn under detta papper, äro sådana karlar, att de, även om det skulle vara författat på någon annan plats, stå för vad de sagt. Emellertid var detta uttalande icke alls något uttryck från Stockholm utan ett uttalande, som tillkommit på ett sammanträde nere i Blekinge, vid vilket även jag hade tillfälle att vara närvarande, och vid vilket man godkände vartenda ord, som stod i uttalandet. Jag tycker i alla fall, som jag nyss sade, att detta icke var något särskilt för herr Björnsson att andraga i denna debatt, ty jag kan inte finna, att herr Björnsson, som dock av en mild försyn blivit placerad norr om betodlingsgränsen, har velat tillmäta sina egna resolutioner och anföranden om sockerbetsodlingen någon mindre betydelse, därför att de varit avfattade norr om sockerbetsgränsen.

Så fick jag också, herr talman, en liten uppmuntran av min något humoristiske vän, herr Leander från Karlskrona, som påstod, att jag år 1926 i mycket sangviniska ordalag, tror jag han sade, hade uttalat mig för statssubvention. Jag bad herr Leander få veta vad han syftade på, och jag har här framför mig ett protokoll från den interpellationsdebatt, som fördes i kammaren den 27 april 1926 och i vilken jag uttalade min glädje över att statsrådet Linders, som då var jordbruksminister, hade sagt, »att han varit betänkt på att under vissa förhållanden föreslå en statssubvention» — så föllo mina ord i den debatten. Om det nu skulle sägas emot mig, att jag sadlat om, då jag såsom betodlare i Blekinge nu utdömer statssubventionen och i stället förordar tull enligt Kungl. Maj:ts förslag, ber jag med hänsyn till detta, herr talman, få säga, att lika glad som jag egentligen är över att herr Leander, som år 1926 i denna kammare röstade emot en så enkel sak som en skrivelse till regeringen för att undersöka betodlingens läge och för att vidtaga de åtgärder, som erfordrades, lika glad är jag över att herr Leander nu vid denna riksdag kan föreslå 4 miljoner kronor för betodlingens främjande. Det är något, som varje människa som är glad över att någon går framåt och bättrar sig måste glädja sig över, och jag är verkligen glad över att herr Leander avancerat så långt som ifrån den position han intog år 1926 till den, där han nu står även om jag i sak inte gillar densamma. Naturligt är väl, att jag år 1926 var glad över att en socialdemokratisk jordbruksminister då sade, att han varit betänkt på att under vissa förhållanden hjälpa sockerbetsodlingen. Jag ber få säga, att jag med detta icke uttryckt någon förtjusning för statssubventionen i och för sig, och jag gör kammaren och herr

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

talmannen uppmärksam på att jag år 1926 väckte en motion om tullskydd, icke alls om statssubvention, för sockerbetsodlingen. Jag yttrade till protokollet, då den frågan föredrogs här i kammaren, ordagrant följande: »Under nu rådande situation är den enda raka vägen den, som jag i min motion har antytt, nämligen att höja tullen.» Jag tror således icke, att herr Leander har något särskilt starkt motiv för sin förvåning över att jag, som han menade, hux flux skulle ha ändrat uppfattning i denna sak.

Herr Leander sade vidare, att om denna fråga skulle falla nu, så vore det högern, som bar skulden till detta. Om det nu icke skulle bli något skydd eller något stöd åt sockerbetsodlingen, skulle det vara högern, som bar skulden därtill därför att högern icke vill acceptera subventionslinjen, vilken herr Leanders parti och socialdemokraterna förenat sig om. Jag undrar, herr talman, om man icke med minst lika stor rättighet skulle kunna säga till herr Leander, att om han nu vägrar att rösta för Kungl. Maj:ts förslag, då hans eget icke har några som helst utsikter att gå igenom — i stort sett är det socialdemokraternas linje som här följes — och icke hans partis heller, är det då icke herr Leander, som kan anklaga sig själv och säga: »Jag är också i någon liten mån skuld till att denna fråga medfört negativt resultat för betodlarna!» Jag tycker icke det skulle vara svårare för herr Leander att övervinna sig själv och gå med på Kungl. Maj:ts förslag, då enligt uppgift sådana män som t. ex. herrar Bengtsson i Norup, Raoul Hamilton och Jönsson i Revinge vid riksdagens början när Kungl. Maj:ts förslag framkom, sagt, att det var ett alldeles utmärkt förslag, och då den sistnämnde till och med sade, att det var egentligen det enda, som kunde hjälpa sockerbetsodlingen.

Ja, herr talman, med dessa ord vill jag ha sagt, att vi i Blekinge icke behövt gå så långt, då vi nu anse det omöjligt för oss att odla sockerbetor i full utsträckning, att vi uppställa den frågan: skola vi taga hjälp genom statssubvention eller genom tull? Så långt har det icke behövt gå för oss, ty för oss ligger frågan så, att Kungl. Maj:ts förslag är det förslag efter vilket vi till nöds kunna odla sockerbetor. Eftersom de andra förslagen innebära en försämring för betodlarna, kunna vi icke odla betor på de däri uppställda villkoren. I denna min uppfattning har jag blivit styrkt i min egenskap av ordförande i betodlareföreningen i Blekinge. Jag har varit i kontakt med hundratals betodlare både genom brev och genom personliga samtal, men icke en enda av dem har sagt, som herr Leander påstod, att vi kunna odla betor på de villkor, som föreslås av utskottet.

Om det skulle vara så, att betodlarna i Blekinge vilja ändra sig och vilja odla på dessa försämrade villkor, skall jag för min del herr talman, bli synnerligen glad, ty jag har aldrig försökt säga till betodlarna i Blekinge: »Inskränk eder odling!», utan jag har tvärtom sagt: »Försök att odla så mycket som möjligt så att vi få behålla vår sockerfabrik! Jag har befarat, att om den blir nedlagd, kommer den kanske aldrig igång igen, och när vi då efter något år, som vi hoppas, få bättre sockerpris och bättre betpris, ha vi ingen möjlighet att vara med och få någon förtjänst. Vi ha då bara fått vara med under de dåliga åren med dess förluster!»

Med dessa ord, herr talman, ber jag få yrka bifall till den reservation, som avgivits av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl.

Herr von Sydow: Herr talman! Det har under debatten sagts, att denna fråga redan är så utdiskuterad och att skälen äro så uttömmande framförda för såväl den ena som den andra linjen, att diskussionen snart må kunna vara avslutad. I stort sett förstår jag denna tankegång och särskilt efter herr statsministerns yttrande förstår jag den längtan efter ett slut på diskussionen, som nu kan förspörjas bland kammarens ledamöter.

Det är emellertid en del av utskottets betänkande, som icke varit föremål för diskussion här i dag men som, enligt min uppfattning, är av den vikt och särskilt i sina konsekvenser kan få sådan betydelse, att jag icke anser mig kunna stå till svars med att icke säga några ord i den saken. Jag syftar på den del av utskottsbetänkandet, varest utskottet föreslår, att statsmakterna måtte fastställa lönerna för den arbetskraft, som kommer att användas vid betodlingen under det kommande året. Utskottet föreslår, att det måtte göras till ett villkor för statssubvention, att arbetsvillkoren för denna arbetskraft icke försämraras mot vad de voro förra året. Nu säges det, att detta icke är något verkligt villkor, utan att det endast är en förväntan, som utskottet uttalar. Men — jag vädjar till herrarna — ifall statsmakterna säga till näringsidkarna, att nu få ni denna subvention, men då förvänta vi, att ni betala de och de lönerna, kunna då dessa näringsidkare taga emot subventionen, men underlåta betala dessa löner? Nej, det kunna de icke, ty det vore illojalt! Därför innebär detta förslag från utskottet ett förslag till fastställande av minimilöner genom det allmännas försorg för betodlingen i Skåne. Detta är en mycket allvarlig sak, och den kan i sina konsekvenser bli mycket betänklig. Jag vill säga herrarna att, såvitt jag förstår, så är detta första gången något sådant föreslås här i landet. Vi veta, att sådant finns i andra länder, i vårt grannland Norge och i några flera andra länder, men jag får lov att säga, att spåren därifrån förskräcka. Såvitt jag kunnat bilda mig en uppfattning om den allmänna meningen i denna fråga inom de politiska partierna här i landet, har jag funnit, att den mycket allmänt varit emot en sådan lagstiftning.

Jag vill påpeka, att denna fråga var föremål för behandling här i landet år 1927. Från arbetsbyrån i Genève kom det nämligen ett utkast till lagstiftning om fastställande av minimilöner för näringarna i allmänhet eller för vissa näringar, och det begärdes, att den svenska regeringen skulle yttra sig därom. Regeringen infordrade yttranden, bl. a. ifrån svenska arbetsgivareföreningen och ifrån landsorganisationen men även från åtskilliga andra. Det torde icke förvåna herrarna, att svenska arbetsgivareföreningen avstyrkte förslaget, men det är att märka att landsorganisationen också avstyrkt det. Den var, likaväl som arbetsgivareföreningen, av den principiella uppfattningen, att ett fastställande av arbetslöner genom det allmännas försorg vore oriktigt och att man icke hade behov därav i vårt land. Regeringen ställde sig också avstyrkande mot förslaget. Det skulle förvåna mig, om fackföreningarnas representanter ändrat mening i denna fråga nu. I varje fall tycks en del av socialdemokraterna, som skrivit under utskottsbetänkandet, ha gjort det.

Jag vill även säga, att det förefaller mig som om detta uttalande i betänkandet hade tillkommit helt lättvindigt och utan att man egentligen tänkt på vad man skrivit, ty — det vill jag säga herrarna — om man verkligen skall fastställa minimilöner genom det allmännas försorg, så gör man först en mycket noggrann utredning rörande industriens förhållanden, avsättning, bärkraft o. dyl. Först därefter går man till att försiktigt fastställa lönerna. Något sådant tycks icke ha förekommit, utan här tycks man slumpvis ha skrivit ner att man förväntar samma löner som förra året utan att undersöka, om de varit riktiga eller ej. Detta sätt att gå tillväga synes mig icke kunna förvaras.

Jag vill också tillägga, att det nu har sagts, att denna subvention i viss mån kunde ha karaktären av ett arbetslöshetsanslag eller stode ett sådant anslag nära. Men om det är så, att man vill föra denna lönefastställelse till arbetslöshetspolitikens område, har man kommit alldeles galet, ty vi ha varit ense om — icke endast de borgerliga partierna, utan även det socialdemokratiska partiet, när arbetslöshetsanslag beviljats — att lönerna för arbetslöshetsarbete skola stå under den nivå, som råder för lönerna inom det verkliga näringslivet.

Ja, jag skall icke upphålla herrarna vidare med denna sak. Det är ju en-

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

dast en detalj i förslaget, men den är av den vikt, att den för mig åtminstone enbart den är en anledning till att jag under inga omständigheter kan gå med på utskottets förslag. Jag vill sålunda förena mig med det yrkande, som framstälts av herr Johan Nilsson i Kristianstad.

Herr Ljunglund: Herr talman, mina herrar! Jag har vid flera tillfällen blivit uppkallad att giva ett svar på framställda anmärkningar, och detta må förklara, att jag, ehuru icke specialist i sockerproduktion, vågar taga till orda i denna debatt. Jag kunde ju också säga, att ett rätt betydande antal av de föregående talarna icke heller äro specialister i sockerproduktion, och för min del skall jag icke inlåta mig på några av dessa djupsinniga subtiliteter, som förekomma i det utlåtande, som här föreligger, utan jag skall hålla mig till de bredare synpunkterna, vilka jag i min egenskap av allmänintresserad medborgare och ständigt ivrigt sysselsatt med att öka mitt vetande på de områden, som kunna vara av intresse för vårt land, känner till.

Jag skall då svara på en av de framställda anmärkningarna. Den kom från herr Björnsson, vilken sade, att jag icke fått någon fullmakt att uttolka de skånska sockerbetsodlarnas yttranden. Det har han alldeles rätt i! Jag har ingen fullmakt i det fallet. Jag har därvidlag måst rätta mig efter vad som har förekommit som uttryck för folkmeningen i provinsen Skåne vid den tid, då jag lät skriva den s. k. uttolkningen, som han gick löst emot. Jag har här framför mig bondeförbundets ledande organ i Skåne, Skånska Dagbladet för torsdagen den 31 januari 1929, där det står: »Man är långt ifrån benägen att utan vidare svälja den patentmedicin, man på radikalt håll är i färd med att koka ihop. Den tros knappast hjälpa patienten på benen i dag för att alldeles säkert göra honom sjufalt sämre i morgon. Sådana kvaacksalvarkurer går man inte på med öppna ögon, i synnerhet då medicinskåpet stänges för en bättre vara, om vilken man vet, att den hade blivit någorlunda användbar — även om man redan från början sade sig, att även den hade bort vara lite bättre».

Herr Björnsson kan ju svara mig, att sedan dess har den skånska pressen på sina håll och kanter svängt något. Det må vara sant, och jag har verkligen sett detta, men en journalist, även om det är en förtjänst hos honom om han besitter siaregåva och kan förutse viktiga ting, är dock icke pliktig att förutse, vad hans kollegor skola komma att skriva inom en eller annan vecka, utan han måste hålla sig till de fakta, som föreligga i det ögonblick, då han avger sitt omdöme.

En annan anmärkning, som har riktats emot mig, är, att logik felas i en del av de uttalanden, som gjorts offentligt, icke här i riksdagen utan i ett pressorgan, för vilket jag bär ansvaret, och man har gjort sig mycket lätt med att säga: »Herrar subventionister vilja bara ha 3 1/2 miljon, medan däremot regeringsförslaget och dess tull skulle kosta landet 4 miljoner kronor!» Detta är en förenkling, som givetvis slår an på enklare sinnen. Men jag vill säga först och främst att vad jag skrev om var frågan om vad det skulle kosta staten, och jag håller fortfarande fast vid att det blev dyrare för staten att av statsmedel direkt betala ut 3 1/2 miljon kronor än att få en tull, som alltid inbringar staten en del pengar. Man kan emellertid säga, att huvudsaken härvidlag icke är statsaffärens, ehuru jag dock tror, att det är rätt betänkligt att riva sönder en budget, som är så omsorgsfullt och skickligt uppgjord som den, som vi i år fått ifrån herr finansministern. Men jag skall också inlåta mig på den saken, om verkligen folket har mer att vinna på att man betalar ut denna direkta subvention än att man får betala denna obetydliga tull och samtidigt får skatten sänkt. Jag tror icke, att det är fallet. Jag biträder fullkomligt den mening, som den skånska bondeförbundetidningen uttalade, att det här är fråga om en medicin, som skenbart hjälper betodlarna för i dag på deras

ben, men i morgon gör deras ställning sjufalt värre. Det har nämligen här knappast stuckits under stol med av en mängd talare, att det är meningen att på en omväg avveckla sockernäringen och man har därvidlag rent av beklagat, att icke denna avvecklingsmekanism gripit kraftigare in i den allmänna hushållningen och speciellt sockerhushållningen.

Det är ju så att regeringsförslaget inte fördyrar sockret för allmänheten. Man har här icke fäst uppmärksamheten vid att sockerkonsumtionen här i landet till ganska stor del har övergått till att bli en lyxkonsumtion. Jag ser i den stadsdel, där jag bor — det är visserligen icke någon arbetarstadsdel, men jag bor i närheten av en gata, Storgatan, där det finns rätt mycket folk ur olika folkklasser — hurusom där växer upp den ena väldiga butiken efter den andra, allesamman bjudande på sockergotter av olika slag. Jag ser både den rikes barn och arbetarebarnen dagen i ända gå och tugga på sina karameller och sockerpinnar, och jag har till och med frågat sakkunniga, om detta verkligen vore så utomordentligt bra för det uppväxande släktet. Jag skall ej gå djupare in på den saken. Man kan svara mig, att många av dessa barn ha så få glädjeämnen, att man icke skall missunna dem att suga på dessa sockerpinnar, om det också fördärvar magarna. Men vad jag velat betona var att regeringens förslag rakt icke tager bort den möjlighet, som redan nu finnes, till en mycket stark lyxkonsumtion. Däremot är det säkert, att subventionsförslaget, i den mån det sänker sockerpriset, enligt de bästa nationalekonomers mening anses bidraga ytterligare till lyxkonsumtionen, och om sockerprisets sänkning verkligen blir till nytta för svenska folket, det måste jag undra på. Jag minnes för många år sedan, hur det brukades, att man importerade tjeckoslovakier — de hette ju slovakier på den tiden helt enkelt — för sockerbetsodlingen, och jag tror, att man gör det ännu i Danmark. Sådan billig arbetskraft importerades till Sverige. Detta satte sig de svenska arbetarna emot, och man slutade också upp med denna sak. Hur är det nu? Om vi avskryva vår sockerbetsodling i Sverige, vilka är det, som få fördel i första rummet? Jo, det får den utländska produktionen, det få dessa slovakier, som kanske i någon mån få arbeta för bättre löner. Jag förmodar, att negrerna på Kuba och malajerna på Java också få det litet bättre ställt, men att Sveriges arbetare skulle få det bättre ställt, har jag ingen möjlighet att genomskåda.

Herr Örne har varit mycket sträng mot de svenska sockerbetsodlarna och sagt, att deras näring är en gökunge i det svenska näringslivets bo. När jag ser på vad som står i utlåtandet och i den kungl. propositionen, finner jag, att den tull, som här föreslås åt de svenska betodlarna, i måttfullhet knappast står tillbaka för tullen i något annat land i Europa. I ett land sådant som det soliga Frankrike behöves sockerbetsodlingen bättre skydd och får också bättre skydd än i Sverige. En talare nämnde England och dess subventionspolitik för kolen. Han glömde att jämföra vad som låg närmast till hands, Englands sockerpolitik, frihandelslandets par préférence sockerpolitik med Sveriges. England har en skyddstull av 20,35. Dock är det här meningen, att man skulle få 13. Så kan jag gå från land till land och se hur våra sockerbetsodlare verkligen, som danskarna säga, gott kunna »hamle op» med odlarna i länder, som äro ofantligt mycket bättre gynnade av naturen. Det erkännandet förtjäna sockerbetsodlarna att få av svenska folket, men icke sådana hårda ord, som herr Örne gav dem.

Jag vill ej inlåta mig djupare i alla dessa specialiteter, de äro så ofta debatterade, att man knappast kan säga något nytt. Annars vore det nog mycket för mig att tillägga. Jag skall nöja mig med att yrka bifall till herr Johan Nilssons m. fl. reservation.

Herr Cederborg: Herr talman! Det kan vara djärvt av en lekman att uppträda, sedan så många sakkunniga yttrat sig, men när denne lekman är i den

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

otrevliga ställningen, att han finner sig i den föreliggande frågan komma till ett annat slut än flertalet av de i frågan uppträdande sakkunniga gjort, må det vara ursäktat, om jag ber att endast med några ord få deklarerera min ståndpunkt och varför jag intagit den. Jag kan göra det i anslutning till ett yttrande, som har kommit igen både under den föregående presskampanjen och under debatten i dag, och som med lika stark övertygelse och emfas riktats mot den ena sidan från den andra och vice versa, nämligen det att de hittills framkomna förslagen till lösning av de svårigheter, i vilka sockerhanteringen råkat, ej innebära i längden någon helande eller hjälparende kur. De innebära snarare en fara för att de endast kunna motsvara den första delen av Döbelns ord till läkaren — de göra »för i morgon sjufalt värre», men däremot är det fortfarande ovisshet om de skulle kunna hjälpa patienten på benen i dag.

Jag vill från början säga, att den kungl. propositionen synes mig i jämförelse med det föreliggande andra alternativet, utskottets förslag, dock erbjuda mera tilltalande sidor och mindre fog för anmärkningar än utskottsförslaget. Det kan icke heller nekas, såvitt jag förstår, att bakom detta förslag ligger ett mycket fyndigt arbete i syfte att vinna en smidig anpassning och avlägsna så mycket som möjligt av anmärkningarna. Men just den omständigheten, att man har föreslagit att lägga det på det sättet och ändå ej undgått anmärkningar, visar enligt min mening icke blott själva företagens svårigheter, utan även att man ej lyckats besegra dessa svårigheter.

Enligt min mening är det två anledningar, varför jag för min del ej kan ansluta mig till Kungl. Maj:ts förslag. Den ena är den, att hur man än söker vända på saken, innebär förslaget, att man skulle lämna ytterligare statsunderstöd till en näring, som redan förut är kanske mer än de flesta statsunderstödd och som därtill arbetar i det stora hela under gynnsammare förhållanden än andra näringar. Det är vidare så, att grundförutsättningen, såvitt jag förstår, för både Kungl. Maj:ts förslag och även den alternativa åtgärd, som av utskottsmajoriteten föreslagits, var att det skulle gälla en tillfällig hjälp. Man hoppades, att förhållandena skulle kunna vara andra redan nästa år, och man borde därför besluta sig för åtgärder endast på kort sikt. I det anförande, som herr Örne här höll, har han, som jag tror, med fog framhållit, att ett sådant förslag, såsom dess olika termer utformats, dock erbjuder vissa betänkligheter. Men vidare tror jag, att genom den pressutredning, som åstadskommittén och även genom de inlägg, som i dag i debatten gjorts, har det blivit ganska klart visat, att beträffande förhållandena om ett år råder det ingenting annat än ovisshet. Det är möjligt, att förhållandena *kunna* ha vänt sig till det bättre, men det är lika möjligt, att de kunna vända sig till det värre. Om man har en sådan situation, skall man då handla, när de medel, man måste tillgripa, erbjuda vissa betänkligheter? Ty det är enligt min mening betänkligt att påkalla det allmännas stöd och stödet från andra medborgarklasser för en näring. Den skall kunna stå på egna ben utan tillskott. Det är det enda, som i längden ger en verkligt stark ryggbildning och ger förutsättningar för tillväxt och förkovran.

Det har sagts av anhängarna till utskottets förslag, och det är riktigt, att vi ha en dyr erfarenhet av att har man en gång fört in en tullförhöjning, är det ytterligt svårt att taga bort den. Detta innebär för mig ett skäl att icke gå den vägen, utan hellre bida.

Nu tror jag icke ett ögonblick på de svartmålningar som gjorts, att ett inhi-berande av åtgärder i år skulle medföra, såsom det utmålats, ett ruinerande, ett avlysande av hela vår sockerhantering, men det är givet, att det kommer att medföra en hel del olägenheter och svårigheter, och därför är det givet, att regeringen endast fyllt sin plikt, då den sökt finna en utväg till dessa svårigheters avhjälpande. Emellertid då jag väger å ena sidan de betänkligheter, som även regeringsförslaget synes innebära, mot de eventuella olägenheterna

av ett års uppskov för att vinna en mera allsidig utredning av problemet och få säkrare faktorer för ett bedömande, måste jag för min del hellre taga den senare risken. Jag tror, att redan under de överläggningar, som i dag inom kamrarna äga rum, det möjligen kommer att pekas på en eller annan utväg till stabilisering av förhållandena framgent, som möjligen icke skulle erbjuda samma betänkligheter som dessa förslag. Och givetvis komma väl vid den genom regeringen igångsatta omfattande utredningen ytterligare sådana att ställa sig till buds.

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Vad utskottsmajoritetens förslag beträffar, innebär det även, ehuru i annan och mera direkt form, ett understöd av sockernäringsen, och av den grund, jag förut antytt i fråga om regeringsförslaget, kan jag ej heller sluta mig till utskottsmajoriteten. Men jag anser dessutom, att det förslaget lider av ytterligare betänkligheter. Med regeringsförslaget delar det naturligtvis den svagheten, att lika väl som det är svårt att komma från en en gång beviljad tullförhöjning, är det svårt att komma ifrån ett statsunderstöd i subventionsform, som en gång är givet. Men därjämte har utskottsmajoriteten i sin motivering berört en sak, som herr von Sydow nyss ägnade uppmärksamhet och som även jag skall be att med några ord få understryka. Det är det uttalande, som där förekommer och som skulle innebära, visserligen i hypotetisk form, ett bindande av de agerande parterna i fråga om arbetslönernas belopp. Vad nu den vid betplockningen anställda personalen angår, tror jag icke faran är så stor, då, åtminstone efter de försäkringar, som givits mig av betodlarna på olika håll, lönerna skulle vara så låga, att en sänkning icke under några förhållanden kunde komma i fråga. Men det är alltid riskabelt att ge sig in från det allmännas sida på att lönereglerna för viss tid. Man vet ej var det kommer att sluta. Det kommer måhända att åberopas såsom prejudikat i fall, som kanske kunna medföra större svårigheter än det nuvarande.

Jag vill erinra om att Sveriges näringsliv har en gång förut befunnit sig i en mycket svårartad kris eller fara för kris. Det var 1914 vid krigsutbrottet, då man icke visste på vilken fot det svenska näringslivet skulle stå. Då sammanträdde svenska näringsidkare, arbetare och arbetsgivare genom sina organisationer, och vid det mötet kom man överens om att man skulle, åtminstone så långt förhållandena medgäve, tillämpa förut gällande avtal och löner. Det vill synas mig, som om en dylik överenskommelse mellan de närmast intresserade parterna och deras företrädare är vad som borde göras i ett fall som detta, och det synes mig, som om den utvägen skulle stå i bättre överensstämmelse med de grundsatser, åt vilka socialministern gav uttryck, då han i höstas inkallade denna konferens av arbetare och arbetsgivare, av vars verksamhet man har anledning att hoppas goda frukter.

Som sagt, då jag ej kan tro, att ett års uppskov skulle medföra allt för svåra olägenheter, men då jag är övertygad om att vi eljest nästa år komma i den situation, att vi ha svårt, även om vi skulle önska det, att taga tillbaka en en gång lämnad hjälp, som, såvitt jag kan se, lämnats på oriktigt sätt, kommer jag för min del att rösta för avslag i fråga om understödet, medan jag givetvis gärna skulle se bifallet utskottets i andra punkten framställda yrkande på en allmän utredning.

Herr statsrådet **Johansson**: Herr talman! Sedan denna kungl. proposition kom på kamrarnas bord, synes det mig, som om man rullat upp en principdiskussion av alltför stora dimensioner i förhållande till den anpassningsåtgärd, som i själva verket Kungl. Maj:ts förslag innebär. Skall man bedöma behovet av hjälp åt denna näring i det läge, vari den befinner sig, skall man bedöma riksdagens vilja i det avseendet efter utskottets uttalande, skulle det ju kanske finnas en majoritet, som erkänner det behov, som föreligger.

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

av ett statsingripande, men då så många avslagsyrkanden framställts, tillåter jag mig i alla fall att med några ord vidröra även den sidan av saken. Jag skall bara försöka begränsa mig, så att jag ej alltför mycket gör mig skyldig till återupprepningar av vad som sagts.

När Kungl. Maj:t tog upp spørsmålet om ett skydd åt den inhemska sockerbetsodlingen, gällde det i första hand att undersöka, om ett sådant behov verkligen förelåg, att ett statsingripande var befogat, och därefter gällde det att välja formen för denna stödåtgärd. Jag vill då erinra om vad alla känna, nämligen att Kungl. Maj:t för att få frågan så grundligt utredd som möjligt den 12 december 1928 tillsatte en kommission, vars sammansättning ju borgar för att inga andra än det allmännas synpunkter blivit lagda på frågans beredning. Till kommissionens förfogande ställdes nu det material, som kunde åstadkommas. Vi hade fått del av den kommissions arbete, som varit tillsatt under 1926, ett mycket omfattande utredningsmaterial i olika avseenden. Genom sockerbolagets välvilliga tillmötesgående hade man fått del av prisutvecklingen och sockerfrågans läge i olika länder från deras synvinkel, och genom våra legationer hade införskaffats rapporter från olika håll, som samtliga ställdes till kommissionens förfogande. Kommissionen har också hållit sammanråden med icke bara sockerbolaget utan även betodlarna för att lära känna deras syn på läget och även inhämta deras mening, då det gällde att välja formen.

Jag skall förbigå alla dessa förhållanden, som tidigare berörts, att prisutvecklingen på socker har till den grad rört sig i nedgående riktning, att vi nu befinna oss i ett sådant läge, att sockerpriset står lägre än för tjugu år sedan, under det att i motsats därtill produktionskostnaderna alltfört uppehållas vid den höga nivå, som de numera ha. Jag skall ej uppehålla mig vid att referera de åtgärder, som andra länder vidtagit för att skydda sin inhemska sockerbetsodling. Det må vara nog sagt, att nästan alla betproducerande länder i denna stund ha sin uppmärksamhet riktad på det spørsmålet, och att de flesta funnit med sina intressen förenligt att vidtaga statsåtgärder av det ena eller andra slaget. I samtliga fall har det gällt tullförhöjningar. Den sista åtgärden av detta slag är den aktion, som satts i gång i Danmark, och för ett par dagar sedan fick jag meddelande därom, att man framställt förslag om en tullförhöjning med fem öre för att skydda även den danska betsockerproduktionen.

Nu är den stora frågan för dagen, om detta onormala tillstånd skall hålla sig, om det är av tillfällig eller av övergående natur. Man bör då, när man bedömer det, erinra sig, att vi befinna oss mitt uppe i denna sockerkras. Denna starka prissänkning började så nätt vid slutet av 1927, men har fortgått under 1928. Man bör därför ej, när vi befinna oss mitt uppe i denna kris, därav draga den slutsatsen, att vår sockerbetsodling vore dödsdömd. Det vore säkerligen enligt min mening ett förhastat ställningstagande. Efter att ha granskat kommissionens utlåtande och det material, jag haft till mitt förfogande, har jag i statsrådsprotokollet gjort ett uttalande, mot vilket riktats en viss anmärkning, nämligen då jag sagt, att det låter sig givetvis icke göra att nu bedöma utvecklingen, men att tecken icke saknas, som antyda att krisen är av övergående natur. Mot detta uttalande har riktats den anmärkningen, att jag ej tillräckligt givit belägg för denna antydning, att krisen skulle vara av övergående natur. Det är ju klart, att något *bevis* i det avseendet kan man ej lämna på detta stadium, där sockerkrasen nu befinner sig, men jag skall tillåta mig i alla fall omnämna några saker, som för mig framstått såsom sådana, som kunna motivera det uttalande jag gjort, att tecken icke saknas på att denna kris kan vara av övergående natur.

Vi veta och känna av propositionens innehåll den utveckling, som rörsocker-

produktionen tagit. De största rörsockerproducerande länderna äro Kuba och Java. Det största är Kuba, men efter vad som kommit till min kännedom, pågår på Kuba ett inre sockerkrig mellan två mäktiga gruppers ekonomiska intressen. Den ena finansieras av medel från ett annat land med mäktiga ekonomiska intressen. Dessa två tävla om makten över Kubas rörsockerproduktion, vilket gör att de sälja rörsocker under produktionskostnaden. Den ena försöker genom att sälja sin vara billigare pressa den andra, så att denne till slut skall ge upp. Det är klart, att en sådan ordning icke kan fortgå i längden, utan man får väl antaga, att detta så småningom skall ordnas. Vad Java beträffar, har det lämnats den upplysningen, att hela den för rörsockerodling tillgängliga arealen, alla de områden, som kunna tänkas för rörsockerodling på Java, numera äro tagna i anspråk, så att någon nämnvärd ökning av produktionen på Java ej är att förvänta. Därtill kommer, att Javas konsumenter i största utsträckning finnas i den fjärran östern — särskilt Kina är stor konsument — och de oroligheter, som där förekommit under senare år, ha säkerligen i icke ringa grad bidragit till den minskning i konsumtionen av socker, som iakttagits i fjärran östern.

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Vidare tillåter jag mig erinra om att den alltmer stegrade konsumtionen säkerligen kommer att fortgå och naturligtvis ej minst med anledning av det oerhört låga sockerpris, som vi för närvarande ha, och att denna allt mer ökade konsumtion i sin mån kommer att absorbera en ökad produktion, och till sist en viss stabilisering kan tänkas inträda. Jag vill erinra om att nästan alla betproducerande länder med stor uppmärksamhet följa den inträdda sockerkrisen, och att var och en för sitt lands vidkommande vidtager åtgärder för att skydda sin egen inhemska odling. Det synes mig också vara ett tecken, som är värt att beakta. Och intet av dessa betsockerproducerande länder har ännu ansett det vara tid att ge upp. Alla tyckas vara ense om att icke kasta yxan i sjön, utan vidtaga åtgärder för att underhålla sin sockerproduktion under den kris, som pågår. Läger man tillsammans allt vad jag nu sagt, så tycker jag, att jag haft åtskilligt fog för det uttalande jag gjort, att tecken icke saknas, som tyda på, att krisen är av övergående natur.

Till detta kan jag tillägga, att det varit trevare ute för att söka få till stånd internationella överenskommelser för att reglera marknaden. Vi hade tidigare den s. k. Brysselkonventionen, som sprängdes under kriget. Och det kan tänkas, även om vi icke hunnit så långt, att det kan leda till någon överenskommelse, som i sin mån påverkar prisbildningen här mot en viss stabilisering. Jag vill nu framhålla, att när vi diskutera vår egen sockerfråga, ligger den så till vida till på annat sätt, att vi ha detta mellan betodlarna och sockerbolaget upprättade betodlingskontrakt, som gäller för tiden 1927—1931, en faktor vid vår sockerfrågas bedömande, som ej äger motsvarighet på andra håll. Jag skall förbigå detta kontrakts innehåll. Det är säkerligen för alla känt: betodlarnas rätt att nedsätta sin odling till 50 procent och sockerbolagets rätt att under en viss angiven situation inställa driften vid vissa fabriker o. s. v. Jag skall också förbigå alla de sociala vådor, som en dylik åtgärd skulle medföra med hänsyn till minskade arbetstillfällen o. s. v. De äro också tillräckligt anförda i propositionen och torde vara väl kända. Jag skall bara påpeka en sak, som kanske icke tillräckligt beaktats, och det är produktionskostnaderna för betodlarna. Det har sagts mig — det står icke i propositionen, men kommissionen har under de överläggningar, vi haft, sagt mig det — att produktionskostnaderna torde röra sig omkring 2.92 kronor per 100 kilogram betor, men att det kan nått och jämnt bära sig, om man håller sig till 2.80 kronor. Det är denna beräkning, som legat till grund, när kommissionen föreslagit denna maximering, som bolaget förpliktigt sig till. Dessa produktionskostnader äro således hållna i underkant.

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Betodlingskontraktet är, som alla veta, så lagt, att betpriset är beroende på sockerpriset, och sockerprisets låga nivå gör, att betpriset nu är nere vid 2.23 kronor. Man förstår då, att när produktionskostnaderna äro i underkant med 2.80 och betodlarna nu få 2.23 enligt kontraktet, så måste det innebära en högst betydande förlust för odlarna, en förlust, som gäller hela den odlade arealen. Det är en faktor, som måste tagas i beaktande, icke minst med hänsyn till utskottets uttalande — jag skulle nästan vilja säga ovilja mot att man velat åstadkomma en anordning, som hade utgjort någon liten förbättring även på de första 50 procenten.

Jag kan erinra om, att betodlingen är en odling, som är mycket industrialiserad. Den kräver oerhört mycket arbetskraft, den kostar 250 kronor per hektar i bara betskötsel och upptagning, och övergår man till sädesodling, blir det bara ett minimum av arbetskraft, som behöves. Betodlarnas intresse för sockerbetsodlingen måste givetvis på något sätt stimuleras, som verkligen uppehåller deras vilja att fortsätta med denna produktion, sedan man konstaterat, att med all sannolikhet betodlarna komma att begagna sig av sin kontraktsenliga rätt 1929 att minska betarealen till hälften.

När man då hade att välja formen för det statsingripande, som skulle äga rum, gjordes det först en undersökning om huruvida man ej skulle kunna förmå bolaget att göra ändring i villkoren för kontraktet till betodlarnas förmån, men det visade sig ju omedelbart, att det låga sockerpriset invercade förlustbringande även för bolaget, som också lider under det pågående sockerkriget. Dessutom tillstötte den praktiska svårigheten, att den ifrågasatta åtgärden skulle ha medfört ändringar i de närmare 20,000 kontrakt med betodlarna, som blivit upprättade. När man erinrar sig, vilken oerhörd möda som krävdes, innan man 1926 lyckades få till stånd dessa kontrakt, är det lätt att förstå, att man såvitt möjligt ville undvika att rubba på de redan bestående bestämmelserna och i stället önskade vidtaga en anordning, som så nära som möjligt och automatiskt anslöt sig till de tidigare förhållandena. Den form för statsingripande, som valdes, blev då den i propositionen föreslagna höjningen av tullen med 3 öre. Därigenom att tullen inverkar på sockerpriset och detta i sin tur enligt kontrakten influerar på betpriset, stiger det senare automatiskt med 19 1/2 öre per deciton. Dessutom har sockerbolaget som bekant garanterat ett minimipris av 2 kronor 80 öre för den sista delen av arealen och vidare förbundet sig att till ingen del självt tillgodogöra sig någon vinst av tullhöjningen utan, sedan odlarna fått sin andel, redovisa överskottet.

Emot denna ovanliga form för en tullåtgärd, då man lagt den blott till den ena partens förmån, ha anmärkningar blivit gjorda. Så har skett i andra kammaren, och jag vill därför endast begagna tillfället att säga, att om man på regelrätt sätt företagit en tullförhöjning på socker, som gjort åsyftad nytta, utan att samtidigt införa denna reglerande bestämmelse, hade tullförhöjningen måst sättas högre än till 3 öre. Men därigenom, att bolaget har visat det tillmötesgåendet, att det förklarar sig villigt att avstå från all andel i tullförhöjningen, har denna kunnat läggas helt till betodlingens förmån och därvid begränsas till 3 öre. Åtgärden har således vidtagits i den vällovliga avsikten att hålla tullen nere, och jag kan ju tillägga, att under sådana förhållanden icke den anmärkningen kan riktas här mot att man gynnat bolaget, då ju detta fått göra eftergifter i olika avseenden. Genom sockerskattens borttagande — vi ha icke alls glömt det konsumentintresse, som givetvis gör sig gällande — har man ju sökt hålla sockerpriset nere och till och med lägre än förut. Sockerskatten inverkar däremot icke på betpriset.

Då man, som jag tidigare sagt, ingenting vet om sockerkrisens utveckling, har det syntts regeringen, att man bort giva de föreslagna åtgärderna en tillfällighetskaraktär. Jag tycker därför, att de, som principiellt äro motstån-

dare till tullförhöjningar, icke av detta förslag borde föranletts till den stora principdiskussion, som uppkommit med anledning av Kungl. Maj:ts förslag. Förslaget ansluter sig ju till redan bestående förhållanden. Utskottet, som till en viss grad erkänner behovet av ett statsingripande — jag får dock säga, att utskottets talesman föreföll rätt ovillig gent emot hela saken — föreslår i stället en hjälpaktion i den formen, att man i budgeten för nästa år uppför ett extra förslagsanslag på $3\frac{1}{2}$ miljoner kronor för att därmed under ett år subventionera denna näringsgren, och detta anslag skulle således utgå av skattemedel. Det är en helt ny princip, som man här slår in på, en princip, som enligt min mening kan få konsekvenser ur statsfinansiell synpunkt, som man nu icke kan överblicka. I andra kammaren pekade man på de nedsatta kalkfrakterna, men jag vill säga, att de icke alls äro jämförbara härmed. För nedsättning av kalkfrakterna utgår ett anslag om 600,000 kronor under nionde huvudtiteln, men det kan icke ersättas genom en tull, utan där har man endast anslagsvägen att gå.

Men vad som vid ett sakligt bedömande av frågan i valet mellan Kungl. Maj:ts och utskottets förslag alldeles avgjort talar för det förra, är enligt min mening den omständigheten, att det här ju gäller att möta utländsk konkurrens, utländsk dumping. Det gör man inte med subvention, men man gör det med en tull. Genom den föreslagna tullåtgärden tjänar man faktiskt två syften, i det man dels möter utländsk dumping och dels samtidigt på grund av kontraktets bestämmelser förskaffar betodlarna en automatisk höjning av betprisen. Den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen innebär enligt min mening sådana fördelar framför den av utskottet förordade, att man borde kunna erkänna dess överlägsenhet. Den av utskottet föreslagna åtgärden är vidare mycket opraktisk. Såsom redan tidigare påpekats, innebär den ju, att man först skall ha en tull och sedan till denna lägga en statssubvention.

Eftersom utskottet med stor skärpa i sitt utlåtande påtalat den fördyring av priset, som den lilla tullförhöjningen skulle medföra, vill jag säga, att jag i utskottets utlåtande, som i övrigt upptagit och kritiserat propositionen och mitt yttrande till statsrådsprotokollet, förgäves letat efter något uttalande om den av regeringen föreslagna och av mig i propositionen omnämnda åtgärden att borttaga sockerskatten. Denna sak kan ju dock icke ha undgått utskottets uppmärksamhet. Jag vill nu icke vara polemisk, men jag tillåter mig att fråga, om det är meningen att åt konsumenterna inkassera sockerskattens borttagande och således med tystnad förbigå hela saken och alltfört endast tala om den fördyring, som propositionen föranleder?

Jag skall be att få säga några ord till. När man vidtager åtgärder av detta slag, är det givetvis mycket viktigt, att man på sin sida har de intresserade parter, som till slut i praktisk handling skola genomföra dem. En part, som i detta fall är oerhört intresserad, är naturligtvis betodlarna. Det föreligger för dem intet tvång till betodling utöver de 50 procent av arealen, som de enligt kontrakten äro skyldiga att odla — kontrakten kunna ju rubbas genom överenskommelse med bolaget, varom jag icke skall yttra mig. När det gäller en hjälpaktion av denna art, har man att se till, att man får till stånd en sådan anordning, att man får odlarna med sig. Jag har redan påpekat fördelarna med propositionen därutinnan, att den stimulerar betodlarna, och vill nu endast påpeka, att subventionsförslaget däremot enligt min mening icke giver odlarna den stimulans, som kan väcka deras intresse och deras vilja att hålla ut. Vi skola märka, att de enligt detta förslag icke få någon hjälp på de första 50 procenten av den odlade arealen, som de alltså måste odla med en förlust, som motsvarar skillnaden mellan produktionskostnaden, 2 kronor 80 öre, och det enligt kontraktet gällande betpriset, nu 2 kronor 23 öre. Här blir det således absolut givet en förlustbringande odling. För den överskju-

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

tande arealen bjuder visserligen utskottet ett garanterat pris av 2 kronor 80 öre, men detta ligger nu vid produktionskostnadens underkant, och jag känner jordbrukarna så väl, att jag är övertygad om att jag rent psykologiskt riktigt bedömer deras syn på saken, då jag tror, att de komma att resonera på följande sätt: skola vi i alla fall odla 50 procent av arealen med förlust och inte få någon förtjänst på återstoden, är det bättre, att vi taga förlusten och slippa ifrån besväret med att hålla den totala odlingen i gång, när den i alla fall som helhet skulle gå med förlust. Om man sätter sig in i deras ställning, måste man erkänna, att en sådan syn på saken måste ligga nära till hands för dem. Kungl. Maj:ts förslag däremot medför en liten automatisk stegring hela vägen, och det stimulerar således till odling, som jag förut har sagt.

För att med ett par ord återgå till själva utgångspunkten, sockerkriget, kan man ju säga, att vi böra akta oss för att ordna det så, att utländska kapitalist-intressen få bestämma över prisbildningen även hos oss. Var och en som vet, hur det går till i sådana fall, förstår ju, att det under själva krigföringen gäller att trycka ned priset så lågt som möjligt för att därmed klämma de konkurrerande näringsgrenarna, vilket i detta fall betyder sockerproduktionen i olika länder. När man sedan väl har lyckats i sitt syfte, är det ju en given regel, som i dylika fall alla följa, att man genom ett högre pris efteråt, när man ensam kan bestämma prisbildningen, tager igen vad som förlorats under det ekonomiska krig man fört. Så kan det säkerligen också gå hos oss. Vi kunna, om vi uppgiva ställningen, bli utsatta för den risken, att det blir andra än vi, som bestämma över prisbildningen.

Jag erinrar mig livligt det tillfälle, då vi i första kammaren 1926 behandlade frågan om glastullen, där ju läget så till vida liknade det nuvarande, som det även då förekom dumping från utländskt håll. Då rådde ganska stor enighet om att en tullförhöjning vore lämplig, och en sådan beslutades också. Jag skall icke draga ut konsekvenserna här och säga, vad jag skulle kunna tänka. Det gällde den gången en industrivara, och åtgärden motiverades till förmån för de industriarbetare, som voro berörda av frågan. Jag tycker, att det är ganska märkvärdigt, att så fort det kommer ett jordbrukarinslag i en fråga, synes motståndet resa sig kraftigare än eljest. Jag har i mitt departement hela högar av tidningsurklipp från olika delar av landet med beskrivningar av jordbrukets betryckta läge, vilka alla vittna om en sympatisk stämning gent emot åtgärder till förbättrande av jordbrukets ekonomiska ställning. Men även om ett förslag har ett så starkt socialt inslag som det här föreliggande och är lagt till förmån för de arbetare, som äro beroende av ifrågavarande näring, förefaller det mig, som om ett med hänsyn till förslagens läggning omotiverat kraftigt motstånd framträder, så snart ett jordbrukarintresse är förknippat med saken.

Den tryckta och pessimistiska stämning, som nu råder bland betodlarna, avhjälpes, som jag nyss nämnde, icke av utskottets förslag, då förluster vid odlingen skulle bli ofrånkomliga vid ett genomförande av detta. Men de stimuleras sannerligen heller icke av det uttalande, som utskottet har gjort, när det riktat sig direkt till odlarna. Utskottet har visserligen icke där framkommit med något förslag, men det har dock gjort ett uttalande mot en sänkning av arbetslönerna. Utskottet bygger på en motion av herr Sköld m. fl., vari det göres ett mera bestämt yrkande. Utskottet har ju försvagat detta, men riktar i alla fall en vädjan till betodlarna. När det gäller att komma med åtgärder, som skulle stimulera dessa odlare, tror jag icke, att det var välbetänkt av utskottet att öka deras motvilja och pessimism genom att göra ett sådant uttalande.

Det gäller här enligt min mening helt och hållet en anpassningsfråga, en anpassningsåtgärd, och som en sådan måste, såvitt jag förstår, Kungl.

Maj:ts förslag vara lämpligast. Det har fått en moderat utformning, det kränker ingens rätt, konsumenterna få genom sockerskattens borttagande billigare socker än förut, betodlarna få en välbehörlig hjälp och en stimulans till uthållighet, och arbetsmöjligheterna ha genom förslaget kunnat bevaras i största möjliga utsträckning. Jag vågar vädja till riksdagens första kammare att i valet stödja Kungl. Maj:ts förslag.

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande*
(Forts.)

Herr Holmgren: Herr talman! Jag skall icke uppehålla kammaren mer än ett par minuter för att göra ett påpekande ur medicinsk synpunkt. I debatten har från åtskilliga håll framförts det argumentet, att det för oss skulle spela en stor roll vid krigstillfälle, att vi äro sockerproducerande. Detta argument framhölls nu senast av herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, och det framhölls också av hans excellens statsministern i hans anförande. Statsministern sade, att sockret är en folknäring av utomordentlig betydelse och att det därför är av vikt för vår självförsörjning under krig, att vi uppehålla sockerproduktionen under fredstid.

Sockret är ur kemisk synpunkt ett kolhydrat, och kolhydraten äro för människans av utomordentlig betydelse. Emellertid finnes det andra födomämnen än socker, som innehålla kolhydrat, nämligen potatis, säd, frukt och grönsaker. Sockret är ett näringsämne, som ur folknäringens synpunkt alldeles kan undvaras, så länge man har potatis och säd. Det är därför för vår självförsörjning under krigstid fullständigt likgiltigt, om det produceras socker i landet. Man kan på sin höjd säga, att det är ett obehag, som vi under krigstid bliva utsatta för, om vi sakna socker. För min del förmodar jag, att det under krigstid förekommer så många obehag och även sådana av betydligt högre dignitet än det att undvara socker, att jag undrar, om detta kan vara ett tillräckligt skäl för att under fredstid uppehålla sockerproduktionen. Jag måste därför för min del komma till det resultatet, att det argument för uppehållande av sockerproduktionen genom subvention, som hämtas från behovet av självförsörjning under krigstid, inte är av den minsta betydelse.

I detta anförande instämde herr *Lindhagen*.

Herr Roos: Herr talman! Man har sagt såväl utom som inom riksdagshusets murar, att åtgärder för vidmakthållande av betodlingen skulle innebära en börda för det allmänna till förmån för välbärgade jordbrukare, innehavare av Sveriges bästa jord, såsom herr Örne nyss yttrade. Jag vill med anledning av dessa påståenden säga några ord speciellt om gotlandsförhållandena.

År 1928 var antalet sockerbetsodlare på Gotland 2,583 med en medelareal använd till betodling av 0,7 hektar. Av dessa odlare hade ej mindre än 1,028 en kontrakterad betareal, som understeg en halv hektar. Under de gångna åren har jag besökt ett stort antal småbruk på Gotland. Jag skall i allra största korthet redogöra för förhållandena på ett av dessa. Lägenhetens åkerareal var 2½ tunnland. Av kreatur funnos en ko, två grisar och tio höns. Sockerbetsarealen var ett tunnland, varpå skördades något över 19,000 kg. betor, vilka inbragte ett pris av 444 kronor. Efter avdrag av kostnader för gödsling och frakt återstodo för arbete och vinst sammanlagt 315 kronor. Detta belopp jämte vad ägaren erhöll genom arbete på annan gård utgjorde huvudsakliga delen av den inkomst, varmed familjen betalade egnahemslåneräntor och livnärde sig.

Förhållandena på andra gotländska småbruk äro snarlika. Mångenstädes ha egnahemslägenheterna förvärvats och iordningställt med beräkning, att kostnaderna därför skulle finansieras med betodling och hönsskötsel, de gotländska småbrukens viktigaste näringsgrenar. På fråga, om icke socker-

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

betsodlingen kunde utan alltför stor inkomstminskning ersättas med annan odling, blev svaret överallt nekande. Närmast till hands låge odling av foderbetor, men sådan förutsatte ökning av kreatursbeståndet och förstörande av ladugårdarna. Härtill saknades emellertid tillgångar, och animalisk produktion vore mindre lönande och framför allt mera osäker än odling av sockerbetor.

Till kategorien välbärgade jordbrukare höra *icke* de 1,028 småbrukarna på Gotland och säkerligen icke heller det stora antal mindre jordbrukare i andra av landets sydliga provinser, vilka använda en del av sin jord till sockerbetsodling. Denna odling är i högst betydande grad en småbrukargärning. Då småbruken äro en styrka för vårt land och dess modernäring, skulle deras försvagande i vissa delar av landet verka synnerligen oförmånligt för jordbruket i samma trakter. Vad Gotland beträffar, skulle ett stort antal egnehemsägares finansiella ställning bliva starkt försämrad. En del få gå ifrån de lägenheter, de genom eget strävsamt, ofta mångårigt arbete skapat, och andra torde endast med stora svårigheter kunna draga sig fram.

Herr Kristensson yttrade för en stund sedan, om jag fattade honom rätt, att en kris med stor sannolikhet komme att inträda för jordbruksnäringen, om sockerbetsodlingen upphörde. En sådan kris skulle särskilt för Gotland med de förhållanden jag skildrat bliva av genomgripande och ödesdiger betydelse. Jag skulle kunna — och jag skulle ha gjort det, om icke tiden varit så långt framskriden — även tala något om den ökade taxeringen i kommunerna, om ökad arbetslöshet och förluster för järnvägarna, för egnehemsrörelsen m. m., men jag skall avstå därifrån.

Mina herrar! Jag har inskränkt mig till att tala om förhållandena på Gotland, men då jag nu yrkar bifall till herr Johan Nilssons i Kristianstad m. fl. reservation, är det icke blott dessa förhållanden utan den inhemska betodlingens stora betydelse för landet i dess helhet, som är bestämmande för min ställning i frågan.

Herr Björnsson: Under den debatt, som har ägt rum, sedan jag hade ordet, ha just inte många nya synpunkter lagts på den fråga vi behandla, om jag gör undantag för det uttalande, som herr von Sydow gjorde. Herr Cederborg gjorde sig för övrigt till tolk för samma mening. Dessa båda ärade talare förklarade, att redan den omständigheten, att det i utskottets motivering förekom en passus, vari uttalades den förväntan, att inga lönedpressningar för betskötarna måtte förekomma, hindrar dem från att rösta för utskottsmajoritetens förslag. Jag skall villigt medgiva, att om man vill tillämpa en orthodox manchesterliberalism, är varje ingrepp i den fria prisbildningen av ondo. Men om man ställer sig på den ståndpunkten, måste man naturligtvis med samma kraft vända sig mot ett statsgaranterat betpris. Den som går emot en så anspråkslös begäran som att utskottet väntar, att betskötarna skola få behålla sina löner, när staten garanterar ett minimipris åt betodlarna, kan icke, om han vill vara konsekvent, stödja Kungl. Maj:ts förslag.

Hans excellens herr statsministern beklagade sig mycket över att utskottsmajoriteten hade tillåtit sig föreslå ett blandat system av tull och subvention. Jag finner det icke i och för sig vara på minsta sätt olämpligt med ett blandat system. Med ett sådant attribut faller man ingen dom över en sak. En tull kan enligt min mening icke vara försvarlig, så framt det icke gäller att näringspolitiskt ingripa i prisbildningen för en längre tid. Vi ha föreslagit en subvention, just därför att vi förutsätta, att understödet genom denna endast skall utgå, till dess man kommit underfund med om det är skäl att vidtaga någon ändring i det mera permanenta tullskydd, som sockernäringen nu åtnjuter.

Vidare tycktes hans excellens herr statsministern ha förbisett den invändnin-

gen emot den kungl. propositionen, att om man enbart vill hålla sockerpriset 3 öre högre än det blir, ifall Kungl. Maj:ts proposition icke bifalles, är det den enklaste sak i världen att bibehålla en sockerskatt på 3 öre. Det blir tillfälle för riksdagen att taga ståndpunkt till denna fråga vid riksdagens slut.

*Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.*

(Forts.)

Det har även gjorts den anmärkningen mot subventionen, att den skulle vara en helt ny och oprövad form för statsunderstöd åt näringar. Det förvånar mig, att en jordbrukare som herr Gustafson i Domö inte har kommit underfund med att varje anslag till jordbruksnäringens stödjande är en subvention. Varje lån till nedsatt ränta är en dylik. Vi ha under kristiden i många fall ingripit med statssubvention. Vi ha till och med givit understöd på kredit i Kreditkassan, där staten ju håller på att avbetala en som sannolik beräknad förlust av 20 miljoner kronor. Vad är detta annat än subvention? För mycket kort tid sedan gick ju riksdagen med på ett anslag till en sågverksindustri i Norrland. Det är naturligtvis också en subvention. Det är således ingen ny och oprövad form, och jag är inte rädd för de konsekvenser, som ett fortsättande på den vägen kan ha. Jag tror, att det mycket snart kommer att visa sig, att subventioner icke få tillgripas annat än i nödfall.

Herr Clemedtson tyckes antingen ha i grunden missförstått vad jag har sagt eller icke hört riktigt noga på. Då jag jämförde Skåne och Blekinge, använde jag beteckningen Skåne endast för korthetens skull i stället för att tala om Hököpinge råsockerfabriks betodlingsområde. Mitt anförande i denna del avsåg endast att visa, att våra betodlingsdistrikt hava mycket olika naturliga förutsättningar för en lönande betodling. Det var väl någon misslyckad formulering, när herr Clemedtson talade om att han bett att få se mina siffror, men att jag inte kunnat lämna dem. Anledningen var nämligen, att vi då sutto vid lunchbordet, och jag hade mina papper här inne. Jag skall nu lämna den upplysningen, att betskörden i Karlshamns sockerfabriks betodlingsområde i Blekinge under den sista femårsperioden var 242 deciton per hektar med 16.6 % sockerhalt, under det att skörden inom Hököpinge odlingsområde under samma period var 305 deciton per hektar och 17.6 % sockerhalt.

Herr Clemedtson missuppfattade mig även rätt grundligt, då han trodde, att jag skulle vara den, som ivrade för att så snabbt som möjligt få till stånd en nedpressning av jordvärdena. Jag tror, att han i den delen förväxlade mitt yttrande med herr Kristenssons. Jag tror, att det inte behövs någon nedpressning av jordvärdena i Blekinge, där betodlingen är så litet lönande, att det inte rimligen kan ha kommit till uttryck i någon nämnvärd förhöjning av jordvärdena. Jag sade, att vi ha gått in för en subvention endast för att få rådrum för att företaga den utredning, som är nödvändig, innan man bestämmer sig för ett framtidsprogram i fråga om sockernäringen. Subventionen motiverade jag då med att man behöfve lindra de ekonomiska svårigheter, som vållades av ett plötsligt nedläggande av odlingen.

Jag skall be att varmt få rekommendera herrarna att godtaga utskottsmajoritetens förslag åtminstone i den del, som avser hemställan om en utredning. Det är väl alldeles självklart, att vilket beslut som än i dag fattas i riksdagen, kommer en utredning att företagas. Om riksdagen inte uttalar några önskemål beträffande denna utrednings beskaffenhet, riskera vi att få en utredning sådan som den, på vilken vi i dag ha att bygga vårt omdöme. Det skulle, anser jag, vara i hög grad olyckligt, om vi skulle behöva ännu en gång fatta beslut på grundval av en så ensidigt inriktad utredning som den nu föreliggande.

Det har i denna debatt använts en hel del argument, som äro grundligt ombyggade. Behandlingen i kamrarna är ju bara ett upprepande, ett framförande inför offentligheten av vad som grundligt generalrepeteterats i utskottet. Det förvånade mig, att herr Gustafson i Domö t. ex. vågade komma med ett sådant argument som att sockerkonsumenterna under kristiden hade sparat 300 miljo-

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

ner kronor, därför att de då fingo sockret billigare, när han under debatten i utskottet fick veta, att om man summerade ihop vad som på grund av tullskyddet utbetalats av konsumenterna, finge man, utan att behöva gå längre tillbaka än till år 1896, ett belopp av 371 miljoner kronor. Och det var som bekant en annan sorts kronor än de kronor, vi sparade under kristiden. Vill man så räkna ränta på ränta, är det klart, att konsumenterna betalat i förskott åtskilligt mer än vad de sparade under kristiden. Men jag tycker, att en dylik argumentering överhuvud taget icke är tilltalande. Jag kan inte förstå, att det är rimligt att säga, att den ena samhällsklassen står i skuld till den andra för vad riksdagen har beslutat, när den fattat sina beslut för att uppnå en bestämd ändring i den naturliga fördelningen av inkomsterna. Statsmakterna hava naturligtvis en gång i världen lämnat detta tullskydd åt jordbruket för att få fram betodlingen, och då är det inte så märkvärdigt, att det blir stora summor. Ingen från vår sida har talat om att jordbrukarna stå i skuld till helt nya och andra generationer av konsumenter än de, som betalade de där gamla merkostnaderna på grund av tullskyddet. Men då kan man inte heller ha rätt att vända på resonemanget.

Det förvånar mig också, att herr Gustafson vill upprepa den insinuation, som förekommit i pressen, att utskottsmajoriteten skulle ha velat tjäna vissa bolagsintressen. Utskottets majoritet har sökt åstadkomma samma belastning för bolagen som Kungl. Maj:t har godtagit, men det var helt naturligt, att utskottsmajoriteten inte därvid kunde använda samma metod, ty utskottet föreslog en annan väg för understödsfrågans lösning. Det förhåller sig ju så, att om sockerpriset bibehålles oförändrat eller stiger, blir bolagens uppoffring större enligt utskottsmajoritetens förslag än den skulle bli, om Kungl. Maj:ts förslag vinner bifall. Vill man använda liknande argument, kan man säga, att de herrar, som rösta för tull, vilja gynna jobbarintresset, vilja öppna spelrum för jobbbara att spekulera i fallande eller stigande pris på socker.

Herr talman! Jag skall be att få vidhålla det yrkande jag tidigare framställt.

Herr Leander: Herr talman! Hans excellens herr statsministern undrade, varför jag inte hållit fast vid min egen linje. Jag angav skälen därtill i mitt förra yttrande, då jag sade, att vi frisinnade inte erhöilo tillräcklig uppslutning omkring vårt yrkande inom utskottet och att vi därför måste låta jämka med oss för att vinna ett resultat. Då herr statsministern ju är en av vårt lands förnämsta politici, kanske den allra förnämsta, vet han mycket väl, att man emellanåt måste kompromissa här i riksdagen. Trots den självständighet, som är utmärkande för herr statsministern, har även han ibland måst jämka med sig, som vi nog alla veta. — Detta var nu anledningen till att vi frisinnade inte kunde hålla fast vid vår linje.

Herr statsministern kritiserade vidare en passus i de frisinnades motioner, där det heter, att det inte kunde vara ett konsumentintresse, om det socker, som konsumerades i vårt land, vore framställt ur inhemskt betsocker eller av utländskt rörsocker. Ja, man väger ju inte alltid sina uttryck på guldvåg, vare sig när man skriver eller när man talar, men detta är väl ändå bara ett konstaterande av faktum. Jag undrar, hur många det verkligen är, som, när de komma in i en butik för att köpa socker, fråga, om det är svenskt eller utländskt socker. Det kan ju hända, att en och annan gör det, men nog är det ganska få. Utan de anhålla att få det kvantum socker, som de anse sig behöva, och om de äro ordentliga köpare, betala de det och gå sin väg och därmed är saken avgjord. Jag vill tillägga, att jag för min del gärna skulle se, att vi komme därhän, att endast svenskt socker konsumerades här i landet, men det vinnes inte, tror jag, genom Kungl. Maj:ts förslag och förresten inte heller med subventionslinjen, utan det fordras annat för att vi skola komma dit.

Jag skall därefter be att få rikta bara ett par repliker till min vän herr Clemedtson. Han har ju vidgått, att jag i mitt förra yttrande citerade honom riktigt, då jag sade, att han år 1926 uttalade sin glädje över att den dåvarande jordbruksministern, herr Linders, hade varit betänkt på att föreslå en subvention för sockernäringsens stödjande. Därom vittnar ju för övrigt också riksdagsprotokollet från detta tillfälle, vilket protokoll jag sökt reda på och visat herr Clemedtson.

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
upphållande.
(Forts.)

Herr Clemedtson uttryckte vidare sin glädje över att jag ändrat mig till det bättre sedan 1926. Ja, för all del, men det är litet ledsamt, att denna glädje icke kommit till uttryck i det uttalande, som framkommit från betodlarna nere i Blekinge och som herr Clemedtson enligt vad han nu här själv vidgått varit med om att diktera, ty i detta uttalande har jag blivit alldeles särskilt apostroferad och inte på ett allt för vänligt sätt. Men herr Clemedtson har kanske handlat efter den där regeln, att den man älskar, den agar man.

Min vän herr Clemedtson missförstod mig också litet, då han sade, att jag yttrat, att det blir högern, som får bära ansvaret, om någon hjälp till betodlarna nu icke kommer till stånd. Så sade jag inte, utan jag sade, att de som nu äro med om att avslå utskottets hemställan — den enda, som väl har utsikt och möjlighet att vinna riksdagens godkännande — också få bära ansvaret för att betodlingen lämnas åt sitt öde, vare sig de tillhöra högern eller socialdemokraterna eller liberalerna eller de frisinnade eller bondeförbundarna eller kommunisterna eller vilket parti som helst. Det uttrycket står jag för. De, som rösta för avslag här i dag, få verkligen påtaga sig ansvaret därför.

Herr Clemedtson talade vidare om att herr Bengtsson i Norup hade uttalat sig för tullförhöjning. Jag vet nu inte, om han gjort det — jag har inte hört, att han gjort det — men *om* han nu har gjort det, var det väl i brist på något bättre. När sedan en annan mera förnuftig linje framkom, accepterade han ju den. Då han själv motionerat om subvention, måste detta bevisa, att han blivit upplyst om, att denna linje är bättre än tullvägen.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Andersson, Elof: Herr talman! Av sorlet i kammaren kan man få den uppfattningen, att kammaren är beredd för votering. Själv har jag samma uppfattning, att tiden för fattande av beslut nog nu är inne. Jag skall därför endast tillåta mig att med några ord framföra en liten invändning mot vad herr Örne yttrade i sitt anförande. Herr Örne poängterade med skärpa, att denna fråga i och för sig gällde framför allt jordbruket och att den i första hand ju gällde det sydsvenska, speciellt det skånska jordbruket. Skåningarna vore ju ett duktigt folk, som alltid hölle sig framme för att få sin beskärda del, då däremot folket från andra delar av landet vore mera blygsamt och alltså kommit att ställas i skymundan. Detta gällde i särskilt hög grad jordbrukarna. Jag tror, att den bild, herr Örne gav av frågan, var något felaktig. Själv anser jag, att detta spörsmål inte i främsta rummet är en jordbruksfråga. Först i andra eller tredje rummet kan man ju säga, att detta är en jordbruksfråga. I första rummet är det väl en social fråga eller i varje fall en riksfråga. Detta har ju också redan flera gånger framhållits under den debatt, som i dag förts, bland annat av herr Kristensson, som i sitt anförande påpekade det ovanliga i att socialministern deltar i beredningen, då det gäller att behandla ett sockerbetsärende. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har också klart och tydligt framhållit, att det sociala inslaget är synnerligen starkt. Då det verkligen är på det sättet, mina herrar, att detta i första rummet är en social fråga, undrar jag, om inte den linje, som utskottsmajoriteten har valt, nämligen subventionslinjen, är den riktiga. Om det hade varit endast en jordbruksfråga, skulle jag inte haft så mycket att invända mot Kungl. Maj:ts för-

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

slag; då skulle jag kunnat anse, att tullvägen skulle ha kunnat vara fullt försvarbar, men när det nu i första rummet här gäller ett socialt spörsmål, undrar jag, om inte anslagsvägen är den riktiga, i varje fall riktigare än tullvägen.

När herr Björnsson slutade sitt första anförande i dag med att uttala, att han, därest valet för honom skulle komma att stå mellan Kungl. Maj:ts förslag och rent avslag, skulle välja avslag, måste jag säga, att även om jag måste i mångt och mycket instämma med vad herr Björnsson yttrade, så kan jag dock inte instämma med honom i denna punkt. Jag måste i detta fall lägga min röst tvärtom, och, om valet skulle komma att stå mellan Kungl. Maj:ts förslag och rent avslag, rösta för Kungl. Maj:ts förslag. Såsom jag förut betonat sätter jag likväl utskottets förslag i första rummet och ber att få yrka bifall till detta förslag.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Jag har låtit anteckna mig på talarlistan ännu en gång för att taga upp till bemötande några yttranden, som fällts under debatten.

Det har ju här bland annat framhållits, att sockerbetsodlingen har så ovanligt stora inkomster av det nuvarande tullsystemet. Så kan det ju vara, om man tar hänsyn endast till de belopp, som man kan räkna fram ur de siffror, som ligga till grund för beräkandet av tullsatserna. Men vi få dock komma ihåg, att dessa tullsatsers belopp ingalunda stanna hos den betodlande befolkningen; möjligen passera de betodlarna, men de komma ingalunda att i sin helhet hamna hos dessa. Vi ha ju dock ett tullsystem, som är utbyggt för hela vårt näringsliv, och av de beräkningar, som gjordes år 1926, när en stor tullmotion senast förelåg här i riksdagen, framgick ju, att industrien måste anses ha ett högre tullskydd än jordbruket. Nu finns det ju en kommitté tillsatt med uppdrag att försöka avväga tullskyddet mellan olika näringsgrenar och se till, huruvida några jämkningar i tullsatserna kunna behövas åt det ena eller andra hållet. Vid nämnda tillfälle år 1926 var det däremot aldrig tal om att taga bort tullskyddet i dess helhet, utan endast att man skulle försöka åstadkomma vissa jämkningar. Jag tror, att det inte är någon fara i att gå med på den lilla höjning av tullskyddet, som nu föreslås i den kungl. propositionen; den underbalans i fråga om tullskydd, som jordbruket säkerligen nu har, kommer alldeles visst inte att utjämnas, om man skulle gå med på det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget.

Jag ber vidare att få erinra därom, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition beräknat en viss nedsättning av frukttullarna, vilken antagits komma att uppgå till omkring 3 miljoner kronor. Detta förslag kommer kanhända att träffa samma intressenter både i avseende å producenter och konsumenter. Nu föreligger visserligen icke för närvarande förslag i detta hänseende, men skulle förslaget i sinom tid vinna riksdagens bifall, komma ju konsumenterna att genom denna tullnedsättning kompenseras, även om riksdagen skulle gå med på att höja sockertullen i enlighet med det föreliggande förslaget.

Vidare har här framhållits, att man särskilt bör avvakta såväl industriens som jordbrukets rationalisering. Jag tror, att om en undersökning kommer till stånd, skall den visa, att denna rationalisering har pågått och för närvarande pågår i så hastigt tempo som är möjligt. Det torde även komma att framgå, att om man vill ha en lönande industri på sockernäringsens område här i landet, får man inte gå den vägen, att man inskränker omfattningen av odlingen och industrien, ty då bli omkostnaderna alldeles för stora. Tvärtom borde man försöka inrikta sig på att få såväl industriens som sockerbetsodlingens **omfång** sådant, att landet kunde bli självförsörjande på detta område. Då kunde man också komma till ett bättre prisläge än man för närvarande kan åstadkomma.

Här har också framhållits, att jordvärdena blivit allt för höga på grund av

tullskyddet. Det må ju vara, att detta i någon mån har kunnat bidra till prisnivåns höjande. Men jag tror i alla fall, att om de herrar, som vilja göra gällande, att vi ha för höga jordvärden, ginge till en undersökning av frågan, skulle resultatet bli för dem ganska förvånande. Ty om man tager värdet på en jordegendom och därifrån räknar de belopp, som finnas nedlagda i uppförda byggnader samt utförda dräneringar, jordförbättringar och dylikt, tror jag, att man skall komma till insikt om att jordvärdet är *ingenting*. Om de började på nytt, skulle de få se vad det kostar att åstadkomma ett jordbruk i god kultur. Jag tror också, att de skulle komma till insikt om att det förhåller sig på samma sätt, när det gäller fabriksanläggningar på sockerindustriens område. Det har vid jämförelse med nya anläggningar, exempelvis sådana i England, visat sig, att dessa kosta lika mycket eller, jag tror, t. o. m. mycket mera än vad de anläggningar, vi ha här i landet, för närvarande äro taxerade till. Från sakkunnigt håll i utlandet har lämnats det utlåtandet, att den svenska sockerindustriens anläggningar stå på en synnerligen hög nivå.

Ang. åtgärder
för sockerbete-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Gentemot herr Örne, som yttrade, att de mindre jordbrukarna inte kunde anses ha någon nytta av tullarna, ber jag att få framhålla, att det dock inte torde vara så, därför att prisnivån även för deras del ju i alla fall påverkas av tullsatserna, och även den minsta jordbrukare måste sälja någonting. Han kan inte leva enbart av vad han själv frambringar, utan han är nog nödsakad att både köpa och sälja, även han.

Av en talare på stockholmsbanken har ju särskilt framhållits, att man inte bör ingripa i näringarnas förhållanden utan bör låta näringarna leva av sin egen livskraft. Detta låter ju mycket bra, men ingripanden av statsmakterna ha ju vidtagits på så många olika områden, och omsorg ägnas ju åt alla våra förhållanden och alla våra näringar. Det är väl därför vi ha våra samhälleliga organ och riksdagen, för att de skola utöva denna omsorg. Jag tror, att jordbruket i allmänhet inte har alltför mycket besvärat dessa ledande organ; jordbrukets representanter behöva därför inte anses vid detta tillfälle komma i onödan. Under krigsåren var det väl i alla fall så, att det svenska jordbruket inte fick leva sitt eget liv, utan då passade landet i dess helhet på att utnyttja jordbruket. Då var det väl lyckligt för landet, att vi hade hela vår livsmedelsproduktion på en så pass hög nivå, som den i alla fall stod. Det är märkvärdigt, att detta kan bli så fort bortglömt, som det för närvarande tycks vara. Och ser man på de åtgärder, som under krigsåren och efterkrigsåren vidtogos för att mildra de störningar i det ekonomiska livet, som då uppträdde, vågar jag bestämt påstå, att jordbruket varit föremål för mycket mindre omsorg än övriga näringar här i landet.

Under debatten har herr Björnsson framkastat det erbjudandet, att man ju kunde tänka sig, att vi i stället för en tullförhöjning kunde bibehålla en del av den nuvarande sockerskatten. Herr Björnsson gav visserligen inte något löfte om att han skulle stödja ett sådant förslag, när frågan om sockerskatten i sinom tid kommer till avgörande, men om herr Björnsson har den uppfattningen, vill jag framhålla, att en dylik åtgärd ju i alla fall kommer att träffa precis samma intressenter. Det är konsumenterna, som få betala det. Vare sig man nu går in för en tillfällig tullförhöjning eller man bibehåller en del av den sockerskatt, man redan har, drabbar det precis desamma, nämligen konsumenterna. Jag tror därför, att om herr Björnsson har den uppfattningen, kan det inte vara enbart omsorg om konsumenterna, som är motivet till att han inte nu går med på en tullförhöjning.

Jag vill i detta sammanhang ännu en gång understryka, att om man är rädd för att en tullförhöjning skall bli bestående, så är det ju att märka, att det beslut, som nu skulle fattas enligt Kungl. Maj:ts förslag, endast skulle avse en tull gällande till den 1 februari 1930. Frågan, huruvida tullen behöver

Ang. åtgärder
för sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

bibehållas eller icke, skulle sålunda ovillkorligen under nästa år komma under förnyad omprövning.

Herr talman! Jag ber att få förnya det yrkande, som jag tidigare under dagen har framställt.

Herr Sjöblom: Herr talman! Efter denna långa debatt skall jag endast kort och gott anföra två skäl, som ha gjort, att jag har gått på utskottets linje i denna fråga.

Det har från skilda håll påståtts, att sockerproduktionen i vårt land är mindre ändamålsenligt organiserad och att en rationalisering av själva driften skulle kunna förbilliga produktionen, så att statsunderstöd icke skulle behövas, eller i alla händelser i mycket mindre grad än som föreslås. Från andra håll har framhållits, att det är mycket litet att göra åt denna sak. Emellertid har jag för min del den uppfattningen, att en utredning härom bör göras och att denna utredning bör kunna göras inom loppet av ett år — en utredning, som då huvudsakligen bör gå ut på att visa, vilka möjligheter sockerproduktionen inom landet kan ha att bära sig själv. Det andra skälet är, att, om en utredning kan visa, att en rationalisering av vår sockerproduktion kan lämna ett bättre ekonomiskt resultat än nu, har jag ansett det vara olämpligt och onödigt att rubba på de arbetargrupperns förhållanden, som nu äro sysselsatta i betesodlingen och sockerfabrikerna, och att sålunda driften bör om möjligt uppehållas under den tid utredningen pågår. Därvid har jag ansett den linje, som utskottet föreslagit för att fylla detta ändamål, nämligen subventionslinjen, vara ändamålsenligare än tullinjen.

Det är dessa båda skäl, som för mig nu varit avgörande för frågan. Jag kan nämligen icke tänka mig, att statsmakterna här i landet skulle för framtiden gå med på att ikläda sig stora uppoffringar för att upprätthålla en näring, som annars icke kan bära sig av egna resultat.

Jag skall därför be, herr talman, att kort och gott få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jönsson: Det skulle vara mycket att bemöta av vad här under debatten anförts i föreliggande fråga, men jag skall inskränka mig till att yrka bifall till den reservation, som är framförd av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. Jag tror nämligen, att detta förslag bäst hjälper betodlarna under nu uppkommen situation.

Herr Clemedtson: Herr talman! Jag skall avstå från att bemöta dem, som hava tagit upp mitt nyss hållna anförande, och endast be att få rätta en erhållen uppgift, som jag lämnade, nämligen att herr Bengtsson i Norup skulle hava varit med bland dem, som uttalat sig för Kungl. Maj:ts förslag. Det var icke han utan en annan person, som gjorde detta. På herr Bengtssons begäran ber jag att till protokollet få göra denna rättelse.

Herr Örne: Herr talman! Herr Kristensson och jag skulle ha mycket att anföra i anledning av vad som yttrats, sedan vi hade ordet. Vi ha emellertid överenskommit att avstå från att replikera för att icke förlänga debatten.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr förste vice talman, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels att kammaren skulle bifalla den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen, dels ock att herr Kristenssons vid utlåtandet avgivna reservation skulle godkännas.

Därefter gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övertvägande ja besvarad.

Ang. åtgärder för sockerbetsodlingens uppehållande.
(Forts.)

Herr *Kristensson* begärde votering, i anledning varav herr förste vice talmannen upptog vartdera av de båda övriga yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övertvägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Johan Nilssons i Kristianstad m. fl. reservation.

Herr *Örne* äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 antager bifall till herr Johan Nilssons i Kristianstad m. fl. reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits godkännande av herr Kristenssons reservation.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr förste vice talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 73.

I anledning härav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes herr Kristenssons vid utlåtandet avgivna reservation.

Sedan denna voteringsproposition efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Ang. åtgärder för sockerbetsodlingens uppehållande. (Forts.)

Då herr förste vice talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 70.

Då alla ärenden på föredragningslistan nu blivit behandlade, medgav kammarerna, på framställning av herr talmannen, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Herr statsrådet *Bismark* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 78, angående utläggande av vissa statsgruvefält inom Norrbottens län; nr 86, angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor; och nr 88, med förslag till lag om ändrad lydelse av 12 kap. 3 § i lagen den 27 juni 1924 (nr 320) om förmynderskap m. m.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades av dessa nr 82 till konstitutionsutskottet, nr 84 och 89 till statsutskottet, nr 87, 88, 90 och 99 till behandling av lagutskott samt nr 94—97 till jordbruksutskottet, varemot propositionerna nr 78 och 86 nu på begäran bordlades.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 18, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till bestridande av kostnaderna för uppgående av riksgränsen mot Norge.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Hansén* för tiden från den 18 innevarande månad till och med den 1 nästkommande mars.

Anmäldes och bordlades

bankoutskottets memorial och utlåtande:

nr 14, med överlämnande av redaktionskommitténs för utgivande av ett historiskt och statsvetenskapligt arbete om den svenska riksdagen berättelse över kommitténs verksamhet under år 1928; och

nr 15, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank jämte i ämnet väckta motioner;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion angående beredande av viss rätt till tjänstledighet m. m. åt värnpliktiga;

nr 4, i anledning av väckta motioner om upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol m. m.;

nr 5, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om kollektivavtal; och

nr 6, i anledning av väckt motion angående arbetstidsförhållandena vid rikets fasta brandkårer; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 8, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser rörande vägstämman;

nr 9, i anledning av väckt motion om revision av skogsvårdslagen m. m.;

nr 10, i anledning av väckt motion angående försäljning till metodist-episkopalförsamlingen i Karlskrona av viss kronan tillhörig mark; och

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i arrendevillkoren för arrendatorn av kronoegendomen Hångsdala nr 16 Trädgården i Skaraborgs län.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 5.28 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 19 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Justerades protokollen för den 13 och den 15 innevarande månad.

Herr statsrådet *Borell* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 91, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 s. 37);

nr 92, angående avveckling av tekniska fackskolan för träindustri i Härnösand och upprättande i dess ställe av en förmansskola för träindustri;

nr 93, angående överlåtelse till Härnösands stad av äganderätten till därvarande högre allmänna läroverks byggnader;

nr 98, angående åtgärder för beredande av nybyggnad för statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingar m. m.; samt

nr 100, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater undertecknad skiljedomstraktat; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckta motioner om lagstiftning rörande blindhetsersättning; och

nr 8, i anledning av väckt motion angående ändring i gällande bestämmelser om ersättning till expropriationsnämnd.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 78, angående utläggande av vissa statsgruvefält inom Norrbottens län; och nr 86, angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets memorial nr 14, med överlämnande av redaktionskommitténs för utgivande av ett historiskt och statsvetenskapligt arbete om den svenska riksdagen berättelse över kommitténs verksamhet under år 1928.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtande nr 15, andra lagutskottets utlåtanden nr 3—6 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 7—11.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner blev propositionen nr 98 på begäran bordlagd, varemot de övriga nu hänvisades, nr 91 och 100 till behandling av lagutskottet samt nr 92 och 93 till statsutskottet.

Herr *Reuterskiöld* väckte nedannämnda motioner:

nr 228, om utredning och förslag rörande upphävande av bestämmelserna angående census för valbarhet till första kammaren m. m.; och

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslutning till ett i Paris den 27 augusti 1928 avslutat internationellt fördrag rörande fördömande av krig.

Motionerna hänvisades till konstitutionsutskottet.

Avgåvos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 230, av herr *Boman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tulltaxeförordning;

nr 231, av herr *Sundberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tulltaxeförordning; samt

nr 232, av herr *Nilsson*, *Petrus*, och herr *Bodin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, i vad angår vissa slag av frukter.

Herr *Johansson*, *Johan Peter*, avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande tilläggspension åt lappfogden i Jämtlands län Abraham Staaff.

Denna motion hänvisades till bankoutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.46 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
